

Barcelona, destinació turística. Promoció pública, turismes, imatges i ciutat (1888-2010)

Saida Palou Rubio

ADVERTIMENT. La consulta d'aquesta tesi queda condicionada a l'acceptació de les següents condicions d'ús: La difusió d'aquesta tesi per mitjà del servei TDX (www.tdx.cat) ha estat autoritzada pels titulars dels drets de propietat intel·lectual únicament per a usos privats emmarcats en activitats d'investigació i docència. No s'autoritza la seva reproducció amb finalitats de lucre ni la seva difusió i posada a disposició des d'un lloc aliè al servei TDX. No s'autoritza la presentació del seu contingut en una finestra o marc aliè a TDX (framing). Aquesta reserva de drets afecta tant al resum de presentació de la tesi com als seus continguts. En la utilització o cita de parts de la tesi és obligat indicar el nom de la persona autora.

ADVERTENCIA. La consulta de esta tesis queda condicionada a la aceptación de las siguientes condiciones de uso: La difusión de esta tesis por medio del servicio TDR (www.tdx.cat) ha sido autorizada por los titulares de los derechos de propiedad intelectual únicamente para usos privados enmarcados en actividades de investigación y docencia. No se autoriza su reproducción con finalidades de lucro ni su difusión y puesta a disposición desde un sitio ajeno al servicio TDR. No se autoriza la presentación de su contenido en una ventana o marco ajeno a TDR (framing). Esta reserva de derechos afecta tanto al resumen de presentación de la tesis como a sus contenidos. En la utilización o cita de partes de la tesis es obligado indicar el nombre de la persona autora.

WARNING. On having consulted this thesis you're accepting the following use conditions: Spreading this thesis by the TDX (www.tdx.cat) service has been authorized by the titular of the intellectual property rights only for private uses placed in investigation and teaching activities. Reproduction with lucrative aims is not authorized neither its spreading and availability from a site foreign to the TDX service. Introducing its content in a window or frame foreign to the TDX service is not authorized (framing). This rights affect to the presentation summary of the thesis as well as to its contents. In the using or citation of parts of the thesis it's obliged to indicate the name of the author.

Barcelona, destinació turística

Promoció pública, turismes, imatges i ciutat
(1888 - 2010)

Saida Palou i Rubio

Tesi de Doctorat

Director Dr. Llorenç Prats i Canals

Programa de Doctorat en Antropologia Social i Cultural (bienni 2003-2005)

Departament d'Antropologia Cultural i d'Història d'Amèrica i Àfrica

Universitat de Barcelona

Novembre de 2010

BIBLIOGRAFIA

Bibliografia

Llibres, articles i ponències

ABBAD, N. et al. (1991) *El Desplegament autonòmic a Catalunya. Departaments de Comerç, Consum i Turisme; d'Indústria i Energia, i d'Agricultura, Ramaderia i Pesca*. Barcelona: Generalitat de Catalunya; Institut d'Estudis Autonòmics. Col·lecció: Estudis (Institut d'Estudis Autonòmics); 6.

AIME, M. (2005) *L'incontro mancato. Turista, nativi, immagini*. Bollati Boringhieri.

ALEGRE, Ll. (1993) "La competitivitat de l'empresa turística davant els nous escenaris immediats". A *Inauguració a II Simposi Internacional de Turisme*. Barcelona, 21-22 de gener de 1993.

ALEGRE, Ll. (1994) "Estructuració i comercialització dels nous productes turístics". A *III Simposi Internacional de Turisme*. Barcelona, 20-21 de gener de 1994.

ALEXANDRE, O. (2000) *Catàleg de la destrucció del patrimoni arquitectònic històrico-artístic del centre històric de Barcelona*. [Barcelona]: Veïns en Defensa de la Barcelona Vella. Estudiants pel Patrimoni.

ÁLVAREZ SOUSA, A. (1994) *El ocio turístico en las sociedades industriales avanzadas*. Barcelona: Bosch.

AMENGUAL, B. (1903) *La Industria de los forasteros*. Palma de Mallorca: Amengual y Muntaner.

ANTICH, X. (2004) "On són les ferides? Post-imatges i ficcions de la rosa de foc". Dins VV.AA *Tourismes. La derrota de la dissensió. Itineraris crítics*. Barcelona, pàgs. 78-85.

ANTON CLAVÉ, S. (1998) "La urbanización turística. De la conquista del viaje a la reestructuración de la ciudad turística". A *Documentos d'Anàlisi Geogràfica*, 32: 17-43.

ANTON CLAVÉ, S.; GONZÁLEZ, F. (coord) (2007a) *A propósito del turismo. La construcción social del espacio turístico*. UOC.

ANTON CLAVÉ, S.; GONZÁLEZ, F. (2007b) "Introducción. La naturaleza del turista. De la turismofobia a la construcción social del espacio turístico". Dins ANTON CLAVÉ, S.; GONZÁLEZ, F. (coords) *A propósito del turismo. La construcción social del espacio turístico*. UOC, pàgs. 11-33.

ANTON CLAVÉ, S.; GONZÁLEZ, F, FERNÁNDEZ TABLES, A. (2007) "Los lugares turísticos". Dins ANTON CLAVÉ, S.; GONZÁLEZ, F. (coords) *A propósito del turismo. La construcción social del espacio turístico*. UOC, pàgs. 103-206.

ANTON CLAVÉ, S. (2009) "El consum d'experiències i d'emocions. Perspectives per a la innovació en turisme i oci a Catalunya". A *Paradigmes*, 3: 93-100.

AQUINO de QUEIROZ, L. M. (2005) *A gestao publica e a competitividade de cidades turísticas: a experiencia da Cidade do Salvador*. Tesi doctoral, direcció de Francesc López Palomeque. Universitat de Barcelona.

ARCOS CUADRA, C. (1974a) *De las grandes ventajas económicas que produciría el desarrollo del turismo en España (1909)*. Reimpresión del Servicio de Estudios de Banca Mas Sarda. Barcelona: Alba.

ARCOS CUADRA, C. (1974b) *La industria del turismo en España, 1918*. Reimpresión del Servicio de Estudios de Banca Mas Sarda. Barcelona: edicions Alba.

- ARNÚS, G. (1908) *Barcelona cosmopolita*. Barcelona: Imp. Vda. Luis Tasso.
- ARRANZ, M. (1988-1989) "El rerefons d'un endeutament". A *Barcelona. Metròpolis Mediterrània*, 10: 113-117.
- ARRIBAS MACHO, J. (1994) "Antecedentes de la sociedad de consumo en España: de la Dictadura de Primo de Rivera a la II República". A *Política y sociedad*. Madrid: Ed. República, 16: 149-168.
- ARRILLAGA, J. I. de (1955) *Sistema de política turística*. Madrid: Aguilar.
- ARRILLAGA, J. I. de (1962) *Ensayos sobre turismo*. Barcelona: Editur.
- ASHWORTH, G. J.; GOODALL, B. (ed) (1990) *Marketing Tourism Places; Barcelona. Pla estratègic de desenvolupament turístic de la Ciutat*. London: Routledge.
- ASHWORTH, G. J.; TUNBRIDGE, J. E. (ed) (1990) *The Touristic-historic city*. London: Belhaven Press.
- ATELJEVIC, I.; DOORME, S. (2002) "Representing New Zeland. Tourism Imagery and ideology". A *Annals of Tourism Research*, Vol 29, (3): 648-667.
- AUGÉ, M. (1995) *Hacia una antropología de los mundos contemporáneos*. Barcelona: Gedisa.
- AUGÉ, M. (1998a) [1977] *El viaje imposible. El turismo y sus imágenes*. Barcelona: Gedisa.
- AUGÉ, M. (1998b) *El viajero subterráneo. Un etnólogo en el metro*. Barcelona: Gedisa.
- AUGÉ, M. (2001) "Rapports entre tourisme, culture et territoire". Dins *Turisme i cultura: debats del Congrés de Turisme Cultural SITC*. Barcelona: Interarts, pàgs. 21-31.
- AURELL, J. (2005) *La escritura de la memoria. De los positivismos a los postmodernos*. Valencia: Universidad de Valencia.
- AURIOLES, J. (coord) *Las nuevas formas de turismo. Mediterráneo económico*, Instituto Cajamar.
- BAGÓ, R. (1981) "El turismo en Cataluña". A *Información Comercial Española*. Madrid: Secretaria de Estado de Comercio, Ministerio de Industria, Comercio y Turismo, 571: 87-92.
- BALIBREA, M. P. (2004) "Descobrir mediterranis: la resignificació del mar a la Barcelona postindustrial". Dins *VV.AA Tour-ismes. La derrota de la dissensió. Itineraris crítics*. Barcelona, pàgs. 34-48.
- BALIBREA, M. P. (2004) *Barcelona: del modelo a la marca*. A *e-Barcelona.org*.
- BALSACH, M. J. (2002) "Memòries de viatgers i fenomenologia del viatge". A *Revista de Girona*, 212: 88-89.
- BARJAU, S. (1997) "El desenvolupament de la promoció turística de Barcelona i el seu territori, 1908-1936". Dins *ROCA ALBERT, J. (coord) Expansió urbana i planejament a Barcelona*. Barcelona: Institut Municipal d'Història. Editorial Proa, pàgs. 207-217.
- BARRETTO, M. (2000) "As Ciências sociais aplicadas ao turismo". Dins *SERRANO, C.; BRUHNS, H.; LUCHIARI, M.T.D.P., Olhares Contemporaneos sobre o Turismo*, pàgs. 17-36.
- BARTHES, R. (2000) [1957] *Mitologías*. Madrid: Siglo XXI.
- BARTHES, R. (1986) *Lo Obvio y lo obtuso: imágenes, gestos, voces*. Barcelona: Paidós.
- BAUDRILLARD, J. (1978) *Cultura y simulacro*. Barcelona: Kairós.

- BAUMAN, Z. (1999) *La Societ a dell'incertezza*. Bologna: Il Mulino.
- BAUMAN, Z. (2001a) [1997] *La posmodernidad y sus descontentos*. Madrid: Akal.
- BAUMAN, Z. (2001b) [1997] "Turistas y vagabundos: h eros y víctimas de la posmodernidad". Dins BAUMAN, Z. *La posmodernidad y sus descontentos*. Madrid: Akal, p ags. 107-120.
- BAUMAN, Z. (2001b) *Voglia di comunit a*. Roma: editori Laterza.
- BAUMAN, Z. (2002) *La cultura como praxis*. Barcelona: Paid os.
- BAY ON MARIN E, F. et al. (1999) *50 años del turismo español: un análisis histórico y estructural*. Madrid: Centro de Estudios Ramón Areces: Escuela Oficial de Turismo.
- BEDATE, A. M.; CENTENO, J. A.; SANZ, L.; HERRERO, L. C. (2001) "Turismo cultural y patrimonio histórico: aplicación multivariante al estudio de la demanda". A *Estudios Turísticos*. Madrid: Instituto Español de Turismo, 150: 113-132.
- BEERLI, A.; MARTIN, J. D. (2004) "Factors influencing destination image". A *Annals of Tourism Research*, 31, (3): 657-681.
- BELL, D. (1982) *Las Contradicciones culturales del capitalismo*. Madrid: Alianza.
- BENACH, J. A. (1987) "La Merc e, una celebración sense ritual". A *Barcelona. Metr polis Mediterrània*, 4: 107-111.
- BENACH, N. (1993) "Producción de la imagen en Barcelona del 92". A *Estudios Geográficos*, 212: 483-505.
- BENACH, N. (1997) *Ciutat i producció d'imatge: Barcelona 1979-1993*. Tesi doctoral, direcció de Carles Carreres. Universitat de Barcelona.
- BENACH, N. (2002) "Tres aproximacions a l'espai urbà barceloní". Dins TELLO, R. *Espais públics, mirades multidisciplinàries*. Barcelona: Pòrtic, p ags. 77-93.
- BENGOECHEA, S. (2004) *Els secrets del poble espanyol: 1929-2004*. Barcelona: Poble Espanyol de Montjuïc.
- BENSA, A. (2010) "Antropología e historia". A *Usos de la historia*, 40: 108-116.
- BENTLEY, R. (1993) "El turisme fins a l'any 2000". A *II Simposi Internacional de Turisme de Catalunya: La competitivitat de l'empresa turística davant els nous escenaris immediats*. Barcelona, 21-22 de gener de 1993.
- BENTLEY, R. (1994) "Les característiques dels productes turístics nous al món". A *III Simposi Internacional de Turisme de Catalunya "Estructuració i comercialització dels nous productes turístics"*. Barcelona, 20-21 de gener de 1994.
- BARDOLET, E. (1986) "El turisme". Dins CAMPS GARCIA, C. et al. (1986) *Els Sectors econòmics de Catalunya i les Balears en el moment de l'entrada a la CEE (tercera part)*. Barcelona: La Caixa. Col.lecció: Document de treball (Caixa de Pensions per a la Vellesa i d'Estalvis); 12, p ags. 7-26.
- BERGER, J. (1974) *Modos de ver*. Barcelona: Gili.
- BERINI GIMENEZ, J. M. (1969) *Din mica turística y desarrollo económico*. Barcelona: Universidad de Barcelona.
- BIGU E, E.; FONT, X.; ANDREU, L. (2000) *Marketing de destinos turísticos. An lisis y estrategias de desarrollo*. Pozuelo de Alarcón: ESIC.

- BIOSCA, D. (1997a) *El Municipalisme i el turisme en el segle XXI*. Barcelona: Associació d'Experts en Empreses Turístiques.
- BIOSCA, D. (1997b) "El perfil ideal dels polítics i tècnics responsables d'un destí turístic". Dins BIOSCA, D. (dir) *El Municipalisme i el turisme en el segle XXI*. Barcelona: Associació d'Experts en Empreses Turístiques, pàg. 116-133.
- BIOSCA, D. (1998) "El turisme català camina cap a l'especialització i la segmentació turística". A *Estudis de Turisme de Catalunya*, 3: 19-24.
- BLANCHAR, C. (1996) "Barcelona, ciutat de turistes i per fer-hi el turista aquest estiu!". A *La Municipal*, 47: 36-41.
- BLASCO, A. (2005) *Barcelona Atracción (1910-1936): una revista de la Sociedad de Atracción de Forasteros*. Tesi doctoral, direcció de Josep Termes. Universitat Pompeu Fabra. Institut Universitari d'Història Jaume Vicens Vives.
- BLASCO, A. (2009) "La Societat d'Atracció de Forasters de Barcelona com a estructura de poder". Dins *XI Congrés d'Història de Barcelona – La ciutat en xarxa*. Arxiu Històric de la ciutat de Barcelona, Ajuntament de Barcelona, pàgs. 1-7.
- BLASCO, J. (2004) "L'art turístic de la memòria". Dins *VV.AA Tour-ismes. La derrota de la dissensió. Itineraris crítics*. Barcelona, pàgs. 296-305.
- BLUMER, H. (1981) *El interaccionisme simbólico: perspectiva y método*. Barberà del Vallès: Hora.
- BOHIGAS, O. (1983) *Reconstrucció de Barcelona*. Barcelona: Edicions 62.
- BOHIGAS, O. (1999) "La ciudad como espacio proyectado". Dins MORENO GARCÍA, J. (ed) *La arquitectura del espacio público. Formas del pasado, formas del presente*. Sevilla: Junta de Andalucía.
- BOHIGAS, O. (2001) Pròleg a COVA, M. (2001) *Barcelona de viatge. La ciutat des del bus turístic*. Mediterrània.
- BOISSEVAIN, J. (1996) *Coping with tourists: European reactions to mass tourism*. Providence: Berhahn Books.
- BONET, Ll. (2003) "Turismo cultural: una reflexión desde la ciencia económica". Dins *Análisis Sectoriales: Estudio comparativo sobre "Turismo y Cultura"*. Portal Ibeamericano de Gestión Cultural, Universitat de Barcelona.
- BONET, Ll. (2004) "Estrategia cultural de *Turisme de Barcelona*, un consorcio público-privado de éxito". Dins FONT SENTÍAS, J. (coord) (2004) *Casos de turismo cultural: de la planificación estratégica a la gestión del producto*. Barcelona: Ariel, pàgs. 235-260.
- BONET, Ll. (2005) "Mercat cultural i indústria turística. Paradoxes i reptes del turisme cultural". A *Cidob. Turisme i sostenibilitat cultural*, 93: 14-17.
- BONET, Ll. (2008) "Ciutat, cultura i models turístics". A *Barcelona. Metròpolis Mediterrània*, 72: 66-69.
- BORDAS RUBIES, E. (1992) Taula de debat "Preu i qualitat al turisme". A *Simposi Internacional de Turisme de Catalunya*. Barcelona, 23 i 24 de gener de 1992.
- BORDAS RUBIES, E. (1993) "Nous negocis turístics per a l'any 2000: les claus de l'èxit". A *II Simposi Internacional de Turisme de Catalunya: La competitivitat de l'empresa turística davant els nous escenaris immediats*. Barcelona, 21-22 de gener de 1993.

- BORDAS RUBIES, E. (2001) "Promoció i comercialització turístiques", Ponències del IV Congrés de Turisme de Catalunya. A *Estudis de Turisme de Catalunya*, 8: 18-22.
- BORJA, J. (1972) *La Gran Barcelona*. Madrid: A. Corazón.
- BORJA, J.; MUXÍ, Z. (2003) *El espacio público: ciudad y ciudadanía*. Barcelona: Electa.
- BORJA, J.; MUXÍ, Z. (2004) "Barcelona y su urbanismo. Éxitos pasados, desafíos presentes, oportunidades futuras". Dins BORJA, J.; MUXÍ, Z. (eds) (2004) *Urbanismo en el siglo XX: una visión crítica: Bilbao, Madrid, Valencia, Barcelona*. Barcelona: ETSAB, Edicions UPC, pàgs. 171-181.
- BORJA, J. (2005) "Revolución y contrarevolución en la ciudad global". Pròleg. Dins HARVEY, D.; SMITH, N., (2005) *Capital financiero, propiedad inmobiliaria y cultura*, Barcelona: Llibres de Recerca, pàgs. 9-27.
- BORJA, J. (2009) intervenció a les *Jornades Turisme Creatiu*. CETT, octubre 2009.
- BORJA, J. (2010) Presentació del llibre *Llums i obres de l'urbanisme a Barcelona*. CCCB, 8 d'abril de 2010.
- BOSCH, R. (2001) "L'oferta i la gestió turística al segle XXI", Ponències del IV Congrés de Turisme de Catalunya. A *Estudis de Turisme de Catalunya*, 8: 12-17.
- BOTE GÓMEZ, V. (1996) "La investigación en España sobre el turismo y desarrollo económico". A *Estudios turísticos*, 129: 9-22.
- BOURDIEU, P. (1998) *La dominación masculina*. Barcelona: Anagrama.
- BÓVEDA FARRÉ, M. "El turismo cultural en la Unión Europea: dimensión y significado". Dins HERRERO PRIETO, L. C. (coord) (2000) *Turismo cultural: el patrimonio histórico como fuente de riqueza*. Valladolid: Fundación del Patrimonio Histórico de Castilla y León, pàgs. 53-69.
- BOYER, M.; VIALON, P. (1994) *La Communication touristique*. Paris: Presses Universitaires de France.
- BRACONS CLAPÉS, J. (1998) "Les grans exposicions d'art del segle XX". A *Barcelona. Metròpolis mediterrània*, 42: 33-43.
- BRAMWELL, B., RAWDING, L. (1996) "Tourism marketing images of industrial cities". A *Annals of Tourism Research*, Vol 23: 201-221.
- BREDLOW, L. A. (2005) "El fraude del turismo y la decadencia del viaje". A *Archipélago. Cuadernos de crítica de la cultura*, 68: 69-72.
- BRENT RITCHIE, J. R. "Realitats noves, horitzons nous. El lleure, el turisme i la societat en el tercer mil·lenni". A *II Simposi Internacional de Turisme de Catalunya: La competitivitat de l'empresa turística davant els nous escenaris immediats*. Barcelona, 21-22 de gener de 1993.
- BRUNT, P.; COURTNEY, P. (1999) "La percepción de los impactos del turismo por la población residente". A *Annals of Tourism Research*, Vol 1, (2): 215-239.
- BUHALIS, D.; COSTA, C. (eds) (2006) "Culture, heritage and visiting attractions". Dins *Tourism business frontiers: consumers, products and industry*. Amsterdam [etc.]: Elsevier, pàgs. 211-219.
- BUHALIS, D.; COSTA, C. (eds) (2006) "Conclusion: tourism futures". A *Tourism business frontiers: consumers, products and industry*. Amsterdam [etc.]: Elsevier, pàgs. 241-246.
- CABANA i VANCELLS, F. et al. (1989) "El turisme". Dins *VVAA Història econòmica de la Catalunya contemporània, s. XX*. Barcelona: Fundació Enciclopèdia Catalana, pàgs. 313-336.

- CAESTRINI, D. (2001) *Trofei di viaggio. Per un'antropologia dei souvenir*. Torí: Bollati Boringhieri.
- CALA, B. "Una mirada antropológica a la institución social del turismo". A *Pasos. Revista de Turismo y Patrimonio Cultural*, Vol 1, (2): 173-180.
- CALABUIG, S. (2006): *La gestió turística local en el litoral català: una lectura des de la dialèctica socioespacial*. Tesi doctoral, direcció de José Antonio Donaïre. Universitat de Girona.
- CALDERÓ, X. (1932) *El problema del turismo. Contribución a la formación de una política turística en España*. Barcelona: Tipografía Emporium.
- CALLE VAQUERO, M. de la (2002) *La Ciudad histórica como destino turístico*. Barcelona: Ariel.
- CALS, J. (1974) *Turismo y política turística en España: una aproximación*. Barcelona: Ariel.
- CALS, J. (1979) "En la perspectiva d'una política turística autònoma". Dins *Catalunya cap a l'any 2000*. Barcelona: Blume, pàgs. 79-89.
- CALS, J. (1988) "El Turisme i la segona residència". Dins NADAL, J. (dir.); CABANA, F. (coord) *Història econòmica de la Catalunya contemporània. S. XX. Indústria, finances i turisme*, vol. VI. Barcelona: Enciclopèdia Catalana, 1988-1994, pàgs. 313-336.
- CAMP BATALLA, R. "El món local i el turisme en el segle XXI". A BIOSCA, D. (1997) *El Municipalisme i el turisme en el segle XXI*. Barcelona: Associació d'Experts en Empreses Turístiques, pàgs. 18-24.
- CAN SENG OII (2002) *Cultural Tourism and Tourism Cultures: The Business of Mediating Experiences in Copenhagen and Singapore*. Copenhagen: Copenhagen Business School Press.
- CANOGAR, D. (1992) *Ciudades efímeras: exposiciones universales: espectáculo y tecnología*. Madrid: Julio Ollero.
- CAPEL, H. (2005) *Modelo Barcelona: un examen crítico*. Barcelona: Ediciones del Serbal.
- CAPEL, H. (2007) "El debate sobre la construcción de la ciudad y el llamado "modelo Barcelona"". *Scripta Nova*, Vol XI, (233).
- CAPRA, F. (1996) *La trama de la vida*. Barcelona: Anagrama.
- CARAVAJAL, J. (1992) *La cara oculta del viajero. Reflexiones sobre Antropología y turismo*. Buenos Aires: Editorial Biblos.
- CARBONELL, C (2006) *Identidades y mercadeo de destinos turísticos urbanos: el caso de Bogotá D.C*. Bogotá: Universidad Externado de Colombia.
- CARDÍN, A. (1990) "El supermercado turístico". Dins *Lo Próximo y lo ajeno: tientos etnológicos II*. Barcelona: Icària, pàgs. 147-151.
- CARO GONZÁLEZ, F. J.; CASTELLANOS VERDUGO, M.; VELÁZQUEZ GONZÁLEZ, J. L. (2005) "Agentes sociales, turismo y espacios urbanos: una aplicación de la teoría fundamentada en investigaciones de turismo". A *Congreso AECIT 2005*, pàgs. 1-16.
- CARRERAS, A. (1988-1989) "El context econòmic i l'Exposició de 1988". A *Barcelona, Metròpolis Mediterrània*, 10: 92-98.
- CARRERAS, C. (1991) "L'evolució de les activitats comercials a la ciutat de Barcelona". A *Revista Catalana de Geografia*, 15.
- CARRERAS, C. (1993a) *Geografía urbana de Barcelona: espai mediterrani, temps europeu*. Vilassar de Mar: Oikos-Tau.

- CARRERAS, C. (1993b) "Barcelona 92: una política urbana tradicional". A *Estudios Geográficos*, Madrid, 212, juliol-setembre de 1993: 467-481.
- CARRERAS, A.; TORRA, L. (2004) *Història econòmica de les fires a Catalunya*. Barcelona: Generalitat de Catalunya, Departament de Comerç, Turisme i Consum.
- CASA MARTÍNEZ, C. de la (2000) "El turismo cultural: una alternativa de desarrollo económico". Dins HERRERO PRIETO, L. C. (coord) (2000) *Turismo cultural: el patrimonio histórico como fuente de riqueza*. Valladolid: Fundación del Patrimonio Histórico de Castilla y León, pàgs. 97-110.
- CASASSAS, J. (1988-1989) "La regeneració interior de la societat catalana". A *Barcelona. Metròpolis Mediterrània*, 10: 87-91.
- CASASSAS, J. (1994) "Batallas y ambigüedades del catalanismo". Dins SÁNCHEZ, A. (dir.) (1994) *Barcelona 1888-1929. Modernidad, ambición y conflictos de una ciudad*. Madrid: Alianza editorial, pàgs. 127-140.
- CASASSAS, J. (coord) (1999) *Els intel·lectuals i el poder a Catalunya (1808-1975)*. Barcelona: Pòrtic.
- CASASSAS, Ll. (1990) *La ciutat metropolitana i la unitat de Catalunya. Discurs llegit en la sessió inaugural del curs 1990-1991*. Barcelona: la Societat, Institut d'Estudis Catalans.
- CASTILLO, R. (2003) "Gaudí, suicidado por los turistas". A *Parabólica*, Sevilla, 2: 59-62.
- CASTILLO, M. "Inter, multidisciplina y/o hibridación en los estudios socioculturales del turismo". A *Pasos. Revista de Turismo y Patrimonio cultural*, Vol 3, (2): 229-243.
- CASTELLANOS, J. (2006) "Quan tot semblava possible". A *L'Avenç "La cruïlla de 1906. Un any clau en la cultura catalana"*, 309: 22-23.
- CAZES, G. (1995) "Investigación pluridisciplinaria sobre el turismo urbano (Francia)". A *Estudios Turísticos*, 126: 23-32.
- CERASI, M. (1990) *El Espacio colectivo de la ciudad: construcción y disolución del sistema público en la arquitectura de la ciudad moderna*. Barcelona: Oikos-tau.
- CERVERÓ, J. (1993) Moderador del debat "Escenaris Turístics per a l'any 2000". A *II Simposi Internacional de Turisme*, "La competitivitat de l'empresa turística davant els nous escenaris immediats", Barcelona, 21-22 de gener de 1993.
- CERVERÓ, J. (1994) "El nou turisme i la importància dels mitjans de comunicació". A *III Simposi Internacional de Turisme "Estructuració i comercialització dels nous productes turístics"*, Barcelona, 20-21 de gener de 1994.
- CERVERÓ, J. i IGLÉSIAS, O. (2000) "Cap a un nou model de turisme a Catalunya?". A *Memòria econòmica de Catalunya*. Barcelona: Cambres Oficials de Comerç, Indústria i Navegació de Catalunya, pàgs. 181-189.
- CHADEFAUD, M. (1987) *Aux origines du tourisme dans les Pays de l'Adour: du mythe à l'espace: un essai de géographie historique*. Pau: Département de géographie et d'aménagement de l'Université de Pau et des Pays de l'Adour: Centre de recherche sur l'impact socio-spatial de l'aménagement.
- CIERVA, R. de la (1963) *Turismo: teoría, técnica, ambiente*. Barcelona: Cedel.
- CINZBURG, C. (2004) "Memòria y globalización". A *Història, Antropología y fuentes orales*, 32: 29-40.
- CLAVAL, P. (1999) "Los fundamentos actuales de la geografía cultural". A *Documents d'Anàlisi Geogràfica*, 34: 25-40.

- CLIFFORD, J.; MARCUS, G.E. (eds) (1991) [1986] *Retóricas de la antropología*. Madrid: Júcar.
- CLIFFORD, J. (1995) *Dilemas de cultura. Antropología, literatura y arte en la perspectiva posmoderna*. Barcelona: Gedisa.
- CLOS, J. (1993) "Intervenció a la taula de debat «La resposta municipal i pública»". A *II Simposi Internacional de Turisme "La competitivitat de l'empresa turística davant els nous escenaris immediats"*, Barcelona, 21-22 de gener de 1993.
- CLOS, J. (1999) "Entrevista a Jordi Clos". A *Estudis de Turisme de Catalunya*, 5: 36.
- CÓCOLA, A. (2009) *El MACBA y su función en la marca Barcelona*. A *Ciudad y territorio: Estudios territoriales*, 159: 87-1002.
- CÓCOLA, A. (2010) *El Barrio Gótico de Barcelona. Planificación del pasado e imagen de marca*. Tesi doctoral, direcció de Joan Molet. Universitat de Barcelona..
- COHEN, E. (1972) "Toward a Sociology of International Tourism". A *Social Research*. New York [N.Y.]: The Graduate Faculty of Political and Social Science of the New School for Social Research, 39, (2): 64-82.
- COHEN, K. S. (1992) "Self image / destination image congruity". A *Annals of Tourism Research*, 19 (2): 360-363.
- COHN, B. (1980) "History and Anthropology. The State of Play". A *Comparative Studies in Society and History*, Vol 22, (2): 198-221.
- COLL AMARGÓS, J. (2006) "L'Ateneu barcelonès i l'any 1906. Una data fundacional de la cultura catalana". A *L'Avenç*, 309, any 2006, dossier "La cruïlla de 1906. Un any clau en la cultura catalana": 42-44.
- COMA SOLEY, V. (1969) *Blanes: Barcelona i Sanremo, 1906-1936*. Barcelona: Distribuidora Balmes.
- COMELLAS, J. L. (2000) *El Último cambio de siglo: gloria y crisis de occidente, 1870-1914*. Barcelona: Ariel.
- CORBOZ, A. (1995) "Petita tipologia de la imatge urbana". Dins *Retrat de Barcelona*, Vol. I. [Barcelona]: Centre de Cultura Contemporània de Barcelona: Institut Municipal d'Història. Ajuntament de Barcelona, pàgs. 21-39.
- CORDERO, A. (2006) *Nuevos ejes de acumulación de riqueza. El caso del turismo*. Buenos Aires: Consejo Latinoamericano de Ciencias Sociales.
- CORREYERO RUIZ, B. (2005) "La administración turística española entre 1936 y 1951. El turismo al servicio de la propaganda política". A *Estudios Turísticos. Número monográfico: 100 años de administración turística española. 1905-2005*, 163-164: 55-80.
- CORTADELLAS GRATACÓS, J. "Promoció i comercialització d'una destinació de sol i platja amb èxit". A BIOSCA, D. (1997) *El Municipalisme i el turisme en el segle XXI*. Barcelona: Associació d'Experts en Empreses Turístiques, pàgs. 59-71.
- COSTA, J. (1992) *Imagen pública: una ingeniería social*. Madrid: Fundesco.
- COSTA-PAU, M. (1967) *Turistas, sirenas e indígenas*. Barcelona: Dima Ediciones.
- COVA, M. (2001) *Barcelona de viatge. La ciutat des del bus turístic*. Barcelona: Mediterrània.
- CRESPO, H. (1913) *V Congreso Internacional de Turismo de la Federación de los Sindicatos de Iniciativa Franco-Hispano-Portugueses: Memoria general*. Madrid: Artes Gráficas Mateu.

CREUS i VIDAL, L. (1934) *Visió econòmica de Catalunya*. Barcelona: Llibreria Catalònia, Vol II.

CRICK, M. (1985) "Tracing' the anthropological self: quizzical reflections on field work, tourism and the ludic". A *Social Analysis*, 17: 71-93.

CRICK, M. (1992) "Representaciones del turismo internacional en las ciencias sociales". Dins JURDAO ARRONES, F. (ed) *Los mitos del turismo*. Madrid: Endymion, pàgs. 339-403.

CRUZ, M. (2007) "Una ciutat sempre inacabada". A *Barcelona. Metròpolis Mediterrània*, 70.

CRUZ CABALLERO, A. (2001) *El Siglo de turismo de Gran Canaria (1900-2000)*. Las Palmas de Gran Canaria: Fundación Canaria Mapfre Guanarteme.

DATZIRA, J.; MASIP (2006) "Cultural heritage tourism—Opportunities for Product Development: the Barcelona case". A *Tourism Review*, Vol 61, (1): 13-20.

DEGEN, M. (2004) "Passejant per la passarel·la global: ciutats i turisme urbà". A *Transversal*, Lleida, 23: 30-32.

DEGEN, M. (2008) "Vida urbana". A *Barcelona. Metròpolis Mediterrània*, 64: 8-10.

DELÀS, I. de (1995) "El turismo metropolitano en Europa. Una iniciativa innovadora de promoció turística local: el caso de Barcelona". A *Estudios turísticos*, 126: 151-160.

DELÀS, I. de (1996) "El turisme urbà europeu i el cas de Barcelona". A *Revista Econòmica de Catalunya*, 28: XX.

DELGADO, M (1992) "La ciudad mentirosa". A *El Basilico*, 12: 16-23.

DELGADO, M. (1998) "Las estrategias de memoria y olvido en la construcción de la identidad urbana: el caso de Barcelona". A *Ciudad y Cultura. Memoria, Identidad y Comunicación*, Colombia.

DELGADO, M. (1999a): *El animal público*. Barcelona: Anagrama.

DELGADO, M. (1999b): "Anonimat i ciutadania. Dret a la indiferència en contextos urbans". A *Revista Catalana de Sociologia*, 10: 9-22.

DELGADO, M. (2000) "Trivialidad y trascendencia. Usos sociales y políticos del turismo cultural." Dins HERRERO PRIETO, L. C. (coord) *Turismo cultural: el patrimonio histórico como fuente de riqueza*. Valladolid: Fundación del Patrimonio Histórico de Castilla y León.

DELGADO, M. (2002) *Disoluciones urbanas: procesos identitarios y espacio público*. Medellín: Universidad de Antioquia: Facultad de Ciencias Humanas y Económicas de la Universidad Nacional de Colombia.

DELGADO, M. (2004) "Ciutat de mentida. El turisme cultural com a estratègia de desactivació urbana". Dins VV.AA *Tour-ismes. La derrota de la dissensió. Itineraris crítics*. Barcelona, pàgs. 52-66.

DELGADO, M. (2005) *Elogi del vianant: del "model Barcelona" a la Barcelona real*. Barcelona: Edicions de 1984.

DÍAZ, J. A.; FRUTOS, A. (2003) "La dimensión sociocultural del turismo". Dins RUBIO, Á. (coord) *Sociología del Turismo*. Ariel Turismo, pàgs. 23-41.

DÍAZ, J. (2006) "Els jardins modernistes de Barcelona i alguns dels motius pels quals no els podem gaudir a la ciutat". *Scripta Nova*, Vol XI, (661).

DOMÈNECH, J. de Déu (1993) "Walter Benjamin delante del quiosco, y escondido detrás, J.V. Foix". A *Barcelona: Metròpolis mediterrània*, 24: 141-144.

- DOMÈNECH, J. de Déu (1995) *Mirant enfora: cent anys de llibres de viatges en català*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat.
- DONAIRE, J. A. (1999) "Les noves tendències en el posicionament de la cultura en els escenaris immediats". Dins VIDAL, D. (ed) *Cultura i turisme: actes del Seminari dut a terme a Barcelona el novembre de 1999*. Girona: Servei de Publicacions de la Universitat de Girona, pàgs. 111-122.
- DONAIRE, J. A. (2002a) "Girona, una ciutat amb turistes". A *Revista de Girona*, 212: 70-74.
- DONAIRE, J. A.; GALÍ, N. (2002b) "Barcelona versión 2.1.". Actas del Congreso de Ciudades Monumentales (Granada, febrer 2002).
- DONAIRE, J. A.; GALÍ, N.; VIDAL, D. (2006) "Turistas culturales en espacios urbanos: el caso de Girona". A *Turismo y territorio: conflictos, corresponsabilidad y estrategias de gestión*, pàgs. 1-16.
- DONAIRE, J. A. (2008) "L'efervescència de la "turismofòbia" A. *Barcelona. Metròpolis Mediterrània*, 72: 71-75.
- DOS SANTOS, R. J. (2005) "Antropología, comunicación y turismo. La mediación cultural en la construcción del espacio turístico de una comunidad de pescadores en Laguna, SC, Brasil". Dins *Estudios y Perspectivas en Turismo*. Buenos Aires, Vol 14, (4): 293-310.
- DOUGLAS, M. (1996) *Cómo piensan las instituciones*. Madrid: Alianza.
- DOUGLAS, N. (2001) *Special interest tourism. Context and cases*. Milton.
- DUMAZEIDER, J. et al. (1971) *Ocio y sociedad de clases*. Barcelona: Fontanella.
- DURAN, P. (1988-1989) "L'exposició Universal i l'embranchida d'una Barcelona nova". *Barcelona. Metròpolis Mediterrània*, 10: 66-68.
- DURAN, P. (1992) Moderador al debat "turisme de congressos i negocis". A *I Simposi Internacional de Turisme de Catalunya*. Barcelona, 23 i 24 de gener de 1992.
- DURAN, P. (1992) "L'impacte de l'olimpíada". A *I Simposi Internacional de Turisme de Catalunya*. Barcelona, 23 i 24 de gener de 1992.
- DURAN, P. (1993) Intervenció al debat "La resposta municipal i pública". A *II Simposi Internacional de Turisme de Catalunya "La competitivitat de l'empresa turística davant els nous escenaris immediats"*. Barcelona, 21-22 de gener de 1993.
- DURAN, P. (1999) "La cultura en la promoció turística de les ciutats metropolitanes". Dins VIDAL, D. (ed) (1999) *Cultura i turisme: actes del Seminari dut a terme a Barcelona el novembre de 1999*. Girona: Servei de Publicacions de la Universitat de Girona, pàgs. 135-148.
- DURAN, P. (2001a) Ponència "Els anys temàtics i la projecció de les ciutats", 3 de maig de 2001.
- DURAN, P. (2001b) "El turisme som tots". A *Revista TotCett* (desembre 2001), 2.
- DURAN, P. (2002) "Turisme: els impactes dels Jocs i de la seva imatge sobre el turisme". Dins *L'herència dels Jocs (1992-2002)*, pàgs. 275-294.
- DURAN, P. (2004) "El turisme, una realitat estratègica". A *Barcelona. Metròpolis mediterrània*, 5: 121-125.
- DURAN VENTOSA, L. (1953) *La unitat d'Europa. La unitat del món*. Barcelona: Editorial Ancora.
- DURKHEIM, E. (1987) [1912]: *Les formes elementals de la vida religiosa. El sistema totèmic a Austràlia*. Barcelona: Edicions 62.

- DURKHEIM, E. (1996) *Clasificaciones primitivas y otros ensayos de antropología positiva*. Barcelona: Ariel.
- EALHAM, C. (2005) "La calle como memoria y conflicto (Barcelona, 1914-1923)". Dins *Historia, Antropología y fuentes orales*, 34: 113-134
- EDWARDS, E. (1996) "Postcards, Greetings from another world". Dins SELWYN, T. (ed) *The Tourist image: myths and myth making in tourism*. Chichester: John Wiley, cop., pàgs. 197-221.
- ENGUITA MAYO, N. et al. (2004) "Tour-ismes. La derrota de la dissensió". Dins VV.AA *Tour-ismes. La derrota de la dissensió. Itineraris crítics*. Barcelona, pàgs. 11-27.
- ESCODA, F. (2004) *Barcelona imaginada*. Madrid: Santillana.
- ESCUELA DE TURISMO DE LA UAB (2006) "El turismo entre el civismo y los derechos humanos". A *Cuadernos de Gestión y Dirección de Hoteles y Restaurantes. Gestión en H*, 28: 14-17.
- ESPADA, A. (1995) "Una pàtria: la ciutat dels JJOO". Dins GARCIA ESPUCHE, A.; NAVAS, T. *Retrat de Barcelona*, Vol II [Barcelona]: Centre de Cultura Contemporània de Barcelona: Institut Municipal d'Història. Ajuntament de Barcelona, pàgs. 132-140.
- ESPAI EN BLANC (VV.AA.) (2004) "Barcelona 2004: El fascismo posmoderno". Dins DELGADO, M. (ed.) VV.AA. *La otra cara del "Fòrum de les Cultures S.A."*. Barcelona: Edicions Bellaterra, pàg. 15-78.
- ESPEITX, E. (2004) "Patrimonio alimentario y turismo: una relación singular". A *Pasos. Revista de Turismo y Patrimonio Cultural*, Vol 2, (2): 193-213.
- ESTEBAN, Á. (2005) "La demanda de servicios culturales: aspectos motivacionales y funcionales del consumidor de turismo cultural". Dins GÓMEZ, M. A.; MONDÉJAR, J. A.; SEVILLA, C. (coords) (2005) *Gestión del turismo cultural y de ciudad*. Cuenca: Ediciones de la Universidad de Castilla-La Mancha, pàgs. 95-114.
- ESTEVE SECALL, R.; FUENTES GARCIA, R. (2000) *Economía, historia e instituciones del turismo en España*. Madrid: Editorial Pirámide.
- FABBRI, P. (2000) *El Giro semiótico*. Barcelona: Gedisa.
- FABRE, J.; HUERTAS, J. M. (1988) *Barcelona 1888-1988: la construcció d'una ciutat*. Barcelona: Publicacions de Barcelona, 1988.
- FABRE, J.; HUERTAS, J. M. (1991) *Noticario de Barcelona. De l'exposició Universal als Jocs Olímpics*. Barcelona: La Campana.
- FARRÉ MORELL, A. "La regulació dels nous espais d'oci". A BIOSCA, D. *El Municipalisme i el turisme en el segle XXI*. Barcelona: Associació d'Experts en Empreses Turístiques, pàg. 263-270.
- FARRERAS, A. (1973) *El Turisme a Catalunya: del 1931 al 1936*. Barcelona: Pòrtic.
- FARRUGIA, F. (2004) "Síndrome narrativo y reconstrucción del pasado". Dins *Història, Antropología y fuentes orales*, 32: 133-150.
- FAYOS-SOLÀ, E. (1994) "Exigències del mercat a la nova era del turisme". A *III Simposi Internacional de Turisme de Catalunya "Estructuració i comercialització dels nous productes turístics"*. Barcelona, 20-21 de gener de 1994.
- FAYOS-SOLÀ, E. (1995) "Política turística: ¿una visió estiuenca?". A *Dossier L'Economia del turisme*, pàgs. 67-77.

FERNÁNDEZ ÁLVAREZ, M. (1956) *Aportaciones a la historia del turismo en España: relatos de viaje desde el Renacimiento hasta el Romanticismo*. Madrid: Graficas Ibarra.

FERNÁNDEZ ÁLVAREZ, J. (1974) *Curso de derecho administrativo turístico*. Tomo I. Madrid: Editora Nacional.

FERNÁNDEZ DE PAZ, E. (2006) "De tesoro ilustrado a recurso turístico: el cambiante significado del patrimonio cultural". A *Pasos. Revista de Turismo y Patrimonio Cultural*, Vol 4, (1): 1-12.

FERNÁNDEZ FUSTER, L. (1974) *Teoría y técnica del Turismo*. Madrid: Editora Nacional.

FERNÁNDEZ FUSTER, L. (1991) *Historia general del turismo de masas*. Madrid: Alianza Editorial, cop.

FERNÁNDEZ MATA, I. (2002) "Diálogos, encuentros y mixturas entre la Antropología y la Historia". A *Iberia: Revista de la Antigüedad*, 5: 21-47.

FERNÁNDEZ VALENTÍ, R. (2004) "Los primeros autobuses turísticos de Barcelona" [recurs electrònic: <http://campus.uoc.org/~jmora/misc/turistic1929.html>].

FLAMARICH, M. (2007) Ponència "Barcelona, ciutat de negocis". Dins SANTANA, J. A. (coord) (2007) *Informe sobre el sector turisme, oci i cultura a Catalunya*, 18 d'abril de 2007, CESB.

FLAQUER, A. (1959) *Con chaleco y con bombín: charlatanerías de 50 años atrás*. Barcelona: Mir.

FLAQUER i VILARDEBÒ, Ll. (1982) *De la vida privada*. Barcelona: Edicions 62.

FLEURY, L. (2004) "Una sociología de las emociones". A *História, Antropología y fuentes orales*, 32: 99-121.

FONT, X. (2002) *La gestió pública del turisme a Catalunya: el paper de la Diputació de Barcelona*. Treball d'investigació (inèdit). Universitat de Barcelona.

FONT SENTÍAS, J. (2001) "El turisme cultural a Catalunya. Estudi sobre la demanda, 2001" [Informe].

FONT SENTÍAS, J.; VIDAL-FOLCH (2003) "El turisme cultural a Catalunya: l'anàlisi del turisme estranger; de la formulació d'expectatives a la gestió d'una realitat". A *Nota d'economia*, 76-77: 75-81.

FONT SENTÍAS, J. (coord) (2004a) *Casos de turismo cultural: de la planificación estratégica a la gestión del producto*. Barcelona: Ariel.

FONT SENTÍAS, J. (2004b) "La Pedrera-espai Gaudí: la fulgurante consolidación de una oferta de patrimonio cultural en Barcelona". Dins FONT SENTÍAS, J. (coord) (2004) *Casos de turismo cultural: de la planificación estratégica a la gestión del producto*. Barcelona: Ariel, pàgs. 261-286.

FONTANA, P. (1994) "Turisme de Barcelona: una nova etapa en la promoció turística de la ciutat". A *Barcelona economia*, 21: 7-14.

FONTBONA, F. (1995) "Barcelona emmarcada (1850-1939)". Dins GARCIA ESPUCHE, A.; NAVAS, T. (1995) *Retrat de Barcelona*, Vol II [Barcelona]: Centre de Cultura Contemporània de Barcelona: Institut Municipal d'Història. Ajuntament de Barcelona, pàgs. 56-60.

FORNELLS, F. (1957) *Barcelona, deporte y turismo*. Barcelona: Ajuntament.

FOUCAULT, M. (1974) *Las Palabras y las cosas: una arqueología de las ciencias humanas*. México, D.F.: Siglo XXI.

- FOUCAULT, M. (1982) *L'Ordre del discurs i altres escrits*. Barcelona: Laia.
- FRAGA IRIBARNE, M. (1989) "El turismo, factor de desarrollo". Dins *España y Europa*. Barcelona: Planeta, pàgs. 183-213.
- FRANCES A. YATES (1974) *El arte de la memoria*. Madrid: Taurus.
- FREIXA, C. (1999) "Imágenes y percepción de la naturaleza del viajero". A *Scripta Nova*, 42.
- FREY, B. (2005) "Política econòmica del turisme cultural: alguns aspectes". A *Nexus "Noves polítiques per al turisme cultural: reptes, ruptures, respostes"*, 35: 142-147.
- FRIGOLÉ, J. (1983) *Antropologia d'avui: una introducció a l'antropologia cultural*. Barcelona: Teide.
- FYALL; CALLOD; EDWARDS. (2003) "Relationship marketing. The challenge for destinations". A *Annals of Tourism Research*, Vol 30, (3): 644-659.
- GALÍ, N. et al. (2000) "Patrimonio cultural y turismo: nuevos modelos de promoción vía internet". A *Cuadernos de Turismo*, 6: 74-87.
- GALÍ, N. (2004) *Mirades turístiques a la ciutat. Anàlisi del comportament dels visitants en el Barri Vell de Girona*. Tesi doctoral, direcció de José Antonio Donaire. Universitat de Girona.
- GALÍ, N. (2005a) "La humanización de las imágenes emitidas por la publicidad de los destinos turísticos monumentales: el caso de Girona". A *Pasos. Revista de Turismo Cultural y Patrimonio*, Vol 3, (2): 273-281.
- GALÍ, N.; DONAIRE, J. A. (2005b) "The social construction of the image of Girona: a methodological approach". A *Tourism Management*, Vol 26, (5): 777-785.
- GALLARZA, M. G., GIL SAURA et al. (2002) "Destination image. Towards a conceptual framework." *Annals of Tourism Research*, Vol 29, (1): 56-78.
- GALLEGO LLORCA, J. (2005) *Gestió pública del turisme*. Barcelona: UOC.
- GANAU, J. (1997a) *Els inicis del pensament conservacionista en l'urbanisme català, 1844-1931*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat.
- GANAU, J. (1997b) "La ciutat com a museu. Les obres de reforma interior i el naixement del Barri Gòtic de Barcelona, 1907-1930". Dins ROCA ALBERT, J. (coord) *Expansió urbana i planejament a Barcelona*. Barcelona: Institut Municipal d'Història de Barcelona. Editorial Proa, pàgs. 193-205.
- GANAU, J. (2003) "La recreació del passat: el Barri Gòtic de Barcelona, 1888-1950". A *Barcelona Quaderns d'Història*, 8: 257-272.
- GARAGALZA, L. (2002) *Introducción a la hermanéutica contemporánea. Cultura, simbolismo y sociedad*. Rubí: Anthropos.
- GARAY, L. A. (2007) *El Ciclo de evolución del destino turístico: una aproximación al desarrollo histórico del turismo en Cataluña*. Tesi doctoral, direcció de Gemma Cánoves i Roser Nicolau. Facultat de Ciències Econòmiques i Empresariales, Departament d'Economia i d'Història Econòmica, UAB.
- GARAY, L. A.; CÀNOVES, G. (2009) "El desarrollo turístico en Cataluña en los dos últimos siglos: una perspectiva transversal". A *Documentos d'Anàlisi Geogràfica*, 53: 29-46.
- GARCÍA, J. L. (1998) "De la cultura como patrimonio al patrimonio cultural". A *Política y sociedad*, 27: 9-20.

GARCÍA CANCLINI, N. (2005) "Paranoics versus utilitaristes". A *Nexus "Noves polítiques per al turisme cultural: reptes, ruptures, respostes"*, 35: 116-19.

GARCIA ESPUCHE, A. (1990) *El Quadrat d'Or: centre de la Barcelona modernista: la formació d'un espai urbà privilegiat*. Barcelona: Lunwerg Editores, S.A.: Olimpíada Cultural Barcelona'92.

GARCIA ESPUCHE, A. (ed.) (1995a) *Retrat de Barcelona*. Vol I [Barcelona]: Centre de Cultura Contemporània de Barcelona: Institut Municipal d'Història. Ajuntament de Barcelona.

GARCIA ESPUCHE, A. (1995b) "Per una història de la dissimilitud". Dins GARCIA ESPUCHE, A.; NAVAS, T. *Retrat de Barcelona*, Vol I [Barcelona]: Centre de Cultura Contemporània de Barcelona: Institut Municipal d'Història. Ajuntament de Barcelona, pàgs. 13-19.

GARCIA ESPUCHE, A. (1995c) "Imatges i imatge de Barcelona: una síntesi i tres epílegs". Dins GARCIA ESPUCHE, A.; NAVAS, T. *Retrat de Barcelona*, Vol I [Barcelona]: Centre de Cultura Contemporània de Barcelona: Institut Municipal d'Història. Ajuntament de Barcelona, pàgs. 41-62.

GARCIA ESPUCHE, A. (1995d) "La imatge global (1535-1758)". Dins GARCIA ESPUCHE, A.; NAVAS, T. *Retrat de Barcelona*, Vol I [Barcelona]: Centre de Cultura Contemporània de Barcelona: Institut Municipal d'Història. Ajuntament de Barcelona, pàgs. 67-113.

GARCIA ESPUCHE, A.; (1995e) "Les aportacions de Laborde". Dins GARCIA ESPUCHE, A.; NAVAS, T. *Retrat de Barcelona*, Vol I [Barcelona]: Centre de Cultura Contemporània de Barcelona: Institut Municipal d'Història. Ajuntament de Barcelona, pàgs. 133-147.

GARCÍA PUIG, A. (1996) *Organització dels fins de les delegacions territorials del Ministerio de Informació y turismo i del Ministerio de comercio (1943-1978)* [treball d'investigació no publicat. III Màster d'Arxivística].

GARCÍA VEGA, J. L. (1973) *Ocio y turismo*. Barcelona: Salvat.

GARRIGOSA, A. "Barcelona al 2004, més ciutat de congressos que mai!". A *TotCett*, 2004.

GASPART, J. (1992) "Turisme de grans esdeveniments". A *I Simposi Internacional de Turisme de Catalunya*. Barcelona, 23 i 24 de gener de 1992.

GASPART, J. (1994) "La iniciativa pública i la iniciativa privada en la promoció turística". A *III Simposi Internacional de Turisme "Estructuració i comercialització dels nous productes turístics"*. Barcelona, 20-21 de gener de 1994.

GRAU, R. (2004) "Barcelona, eina o monstre: algunes divagacions del segle XX". A *L'Avenç, "Barcelona 1905-2004. La perspectiva urbana d'un segle"*. 272: 24-31.

GELLNER, E. (1989) *Cultura, identidad y política: el nacionalismo y los nuevos cambios sociales*. Barcelona: Gedisa.

GENNEP, A. van (1986) *Los ritos de paso*. Madrid: Taurus ediciones.

GENOVÈS, M. D; GIRAL, E.; PRADAS, R.; TARRAGÓ, S.; CAMPO VIDAL, M.; HUERTAS, J. M. (2004) "Taula rodona: la Barcelona de Porcioles". A *L'Avenç*, 295: 28.

GENOVÈS, M. D. (2005) *Les barcelones de Porcioles. Un abecedari*. Barcelona: Edicions Proa.

GEERTZ, C. (1988) [1973] *La interpretación de las culturas*. Barcelona: Gedisa

GIL, G. (2007) "Entrevista a Maurice Godelier. Reflexiones sobre el poder, las jerarquías y la teoría social". A *Avá. Revista de Antropología, Argentina*, 10: 135-145.

GIL DE ARRIBA, C. (2002) *Ciudad e Imagen: un estudio geográfico sobre las representaciones sociales del espacio urbano de Santander*. Universidad de Cantabria.

GIRAL, E.; PRADAS, R.; TARRAGÓ, S.; CAMPO VIDAL, M.; HUERTAS, J. M. (2004) "La Barcelona de Porcioles". A *L'Avenç*, 295: 28-40.

GIUSTI, V. "Evolució de les necessitats dels consumidors de lleure, recreació i turisme". A *Simposi Internacional de Turisme de Catalunya*. Barcelona, 23 i 24 de gener de 1992.

GOFFMAN, E. (1963) *Estigma. La identidad deteriorada*. Buenos Aires: Amorrortu.

GOFFMAN, E. (1970) *Ritual de la interacción*. Buenos Aires: Tiempo Contemporáneo.

GOFFMAN, E. et al. (2000) *Sociologías de la situación*. Madrid: Las ediciones de La Piqueta.

GOFFMAN, E. (2001) [1959] *La presentación de la persona en la vida cotidiana*. Buenos Aires: Amorrortu.

GOMES DOMINGUES, A. (2000) "Turismo cultural y política cultural urbana: posibilidades y divergencias". Dins HERRERO PRIETO, L. C. (coord) (2000) *Turismo cultural: el patrimonio histórico como fuente de riqueza*. Valladolid: Fundación del Patrimonio Histórico de Castilla y León, pàgs. 343-364.

GÓMEZ, M. A.; MONDÉJAR, J. A.; SEVILLA, C. (coords) (2005) *Gestión del turismo cultural y de ciudad*. Cuenca: Ediciones de la Universidad de Castilla-La Mancha.

GÓMEZ, P. (1997) "La metamorfosi olímpica de Barcelona. Notes sobre la formació d'un patrimoni documental". Dins ROCA ALBERT, J. (coord) *Expansió urbana i planejament a Barcelona*. Barcelona: Institut Municipal d'Història, pàgs. 241-247.

GONZÁLEZ, A.; SÁNCHEZ, I.; SANZ, S. (2005) "La imagen como factor clave del comportamiento del turista". A *Estudios Turísticos*, 165: 57-75.

GONZÁLEZ, A.; SÁNCHEZ, I.; SANZ, S. (2006) "Anàlisis de la comunidad anfitriona desde una perspectiva de la demanda". A *Annals of Tourism Research*, Vol 8, (1): 172-194.

GONZÁLEZ MORALES, J. C. (2003) *Turismo en España (1905-1931)*. Tesi doctoral, direcció d'Amador, P. Universidad Juan Carlos I, Madrid.

GONZÁLEZ MORALES, J. C. (2005) "La comisión nacional de turismo y las primeras iniciativas para el fomento del turismo: la industria de los forasteros (1905-1911)". A *Estudios Turísticos*, 163-164: 17-30.

GOODY, J. (1985) *La domesticació del pensament salvatge*. Madrid: Akal.

GOODY, J. (1997) *Representaciones y contradicciones: la ambivalencia hacia las imágenes, el teatro, la ficción, las reliquias y la sexualidad*. Barcelona: Paidós.

GORDON, B. M. (2005) "Passat, present i futur del turisme". A *Cidob. Turisme i sostenibilitat cultural*, 93: 4-8.

GRABURN, N. H. H. (1989) "Turismo: el viaje sagrado". Dins SMITH, V. (1989) *Anfitriones e invitados: antropología del turismo*. Madrid: Endymion, pàgs. 45-68.

GRAHIT, J. (1947) *Comisión de monumentos históricos y artísticos de la provincia de Barcelona: memoria de la labor realizada por la misma en su primer siglo de existencia: 1844-1944*. Barcelona: Comisión de Monumentos Históricos y Artísticos.

GREENWOOD, D. (1992) "La cultura al peso. Perspectiva antropológica del turismo en tanto proceso de mercantilización cultural". Dins SMITH, V. (comp) *Anfitriones e invitados. Antropología del turismo*. Madrid: Ediciones Endymion, pàgs. 257-279.

GREIMAS, A. J. (1989) *Del sentido II: ensayos semióticos*. Madrid: Gredos.

GUARDIA, M.; GARCIA ESPUCHE, A. (1994) "1888 y 1929. Dos exposiciones, una sola ambición". Dins SÁNCHEZ, A. (1992) *Barcelona, 1888-1929: modernidad, ambición y conflictos de una ciudad soñada*. Madrid: Alianza Editorial, pàgs. 25-43.

GUERRA CHIRINOS, D. (2003) "Los actores del Turismo Cultural: una introducción a los avances y perspectivas en su estudio y aplicación". A *II Congreso Internacional de Turismo Cultural*. A NAYA-Ciudad Virtual de Antropología y Arqueología.

GUILLAMÓN, J. (2001) *La Ciutat interrompuda: de la contracultura a la Barcelona postolímpica*. Barcelona: Edicions La Magrana.

GUITART PASCUAL, C.; CHIAS SURIOL, J. (directors) (1986) *Plan de Marketing del Turismo 1986 / Estudio realizado por: Gabinete de Investigación Turística C. Guitart*. Madrid: Instituto Nacional de Promoción del Turismo. Secretaría General del Turismo.

GUTIÉRREZ ESTÉVEZ, M. (1996) "Antropología e historia. Una relación inestable". Dins GUTIÉRREZ ESTÉVEZ, M. (1996) *Ensayos de Antropología Cultural*. Barcelona: Ariel, pàgs. 70-77.

HACKING, I. (1983) *Representing and Intervening: introductory topics in the philosophy of natural science*. Cambridge.

HALBWACHS, M. (2004) *Los marcos sociales de la memoria*. Rubi: Anthropos.

HALL, E. T. (1973) *La Dimensión oculta: enfoque antropológico del uso de espacio*. Madrid: Instituto de Estudios de Administración Local.

HANNERZ, U. (1986) *Exploración de la ciudad: hacia una antropología urbana*. México: Fondo de Cultura Económica.

HARVEY, D. 2005 "El arte de la renta: la globalización y la mercantilización de la cultura". Dins HARVEY, D.; SMITH, N., *Capital financiero, propiedad inmobiliaria y cultura*, Barcelona: Llibres de Recerca, pàgs. 29-57.

HERNÁNDEZ, F. X. (1991) *Passat i present de Barcelona III: materials per l'estudi del medi urbà*. Barcelona: Universitat: ICE.

HERNÁNDEZ ARMAS, R. (2003) "Antropologia i turisme: guia bibliogràfica i de recursos en línia per a un enfocament antropològic del turisme". A *Revista d'Etnologia de Catalunya*, 22: 168-174.

HERNÁNDEZ NAVARRO, M. À. (2002) "La ciudad museizada: la aparición del objeto simbiótico". Dins LUNA, M. (ed) (2002) *La Ciudad en el Tercer Milenio*. Murcia: Universidad Católica San Antonio, pàgs. 269-288.

HERZFELD, M. (2010) Taula rodona "L'impacte social de les transformacions urbanes". Grup GRECS de la Universitat de Barcelona, 10 de març de 2010.

HOBBSAWM, E. J.; RANGER, T. (1988) *L'Invent de la tradició*. Vic: Eumo.

HORTA, G. (2004) *L'espai clos. Fòrum 2004. Notes d'una travessia pel no res*. Barcelona: 1984.

HUBERT, R. A (1993) *II Simposi Internacional de Turisme de Catalunya: La competitivitat de l'empresa turística davant els nous escenaris immediats*. Barcelona, 21-22 de gener de 1993.

- HUERTAS, J. M.; FABRE, J. (1995) "La imatge de la ciutat als anys del Franquisme (1939-1973)". Dins GARCIA ESPUCHE, A.; NAVAS, T. *Retrat de Barcelona*, Vol II [Barcelona]: Centre de Cultura Contemporània de Barcelona: Institut Municipal d'Història. Ajuntament de Barcelona, pàgs. 75-85.
- HUERTAS, J. M.; FABRE, J.; CORREDOR-MATHEOS BALLÓ, J. (1995) "La ciutat durant el franquisme". Dins GARCIA ESPUCHE, A.; NAVAS, T. *Retrat de Barcelona*, Vol II [Barcelona]: Centre de Cultura Contemporània de Barcelona: Institut Municipal d'Història. Ajuntament de Barcelona, pàgs. 73-104.
- HUERTAS, J. M.; GELI, C.; FLAVIÀ M. (1995) *50 vegades Barcelona*. Barcelona: Ajuntament de Barcelona.
- HUERTAS, J. M.; FABRE, J. (2001) *Barcelona: memòria d'un segle*. Barcelona: Ajuntament de Barcelona.
- HUERTAS, J. M.; MARISTANY, G. (2005) *Barcelona com era, com és*. Barcelona: Àmbit.
- HUGHES, G. (1995) "Authenticity in tourism". A *Annals of Tourism Research*, 22, (4): 781-803.
- HUGHES, R. (1993) *Barcelona*. Barcelona: Anagrama.
- HUNT, J. D. (1975) "Image as a factor in tourism development". *Journal of Travel Research*, 13: 1-17.
- JAFARI, J. (2005) "El turismo como disciplina científica". A *Política y Sociedad*, 42, (1): 39-56.
- JANE SOLA, J. (1968) *Turismo y realidad económica*. Rev. Cuadernos para el Diálogo.
- JARDÍ, E. (1977) *1000 famílies catalanes*. Barcelona: Dopesa.
- JULIAN, I. (1988) *L'urbanisme a Barcelona entre dues exposicions (1888-1929)*. Barcelona: Els Llibres de la Frontera.
- KINGMAN, E.; PRATS, Ll. (2008) "El patrimonio, la construcció de las naciones y las políticas de exclusión. Diálogos sobre la noción de patrimonio". A *Centro-h, Revista de la Organización Latinoamericana y del Caribe de Centros Históricos*, 1: 87-97.
- KIRTISOGLU, E.; THEODOSSO-POULOS, D. (2004) "They are taking away our culture away", *Critique of Anthropology*, 24, (2): 135-157.
- KORSTANJIE, M. (2009) "Interpretando el génesis del descanso: una aproximación a los mitos y rituales del turismo". *Pasos. Revista de Turismo y Patrimonio Cultural*, 7, (1): 99-113.
- LACARRIEU, M. (2005) "Els fluxos turístics i el patrimoni immaterial". A *Nexus "Noves polítiques per al turisme cultural: reptes, ruptures, respostes"*, 35: 160-177.
- LAFARGUE, P. (1973) [1884] *El Derecho a la pereza*. Madrid: Fundamentos.
- LAGUNAS, D. (2005) "Turismo, espacio y representación del patrimonio en el sistema mundial". Dins SANTANA A, i PRATS, Ll. (eds), *El encuentro del turismo con el patrimonio cultural: concepciones teóricas y modelos de aplicación*, Actas del X Congreso de Antropología, Sevilla, pàgs. 147-167.
- LAGUNAS, D. (coord) (2007) *Antropología y turismo. Claves culturales y disciplinarias*. Plaza y Valdés: Universidad Autónoma del Estado de Hidalgo.
- LAHUERTA, J. J. (2004) *Destrucción de Barcelona*. Barcelona: Mudito & Co.
- LAHUERTA, J. J. (2005) "En venda". A *Nexus "Noves polítiques per al turisme cultural: reptes, ruptures, respostes"*, 35: 120-125.

- LANDRY, C.; BIANCHINI, F. (2000) *La ciutat creativa*. Barcelona: Diputació de Barcelona.
- LANFANT, M. F. (1978) *Sociología del ocio*. Barcelona: Península.
- LAPOTRE, A.; BOBES, J. "Las promociones especiales dentro de la estrategia de marketing. El caso de articket". Dins FONT SENTÍAS, J. (coord) (2004) *Casos de turismo cultural: de la planificación estratégica a la gestión del producto*. Barcelona: Ariel, pàgs. 307-338.
- LAVAUUR, L. (1974) *El turismo en su historia*. Barcelona: Editor.
- LAVAUUR, L. (1975) "El turismo, tema histórico". A *Estudios turísticos*, 45: 47-102.
- LAVAUUR, L. (1977) "Albores del turismo moderno (1850-1870)". A *Estudios turísticos*, 53-54: 9-39.
- LAVAUUR, L. (1980a) "Turismo de entreguerras (1919-1939) I". A *Estudios turísticos*, 67: 11-112.
- LAVAUUR, L. (1980b) "Turismo de entreguerras (1919-1939) II". A *Estudios turísticos*, 68: 13-130.
- LEACH, E. (1985, 3a. edició) *Cultura y comunicación: la lógica de la conexión de los símbolos: una introducción al uso del análisis estructuralista en la antropología social*. Madrid: Siglo XXI.
- LEFEBVRE, H. (1972) *El Manifiesto diferencialista*. México: Siglo XXI.
- LEFEBVRE, H. (1976) *Tiempos equívocos*. Barcelona: Kairós.
- LEFEBVRE, H. (1991) [1974] *The production of space*, Oxford: Blackwell.
- LÉVI-STRAUSS, C. (1969) [1955] *Tristos Tròpics*. Barcelona: Anagrama.
- LÉVI-STRAUSS, C. (1981) *La Identidad: Seminario*. Madrid: Pretel.
- LÉVI-STRAUSS, C. (1985) *El pensament salvatge*. Barcelona: Edicions 62.
- LÉVI-STRAUSS, C. (1987) *Mito y significado*. Madrid: Alianza.
- LÉVI-STRAUSS, C. (1994a) [1958] "El hechicero y su magia". Dins LÉVI-STRAUSS, C. *Antropología estructural*. Barcelona: Altaya, pàgs. 151-167.
- LÉVI-STRAUSS, C. (1994b) [1958] "La eficacia simbólica". Dins LÉVI-STRAUSS, C. *Antropología estructural*. Barcelona: Altaya, pàgs. 168-185.
- LIPPARD, L. R. (2003) [1999] "Prólogo: una mirada expectante". Dins MAC CANNELL, D. (2003) *El turista. Una nueva teoría de la clase ociosa*. Barcelona: Editorial Melusina, pàgs. xi-xvi.
- LLADÓ, B. (2005) "Discurs, història i poder: lectures geogràfiques de Michel Foucault". A *Documents d'Anàlisi Geogràfica*, 46: 151-160.
- LLEONART, P. (dir) (1982) *Els Serveis municipals a Catalunya*. Barcelona: Generalitat de Catalunya. Departament de Governació.
- LLOBERA, R. (1999) [1990] *La identidad de la antropología*. Barcelona: Anagrama.
- LOEB, L. (1992) "La creación de antigüedades por entretenimiento y a manera de negocio: encuentro entre los mercaderes judíos iraníes y sus corrigionarios viajeros". Dins SMITH, V. (comp) *Anfitriones e invitados. Antropología del turismo*. Madrid: Ediciones Endymion, pàgs. 357-371.
- LÓPEZ, A. (2004) "Prolegómenos para una antropología de los objetos (artísticos)". Dins LARREA, C. & ESTRADA, F. (eds) *Antropología en un mundo en transformación*. Barcelona: Universitat de Barcelona, pàgs. 33-57.

- LÓPEZ, P. (1985) *El centro histórico, un lugar para el conflicto*. Barcelona: Universitat de Barcelona.
- LÓPEZ, P. (1991) "1992, objectiu de tots? Ciutat-empresa i dualitat social a la barcelona olímpica". A *Revista Catalana de Geografia*, núm.15, Barcelona, juny de 1991, pàgs. 91-99.
- LÓPEZ PALOMEQUE (1995) "La estrategia del turismo metropolitano: el caso de Barcelona". A *Estudios Turísticos*, 126: 119-141.
- LÓPEZ PALOMEQUE, F. (2002) "Turisme urbà i gestió pública: Barcelona com a escenari turístic". Dins TELLO, R. (2002) *Espais públics. Mirades multidisciplinàries*. Barcelona: Pòrtic, pàgs. 163-186.
- LÓPEZ PALOMEQUE, F. (2004) "La gestión pública del turismo en Cataluña. Organización y política turística de la administración autonómica". A *Investigaciones Geográficas*, 34: 5-27.
- LÓPEZ PALOMEQUE, F. (2006) *Dictamen sobre la capacitat de càrrega turística de la ciutat de Barcelona*.
- LÓPEZ PALOMEQUE (2007) Conferència "L'expansió del turisme urbà. Barcelona com a paradigma". Societat Catalana de Geografia, 19 d'abril de 2007.
- LÓPEZ PALOMEQUE (dir) (2009) *Atlas del Turisme a Catalunya. Mapa Nacional de l'Oferta i els Productes Turístics 2008*. Generalitat de Catalunya.
- LÓPEZ PETIT (2007) "La punta de l'iceberg o sobre la crisi del model Barcelona". A *Barcelona. Metròpolis Mediterrània*, 70: 8-9.
- LUCKMANN, T. i BERGER, P. (1996) [1968] *La construcció social de la realitat. Un tractat de sociologia del coneixement*. Barcelona: Editorial Herder.
- LUIS GÓMEZ, A. (1988) *Aproximación histórica al estudio de la Geografía del ocio: guía introductoria*. Barcelona: Anthropos.
- LUNA, M. (ed) (2002) *La Ciudad en el Tercer Milenio*. Murcia: Universidad Católica San Antonio.
- LUNDTOP, S.; WANHILL, S. (2001) *La teoría del ciclo de vida del destino turístico. Procesos de generación y estimación*. A *Annals of Tourism Research*, Vol 3, (2): 364-383.
- LYNCH, K. (1998) [1976] *La Imagen de la ciudad*. Barcelona: Gustavo Gili.
- MAALOUF, A. (1999) *Identidades asesinas*. Madrid: Alianza Editorial.
- MAC CANNELL, D. (2003) [1976] *El Turista: una nueva teoría de la clase ociosa*. Barcelona: Melusina.
- MAC CANNELL, D. (2005) "El destí del simbòlic en l'arquitectura per al turisme". A *Nexus "Noves polítiques per al turisme cultural: reptes, ruptures, respostes"*, 35: 30-43.
- MACKAY K. J.; FESENMAIER D. R. (1997) "Pictorial element of destination image formation". A *Annals of Tourism Research*, Vol 24, (3): 537-565.
- MAGRINYÀ, F.; MAZA, G. (2005) "Tinglados de Bar-cel-ona. La incorporación de espacios del puerto a la ciudad (1981-2000)". A *Scripta Nova*, Vol IX, (193).
- MAALOUF, A. (1999) *Identidades asesinas*. Madrid: Alianza editorial.
- MALLART, Ll. (2001) *Okupes a l'Àfrica. Un antropòleg defensa la dignitat d'uns pobles que ja han vist arribar massa salvadors blancs*. La Campana: Barcelona.

MANCINELLI, F. (2009) "More pins on the map. Las practicas y los discursos de los turistas americanos de viaje por la Europa Mediterránea". A *Pasos. Revista de Turismo y Patrimonio Cultural*, Vol 7, (1): 13-27.

MANDLY ROBLES, A. (2002) "Espacio, lugares, transparencias". Dins LUNA, M. (ed) *La Ciudad en el Tercer Milenio*. Murcia: Universidad Católica San Antonio, pàgs. 109-132.

MANNHEIM, K. (1973) *Ideología y utopía*. Madrid: Aguilar.

MARGALL, P. (1986) *Refent Barcelona. Una reflexió en veu alta sobre els grans reptes plantejats a la ciutat per tal de dinamitzar el seu paper català, espanyol i internacional*. Barcelona: Planeta.

MARAGALL, P. (1992) *Barcelona Olímpica: la ciudad renovada*. Barcelona: Holsa.

MARAGALL, P. (2004) "La recuperació d'una determinada ciutat". A *Barcelona. Metròpolis Mediterrània*, 30: 22-23.

MARCHENA GÓMEZ, M. J. (1995) "El turismo metropolitano: una aproximación conceptual". A *Estudios Turísticos*, 126: 7-21.

MARCHENA GÓMEZ, M. J. (ed) (1998) *Turismo urbano y patrimonio cultural: una perspectiva europea*. Sevilla: Diputación de Sevilla.

MARRERO, I. (2003) "¿Del Manchester catalán al Soho Barcelonés? La renovación del barrio del Poble Nou". *Scripta Nova*, Vol (VII), 146 (137).

MARRERO, I. (2008) *La fábrica del conflicto. Terciarización, lucha social y patrimonio en Can Ricart, Barcelona*. Tesis doctoral, direcció de Manuel Delgado i Fernando Hernández, Universitat de Barcelona.

MARTÍ, J. (2001) Intervenció al debat "Els anys temàtics i la projecció de les ciutats". Pla Estratègic del sector cultural a Barcelona, 3 de maig de 2001.

MARTÍNEZ FRAILE, R. "La promoció i comercialització d'un destí turístic de ciutat". A BIOSCA, D. (1997) *El Municipalisme i el turisme en el segle XXI*. Barcelona: Associació d'Experts en Empreses Turístiques, pàgs. 74-82.

MARTÍNEZ, M. (2002) "Laberintos y laboratorios de participación urbana: una eventura de investigación social comparativa y dialéctica". A *Scripta Nova*, Vol VI, (130).

MARTÍNEZ QUINTANA, M. V. (2006) *Ocio y turismo en la sociedad actual: los viajes, el tiempo libre y el entretenimiento en el mundo globalizado*. Aravaca (Madrid): McGraw-Hill Interamericana de España.

MARTÍNEZ SAÍZ, P. "Las ciudades europeas de la cultura y Compostela 2000". Dins HERRERO PRIETO, L. C. (coord) (2000) *Turismo cultural: el patrimonio histórico como fuente de riqueza*. Valladolid: Fundación del Patrimonio Histórico de Castilla y León, pàgs. 325-342.

MARTÍNEZ, E., LÓPEZ, A. (2002) "El desarrollo de la morfología social y la interpretación de las grandes ciudades". A *Scripta Nova*, Vol VI, (112).

MARZO, J. L. (2008) "Fal·lacies històriques". A *Barcelona. Metròpolis Mediterrània*, 72: 58-61.

MATAS GONZÁLEZ, V. (2005) "Gestión y promoción de destinos turísticos culturales y de ciudad". Dins GÓMEZ, M. A.; MONDÉJAR, J. A.; SEVILLA, C. (coords) *Gestión del turismo cultural y de ciudad*. Cuenca: Ediciones de la Universidad de Castilla-La Mancha, pàgs. 137-150.

MAUSS, M. (1991) [1971] *Sociología y Antropología*. Madrid: Tecnos.

- MAUSS, M.; HUBERT, H. (1995) [1899] *Assaig sobre la naturalesa i la funció del sacrifici*. Barcelona: Icària.
- MENA, F. X. (1990) "El sector del turisme enfront una decisió estratègica". A *Nota d'Economia*, Barcelona: Generalitat de Catalunya, Departament d'Economia i Finances, 39: 47-57.
- MICHAUD, Y. (2003) "El turisme com a indústria, la cultura com a turisme". A *Nexus*, 30.
- MICHAUD, Y. (2005) "Més enllà del turisme cultural". A *Nexus "Noves polítiques per al turisme cultural: reptes, ruptures, respostes"*, 35: 8-15.
- MICHEL, F. (2003) "Viatges abalisats i aventures garantitzades". A *Revista d'Etnologia de Catalunya*, 22: 32-45.
- MICHONNEAU, S. (2002) *Barcelona: memòria i identitat: monuments, commemoracions i mites*. Vic: Eumo: Universitat de Vic.
- MIDDLETON, V. T. C. (1994) "Tendències del turisme la pròxima dècada: implicacions en els productes". A *III Simposi Internacional de Turisme: Estructuració i comercialització dels nous productes turístics*. Barcelona, 20-21 de gener de 1994.
- MIGUELSANZ ARNALOT, À. (1983) *Llibre Blanc del turisme a Catalunya*. Barcelona: Servei Central de Publicacions de la Presidència. Generalitat de Catalunya, Departament de la Presidència.
- MIGUELSANZ ARNALOT, À. (1999) "El papel de las comunidades autónomas". Dins BAYÓN MARINÉ, F. et al. (1999) *50 años del turismo español: un análisis histórico y estructural*. Madrid: Centro de Estudios Ramón Areces: Escuela Oficial de Turismo, pàgs 381-399.
- MIGUELSANZ ARNALOT, À. (2009) *Parada i fonda. L'hostaleria de la ciutat. Dels orígens als nostres dies*. Barcelona: Labeltur.
- MINISTRAL, M. (2002) "Cultura i territori: el paisatge cultural el l'oferta turística". A *Revista de Girona*, 212: 65-69.
- MIONI, A. (1996) "La ciudad existente y la ciudad soñada: consideraciones sobre el uso de la historia urbana en el planteamiento urbanístico". A *Ciudades*. Valladolid, pàg. 49-65.
- MIOSSEC, J. M. (1976) *Elements pour une theorie de l'espace touristique*. Aix-en-Provence: Centre des Hautes Études Touristiques.
- MOIX, Ll. (1999) "¿Cómo se ha hecho la ciudad después de 1992?". Dins MONTANER, J.M. (director) *Barcelona 1979-2004. Del desarrollo a la ciudad de calidad*. Barcelona: l'Ajuntament, Dirección de Servicios Editoriales, pàgs. 19-23.
- MOLAS, I. (1994) [1991] *El marc polític de Barcelona'92*. Barcelona: Centre d'Estudis Olímpics UAB.
- MOLINA COLLADO, A. (2004) "Los folletos turísticos para la promoción turística en los casos de Barcelona, Córdoba y Toledo". Dins FONT SENTÍAS, J. (coord) (2004) *Casos de turismo cultural: de la planificación estratégica a la gestión del producto*. Barcelona: Ariel, pàgs. 443-466.
- MOLINA COLLADO, A. (2005) *Análisis de la imagen y utilidad generada por los folletos de información turística: evaluación e influencia sobre la elección de un destino turístico*. Toledo: Consejo Económico y Social de Castilla-La Mancha.
- MONERA OLMOS, M. L. (1984) "Vivencia del Ocio y el tiempo libre a través de la historia". A *Revista de Ciencias de la Educación*, 119: 305-326.
- MONNET, N. (2001) "Moros, sudacas y guiris. Una forma de contemplar la diversidad humana en Barcelona". *Scripta Nova*, Vol 94, (58).

- MONNET, N. (2002) *La formación del espacio público. Una mirada etnológica sobre el cas antic de Barcelona*. Barcelona: Catarata.
- MONTANER, J. M. (1993) *Después del movimiento moderno: arquitectura de la segunda mitad del siglo XX*. Barcelona: Gustavo Gili.
- MONTANER, J. M. (1997) *La Modernidad superada: arquitectura, arte y pensamiento del siglo XX*. Barcelona: Gustavo Gili.
- MONTANER, J. M. (dir) (1999) "Los modelos Barcelona". Dins *Barcelona 1979-2004. Del desarrollo a la ciudad de calidad*. Barcelona: l'Ajuntament, Direcció de Serveis Editorials, pàgs. 24-27.
- MONTANER, J. M. (2003) *Repensar Barcelona*. Barcelona: Edicions de la UPC.
- MONTANER, J. M. (2005a) "Arquitectura catalana. Entre la continuïtat i el canvi". A *Nexus "Quo vadis, Sánchez?"*, 34: 5-10.
- MONTANER, J. M. (2005b) "La tematització de les ciutats". A *Nexus "Noves polítiques per al turisme cultural: reptes, ruptures, respostes"*, 35: 68-85.
- MONTANER MONTEJANO, J. (1996) *Estructura del mercado turístico*. Madrid: Síntesis.
- MONTANER MONTEJANO, J. (1997) "El turisme durant la Generalitat republicana". A *Estudis de Turisme de Catalunya*, 1: 27-29.
- MONTANER MONTEJANO, J. (1998a) "Els congressos de turisme a Catalunya". A *Estudis de Turisme de Catalunya*, 2: 27-28.
- MONTANER MONTEJANO, J. (1998b) "Els primers temps de les agències de viatges a Catalunya". A *Estudis de Turisme de Catalunya*, 2: 37-40.
- MONTANER MONTEJANO, J. (1998c) "La Societat d'Atracció de Forasters a Barcelona (1908-1936)". A *Estudis de Turisme de Catalunya*, 3: 34-38.
- MONTANER MONTEJANO, J. (2002) "Els orígens de la imatge turística de Catalunya". A *Estudis de Turisme de Catalunya*, 11: 38-41.
- MONTANER MONTEJANO, J. (2003) "La Barcelona cultural". A *Estudis de Turisme de Catalunya*, 13: 3.
- MONTANER MONTEJANO, J. (2004) "Cent anys de cartells turístics a Catalunya". A *Estudis de Turisme de Catalunya*, 15: 33-36.
- MONTANER MONTEJANO, J. "La Sociedad de Atracción de Forasteros (1908-1936)", *Historia y Vida*, 329: 29-37.
- MONTANER MONTEJANO, J. (2006) *Bienvenidos*. Col·lecció: Barcelona, una ciudad de vanguardia. Barcelona: La Vanguardia ediciones.
- MONTESINO GONZÁLEZ, A. "Espacio público, sociabilidad colectiva y mestisaje cultural". Dins LUNA, M. (ed) *La Ciudad en el Tercer Milenio*. Murcia: Universidad Católica San Antonio, pàgs. 79-80.
- MORAGAS, M. de (1992) *Cultura, símbols i jocs olímpics, la mediació de la comunicació*. Barcelona: Generalitat de Catalunya. Centre d'investigació de la Comunicació, 8.
- MORAGAS, M. de; BOTELLA, M. (eds) (2002) *Barcelona: l'herència dels jocs: 1992-2002*. Bellaterra: Centre d'Estudis Olímpics i de l'Esport.

- MORENO GARRIDO, A. (2005) "Turismo de élite y administración turística de la época (1911-1936)". A *Estudios Turísticos*, 163-164: 31-54.
- MORENO, E.; VÁZQUEZ MONTALBÁN, M. (1991) *Barcelona, cap on vas? Diàlegs per a una altra Barcelona*. Badalona: Llibres de l'Índex.
- MORGAN, N.; PRITCHARD, A. (1998) *Tourism promotion and power. Creating images, Creating Identities*. New York: Chichester.
- MUNDET i CERDAN, Ll. (1994) *Geografia, turisme i màrqueting. Una barreja impossible o una barreja necessària?* Treball de recerca, Universitat Autònoma de Barcelona, Facultat de Filosofia i Lletres.
- MUNDET i CERDAN, Ll. (1996) "Geografia, turisme i màrqueting. Una barreja impossible o una barreja necessària?". A *Documents d'Anàlisi Geogràfica*, 29: 71-86.
- MUNTANYOLA, A. (2004) [1932] *Organització turística de Catalunya*. Barcelona: Turisme de Barcelona, 2004. Facsimil de l'edició: Barcelona: Arts Gràfiques L'Estampa, 1932.
- MUNTAÑOLA, J. (1973) *Muntañola y el turismo*. Barcelona: Editorial Plancton.
- MUÑOZ, F. (2005) "Paisajes banales: bienvenidos a la sociedad del espectáculo". Dins SOLÀ-MORALES, I. de; COSTA, X. (eds) *Metrópolis, ciudades, redes y paisajes*. Barcelona: Gustau Gili, pàgs. 78-93.
- MUÑOZ RAMÍREZ, F. M. (1997) "Deconstrucció de Barcelona. Projecte urbà i realitat metropolitana, 1980-1995". Dins ROCA ALBERT, J. (coord) *Expansió urbana i planejament a Barcelona*. Barcelona: Institut Municipal d'Història, pàgs. 249-268.
- MURGADES, J. (2006) "Llengua i literatura en el tombant de 1906". Dins *L'Avenç "La cruïlla de 1906. Un any clau en la cultura catalana"*, 309: 24-27.
- NASH, D. (1981) "Tourism as an anthropological subject". A *Current Anthropology*, 22, (5): 461-481.
- NASH, D. (1989) "El turismo considerado como una forma de imperialismo". Dins SMITH, V. (comp) *Anfitriones e invitados. Antropología del turismo*. Madrid: Ediciones Endymion, pàgs. 69- 91.
- NASH, D.; SMITH, V. L. (1991) "Anthropology and Tourism". A *Annals of Tourism Research*, 18: 12-25.
- NAVAS, T. (1995a) "L'escenari històric". Dins GARCIA ESPUCHE, A.; NAVAS, T. *Retrat de Barcelona*, Vol I [Barcelona]: Centre de Cultura Contemporània de Barcelona: Institut Municipal d'Història. Ajuntament de Barcelona, pàgs. 176-201.
- NAVAS, T. (1995b) "Ciutat nova, noves visions (1859-1897)". Dins GARCIA ESPUCHE, A.; NAVAS, T. *Retrat de Barcelona*, Vol II [Barcelona]: Centre de Cultura Contemporània de Barcelona: Institut Municipal d'Història. Ajuntament de Barcelona, pàgs. 7-24.
- NAVAS, T. (1995c) "La ciutat metropolitana (1897-1939)". Dins GARCIA ESPUCHE, A.; NAVAS, T. *Retrat de Barcelona*, Vol II [Barcelona]: Centre de Cultura Contemporània de Barcelona: Institut Municipal d'Història. Ajuntament de Barcelona, pàgs. 25-72.
- NAVAS, T. (1995d) "La ciutat de la llum". Dins GARCIA ESPUCHE, A.; NAVAS, T. *Retrat de Barcelona*, Vol II [Barcelona]: Centre de Cultura Contemporània de Barcelona: Institut Municipal d'Història. Ajuntament de Barcelona.

- NAVAS, T. (1995e) "Visions de la ciutat moderna". Dins GARCIA ESPUCHE, A.; NAVAS, T. *Retrat de Barcelona*, Vol II [Barcelona]: Centre de Cultura Contemporània de Barcelona: Institut Municipal d'Història. Ajuntament de Barcelona.
- NAVAS, T. (1995f) "La ciutat de *L'Esquella*". Dins GARCIA ESPUCHE, A.; NAVAS, T. *Retrat de Barcelona*, Vol II [Barcelona]: Centre de Cultura Contemporània de Barcelona: Institut Municipal d'Història. Ajuntament de Barcelona.
- NAVINÉS, F.; PALLÀS, J. M. (1995) "El turisme a Catalunya: situació actual i perspectives". A *Revista Econòmica de Catalunya*, 28: 99-110.
- NOGUÉS PEDREGAL, A. M. (coord) (2003a) *Cultura y turismo*. Sevilla: Signatura, DL.
- NOGUÉS PEDREGAL, A. M. (2005) "Etnografías de la globalización. Cómo pensar el turismo desde la antropología". A *Archipélago. Cuadernos de crítica de la cultura*, 68: 33-38.
- NOGUÉS PEDREGAL, A. M. (2009) "Genealogía de la difícil relación entre antropología social y turismo". A *Pasos. Revista de Turismo Cultural y Patrimonio*, Vol 7, (1): 43-56.
- NOVELLI, M. (2005) *Niche tourism. Contemporary issues, trends and cases*. Oxford: Elsevier.
- NÚÑEZ, T.; LETT, J. (1989) "Los estudios de turismo dentro de una perspectiva antropológica". Dins SMITH, V. (comp) *Anfitriones e invitados. Antropología del turismo*. Madrid: Ediciones Endymion, pàgs. 397-419.
- OLIVER ALONSO, J. (2005) "Barcelona: vers un nou model turístic?". A *Nexus "Noves polítiques per al turisme cultural: reptes, ruptures, respostes"*, 35: 148-159.
- OMT (2005) *City Tourism & Cultures. The european experience*. Madrid: OMT.
- ONGHENA, Y. (2005) "Turisme, hospitalitat o parasitisme? De l'observació a l'interacció". A *Cidob. Turisme i sostenibilitat cultural*, 93: 23-27.
- ORAMS, M. (1999) *Marine Tourism. Development, Impacts and Management*. London: Routledge.
- ORIGET DE CLUZEAU, C. "Le tourisme culturel, un concept pour le XXI Siècle". Dins VIDAL CASELLAS, D. (ed) (1999) *Cultura i turisme: actes del Seminari dut a terme a Barcelona el novembre de 1999*. Girona: Servei de Publicacions de la Universitat de Girona, pàgs. 173-187.
- OSORIO, M. (2005) "Hacia la construcción del objeto de estudio en turismo desde una perspectiva materialista crítica". A *Pasos. Revista de Turismo Cultural y Patrimonio*, 3, (1): 41-61.
- PAGE, S. (1995) *Urban tourism*. London; New York: Routledge.
- PAGÈS, S. (1992) Intervenció al debat de "turisme de congressos i negocis". A *Simposi Internacional de Turisme de Catalunya*. Barcelona, 23 i 24 de gener de 1992.
- PALLÀS, J. M. (1992) *Debat general sobre la situació i les perspectives del turisme a Catalunya (Diari de sessions)*.
- PALLÀS, J. M. (1994) Ponència "Agència Catalana de tecnologia turística". A *III Simposi Internacional de Turisme "Estructuració i comercialització dels nous productes turístics"*. Barcelona, 20-21 de gener de 1994.
- PALOU, S. (2006a) "La ciudad fingida. Representaciones y memorias de la Barcelona turística". A *Pasos. Revista de Turismo y Patrimonio Cultural*. Vol 4, (1): 13-28.

- PALOU, S. (2006b) "Reseña bibliográfica: CANESTRINI, Duccio (2001) *Trofei di viaggio. Per un'antropologia dei souvenir*. Torino: Bollati Boringhieri Editore". A *Pasos. Revista de Turismo y Patrimonio Cultural*, Vol 4, (2): 279-285.
- PALOU, S. (2009a) "La ciudad fingida, el caso de Barcelona". A *Revista Ábaco. Revista de Cultura y Ciéncias Sociales "Las ciudades a escena"*, 60, 61: 66-83.
- PALOU, S. (2009b) "La ciudad fingida. Imágenes y promoción del turismo en Barcelona. Perspectiva histórica y cuestiones del presente". A *Redmarka A Coruña*, I, (3): 79-104.
- PALOU, S.; DELGADO, M.; GALÍ, N.; COLAU, A.; Taula rodona "Living BCN". Jornades *L'Era del turisme* (Turiscòpia). Barcelona, 8 de maig de 2008.
- PAPATHEODOROU, A. (2004) "Investigación de la evolución de los destinos turísticos". Dins *Annals of Tourism Research en Español*. Palma de Mallorca: Laboratorio de Investigación y Documentación Turística, Universitat de les Illes Balears, Vol 6, 1: 42-64.
- PARCERISSAS, P. (1998) "Barcelona, ciutat d'exposicions?" A *Barcelona. Metròpolis mediterrània*, 42: 44-45.
- PARETA, E.; PÉREZ, M. (1998) "El turisme estranger a Catalunya". A *Nota d'Economia*. Barcelona: Generalitat de Catalunya, Departament d'Economia i Finances, 61-62. 33-53.
- PASTOR, A. (1991) "L'economia de Barcelona i l'economia dels barcelonins". A *Revista Papers*, 5: 35-42.
- PELLEJERO MARTÍNEZ, C. (dir); BOTE GÓMEZ, V. et al. (1999) *Historia de la economía del turismo en España*. Madrid: Civitas.
- PELLEJERO MARTÍNEZ, C. (2004) "La política turística en España. Una perspectiva histórica" (*Las nuevas formas del turismo*). A *Mediterráneo económico*, 5: 268-284.
- PELLEJERO MARTÍNEZ, C. (2005) "Organización administrativa e intervención del estado en el sector turístico: 1951-1977". A *Estudios Turísticos. Número monográfico: 100 años de administración turística española. 1905-2005*. Madrid: Instituto Español de Turismo, 163-164: 81-98.
- PÉQUIGNOT, B. (2004) "Tiempo, memoria y emoción". A *História, Antropología y fuentes orales*, 32: 89-90.
- PERAN, M. et al. (eds) (1994) *Noucentisme i ciutat*. Barcelona: Centre de Cultura Contemporània de Barcelona.
- PERMANYER, Ll. (1993) *Cites i testimonis sobre Barcelona. La ciutat viscuda i jutjada per personatges no catalans al llarg de 2000 anys*. Barcelona: La Campana.
- PERNAU, G. (1996) "Turistes, cinc milions d'ulls". A *Barcelona. Metròpolis mediterrània*, 30: 21-26.
- PETER, L. B.; LUCKMANN, T. (1968) *La construcció social de la realitat: un tractat de sociologia del coneixement*. Barcelona: Herder.
- PETER, L. B.; LUCKMANN, T. (1997) *Modernidad, pluralismo y crisis de sentido: la orientación del hombre moderno*. Barcelona: Paidós.
- PIJOAN, J. (1990) *Política i cultura*. Barcelona: La Magrana.
- PI-SUNYER, O. (2003) "El turisme com a imaginari cultural". A *Revista d'Etnologia de Catalunya*, 22: 1-2.

- POPPER, K. (1985) *La Lògica de la Investigació Científica*. Barcelona: Laia.
- POPPER, K. (2002) [1973] *La Miseria del historicismo*. Madrid: Alianza.
- PORTABELLA, J. (2002). Entrevista Revista *TotCETT*.
- PORTER, M. E. (1992a) *Els Avantatges competitiu de Catalunya / Un estudi preparat per a la Generalitat de Catalunya per Monitor Company i Ballarin i Faus Associats sota la supervisió del Professor Michael E. Porter*. Barcelona: Generalitat de Catalunya. Departament d'Economia i Finances.
- PORTER, M. E. (dir) (1992b) *Reforçament de l'avantatge competitiu del sector turístic a Catalunya*. Barcelona: Generalitat de Catalunya. Departament de Comerç, Consum i Turisme.
- POUTET, H. (1995) *Images touristiques de l'Espagne. De la propagande politique à la promotion touristique*. Paris: Éditions L'Harmattan.
- PRATS, C.; VILA-SAN JUAN, S.; ESPADA, A. "Cap a una nova visió global". Dins GARCIA ESPUCHE, A.; NAVAS, T. *Retrat de Barcelona*, Vol II [Barcelona]: Centre de Cultura Contemporània de Barcelona: Institut Municipal d'Història. Ajuntament de Barcelona, pàgs. 105-140.
- PRATS, Ll. (1988) *El mite de la tradició popular. Els orígens de l'interès per la cultura tradicional a la Catalunya del segle XIX*. Barcelona: Edicions 62.
- PRATS, Ll. (1995) "L'origen de les tradicions". A *L'Avenç*, 193: 14-15.
- PRATS, Ll. (1997) *Antropología y patrimonio*. Barcelona: Ariel.
- PRATS, Ll. (1998) "El concepto de patrimonio cultural". A *Política y sociedad*, 27: 63-76.
- PRATS, Ll. (2003a) "Patrimonio + turismo = ¿desarrollo?". A *Pasos. Revista de Turismo Cultural y Patrimonio*, Vol 1, (2): 127-136.
- PRATS, Ll. (2003b) "Presentació del dossier". A *Revista d'Etnologia de Catalunya*, 22: 8-11.
- PRATS, Ll. (2004) Col·loqui: "El viatge turístic: un col·loqui virtual amb Llorenç Prats" [Col·loqui en línia], UOC.
- PRATS, Ll. (2005) "Concepto y gestión del patrimonio local". A *Cuadernos de Antropología social*, Buenos Aires, 21: 17-35.
- PRATS, Ll. (2006) "La mercantilización del patrimonio: entre la economía turística y las representaciones identitarias". A *PH. Boletín del Instituto Andaluz del Patrimonio Histórico*, Sevilla, Junta de Andalucía, 14, (58): 72-80.
- PRATS, Ll. (2009a) "Turismo e identidad: un intercambio narrativo". A *Foro Turismo e identidad*, pàgs. 42-50.
- PRATS, Ll. (2009b) "Museus i col·leccions". A LÓPEZ PALOMEQUE (dir) (2009) *Atlas del Turisme a Catalunya. Mapa Nacional de l'Oferta i els Productes Turístics 2008*. Generalitat de Catalunya.
- PRATS, Ll.; JIMÉNEZ, S. (2006) "El turismo en Cataluña: evolución histórica y retos de futuro". A *Pasos. Revista de Turismo y Patrimonio Cultural*, Vol 4, (2): 153-174.
- PRATS, Ll.; LACARRIEU, M.; MARTÍNEZ, L. P. (2006) Taula rodona "Patrimonio inmaterial y turismo cultural". Postgrau Turisme Cultural. Universitat de Barcelona, 8 de novembre de 2006.
- PRATS, Ll.; SANTANA, A. (2005) "Reflexiones libérrimas sobre patrimonio, turismo y sus confusas relaciones". A SANTANA i PRATS (coord) (2005) *El encuentro del turismo con el patrimonio cultural*:

concepciones teóricas y modelos de aplicación. Sevilla: Federación de Asociaciones de Antropología del Estado Español: Fundación El Monte: Asociación Andaluza de Antropología, pàgs. 9-26.

PRIESTLEY, G. K. (1984) "Sitges, Playa de Oro: la evolución de su industria turística hasta 1976". A *Documents d'Anàlisi Geogràfica*, 5: 47-73.

PRIETO CABALLÉ, F. (1997) "Quins són els problemes actuals dels destins turístics?". A BIOSCA, D. (1997) *El Municipalisme i el turisme en el segle XXI*. Barcelona: Associació d'Experts en Empreses Turístiques, pàgs. 25-38.

PUIG DE LA BELLACASA, F. (1999) "Creación y promoción de productos turístico-culturales". Dins VIDAL, D. (ed) (1999) *Cultura i turisme: actes del Seminari dut a terme a Barcelona el novembre de 1999*. Girona: Servei de Publicacions de la Universitat de Girona, pàgs. 27-40.

PUJADAS, J.; COMAS D'ARGEMÍ, D. (1982) "Identitat catalana i símbols culturals". *Ciència* 15: 28-33.

PUJOLAR, J. (2006) *Llengua, cultura i turisme: perspectives a Barcelona i a Catalunya*. Barcelona: Turisme de Barcelona.

QUEIROZ, L. M. Aquino de (2005) *A Gestão pública e a competitividade de cidades turísticas: a experiência da cidade do Salvador*. Tesi doctoral, direcció de Francesc López Palomeque. Universitat de Barcelona.

QUINTANA, À. (2004) "Imatge, cinema i turisme. Algunes construccions imaginàries per al desig". Dins VV.AA *Tour-ismes. La derrota de la dissensió. Itineraris crítics*. Barcelona, pàgs. 115-125.

RACIONERO, L. (2007) "Desafiaments d'un urbanisme". A *Barcelona. Metròpolis Mediterrània*, 70: 6-7.

RÉMY, J.; VOYÉ, L. (1976) *La Ciudad y la urbanización*. Madrid: Inst. de Est. de Admón. Local.

REVENTÓS, A. (2007) "Patrimonios incómodos para la imagen que Barcelona ofrece al mundo". A *Pasos. Revista de Turismo y Patrimonio Cultural*, Vol 5, (3): 287-305.

RIBÉ, M. (1963) *Memorias de un funcionario*. Barcelona: Marte.

RICHARDS, G. (ed) (1996) *Cultural tourism in Europe*. Wallingford: CAB International.

RICHARDS, G. (2000) "Políticas y actuaciones en el campo del turismo cultural europeo". Dins HERRERO PRIETO, L. C. (coord) (2000) *Turismo cultural: el patrimonio histórico como fuente de riqueza*. Valladolid: Fundación del Patrimonio Histórico de Castilla y León, pàgs. 69-96.

RICHARDS, G. (2001a) "Creating a new tourism?". A *Congrés de Turisme Cultural*.

RICHARDS, G. (2001b) "El desarrollo del turismo cultural en Europa". A *Estudios turísticos*, 150: 3-14.

RICHARDS, G. (2004) "Cultura popular, tradició i turisme en les Festes de la Mercè de Barcelona". Dins FONT SENTÍAS, J. (coord) (2004) *Casos de turismo cultural: de la planificación estratégica a la gestión del producto*. Barcelona: Ariel, pàgs. 287-306.

RICHARDS, G. Conferència sobre el turisme a Barcelona. *CIDOB*, 22 de maig de 2009.

ROBERTSON, M.; GUERRIER, Y. (1998) "Events as entrepreneurial displays: Seville, Barcelona and Madrid". Dins ROBERTSON, M.; GUERRIER, Y (eds) *Managing Tourism in Cities. Policy, Process and Practice*, Tyler, pàgs. 215-227.

ROCA, F. (1979) "Las exposiciones de 1929: sin nostalgia". A *CAU*, (Colegio Oficial de Aparejadores y Arquitectos Técnicos), 57: 35.

ROCA ALBERT, J. (1985) *L'organització de l'espai a Catalunya. Introducció geogràfica amb exercicis pràctics*. Bellaterra: Institut de Ciències de l'Educació. Universitat Autònoma de Barcelona.

ROCA ALBERT, J. (coord) (1997a) *Expansió urbana i planejament a Barcelona*. Barcelona: Institut Municipal d'Història de Barcelona.

ROCA ALBERT, J. (1997b) "Urbanisme d'imatge i percepció de l'espai urbà". A *Expansió urbana i planejament a Barcelona*. Barcelona: Institut Municipal d'Història de Barcelona, pàgs. 193-249.

ROCA ALBERT, J. (2004) "L'itinerari com a forma artística, la ciutat i la ciutadania". Dins VV.AA *Tour-ismes. La derrota de la dissensió. Itineraris crítics*. Barcelona, pàgs. 101-113.

ROCA ALBERT, J. (2005) "Un retrat cabdal de Barcelona". A *L'Avenç*, 306: 22-23.

ROCA ALBERT, J. (2009) "El Museu d'Història de Barcelona, portal de la ciutat". A *Hermes*, 2: 96-103.

RODRIGUEZ, LAPORTA, RUIZ M. (1985) *La Institución Libre de Enseñanza*. Madrid: Història 16.

RODRÍGUEZ REGUEIRA, J. L. (2002) "Itinerarios consumistas, narrativas empresariales y relatos antropológicos. Viaje y construcción del sentido en Universals Port Aventura". Dins LUNA, M. (ed) (2002) *La Ciudad en el Tercer Milenio*. Murcia: Universidad Católica San Antonio, pàgs. 195-224.

ROIG, X. (2005) "El turisme urbà a Barcelona i la seva suposada crisi". A *Nexus "Noves polítiques per al turisme cultural: reptes, ruptures, respostes"*, 35: 104-109.

ROMERO GIL, J. (1997) "Imagen de marca: la explotación del pasado romano en la Barcelona actual". Dins ROCA ALBERT, J. (coord) *Expansió urbana i plantejament de Barcelona*. Barcelona: Institut Municipal d'Història de Barcelona. Edicions Proa, pàgs. 219-232.

ROMERO, J. (1989) *Estudi sobre els factors de localització hotelera a Barcelona ciutat (1849-1992)*, treball d'investigació inèdit. Universitat de Barcelona.

ROSSELLÓ, M.; VALDÍVIA, P. (2009) "Turisme i arquitectura en la Barcelona de principis de segle XX". Dins *XI Congrés d'Història de Barcelona – La ciutat en xarxa*. Arxiu Històric de la ciutat de Barcelona, Ajuntament de Barcelona, pàgs. 1-19.

ROYO VELA, M. (2006) *Desarrollo de una escala de medida de la imagen de los destinos turísticos culturales-rurales*. Girona: Servei de Publicacions de la Universitat de Girona.

RUBIO, A. (1993) Moderador a la taula de debat: "la resposta de la indústria d'allotjament". A *II Simposi Internacional de Turisme de Catalunya: La competitivitat de l'empresa turística davant els nous escenaris immediats*. Barcelona, 21-22 de gener de 1993.

RUBIO BERNABEU, A. (1997) "Una aproximació a la percepció de l'espai urbà a Barcelona". Dins ROCA ALBERT, J. (coord) (1997) *Expansió urbana i planejament a Barcelona*. Barcelona: Institut Municipal d'Història, pàgs. 233-239.

RUBIO CARRACEDO, J. (1976) *Levi-Strauss: estructuralismo y ciencias humanas*. Madrid: Istmo.

RUSSO, A. P. (2004) "Portales culturales. E-culture para un desarrollo sostenible en regiones turísticas". *Scripta Nova*, Vol VIII, 170, (13).

SAGARRA, J. M. de (1988) [1932] *Vida privada*. Capellades: Columna Proa.

SAMÁ, S. (1910) *Consideraciones acerca de la necesidad de fomento del turismo como fuente de riqueza nacional mediante la formación del gran circuito español*. Barcelona: impremta de Juan Vidal.

- SALA, T. M. (2006) "Imatges de 1906. La descoberta de la Mediterrània". Dins *L'Avenç*, "La cruïlla de 1906. Un any clau en la cultura catalana", 309: 28-33.
- SALA, T. M. (2007) "Imágenes de la ciudad de la vida moderna: ideales, sueños y realidades". Dins SALA, T. M. (ed) *Barcelona 1900*. Mercatorfonds: Amsterdam, pàgs. 15-73.
- SÁNCHEZ, A. (dir) (1994a) *Barcelona 1888-1929. Modernidad, ambición y conflictos de una ciudad*. Madrid: Alianza editorial.
- SÁNCHEZ, A. (1994b) "Manchester español, Rosa de fuego". Dins SÁNCHEZ, A. (dir) *Barcelona 1888-1929. Modernidad, ambición y conflictos de una ciudad*. Madrid: Alianza editorial, pàgs. 15-52.
- SÁNCHEZ, J. E. (1983) *Formación social y espacio en la Cataluña contemporánea (1936-1975)*. Tesi doctoral, direcció d'Horacio Capel. Universitat de Barcelona.
- SÁNCHEZ, J. E. (1991) "Transformaciones en el espacio productivo de Barcelona y su área metropolitana, 1975-1990". Dins *Papers. Regió Metropolitana de Barcelona*, 6: 62.
- SÁNCHEZ DE JUAN (1991) "Transformacions en l'espai productiu a Barcelona 1975-1990". A *Revista Catalana de Geografia*, 15: 33-50.
- SANSI, R. (2005) "Marginales, primitivos y auténticos: arte turístico y patrimonio histórico en Bahía". Dins SANTANA A, i PRATS, Ll. (eds), *El encuentro del turismo con el patrimonio cultural: concepciones teóricas y modelos de aplicación*, Actas del X Congreso de Antropología, Sevilla, pàgs.: 255-268.
- SANTACANA, C.; PUJADAS, X. (1990) *L'altra Olimpíada. Barcelona'36. Esport, societat i política a Catalunya (1900-1936)*. Badalona: Llibres de l'Índex.
- SANTAMARÍA, E. (2004) "Imaginación sociológica y migraciones transnacionales". Dins LARREA, C.; ESTRADA, F. (eds) *Antropología en un mundo en transformación*. Barcelona: Universitat de Barcelona, pàgs. 59-80.
- SANTANA, A. (1997) *Antropología y turismo, ¿Nueva hordas, viejas culturas?* Barcelona: Ariel.
- SANTANA, A. (2002) "Mirar y leer: autenticidad y patrimonio cultural para el consumo turístico". A VI Encuentro Nacional de Turismo con Base Local. Campo Grande.
- SANTANA, A. (2003a) "Jugant a ser amfitrions: trobades i impactes en el sistema turístic". *Revista d'Etnologia de Catalunya*, 22: 46-53.
- SANTANA, A. (2003b) "Mirando culturas: la antropología del turismo". Dins RUBIO GIL, À. *Sociología del turismo*. Barcelona: Ariel, pàgs. 103-125.
- SANTANA, A. (2005) "Patrimonis per al post-turista. Canvis en l'heterogeneïtat cultural". A *Cidob. Turisme i sostenibilitat cultural*, 93: 32-35.
- SANTANA TURÉGANO, M. Á. (2007) "Turismo, economía y planificación urbana: una relación compleja". A *Pasos. Revista de Turismo y Patrimonio Cultural*, 5, (1): 53-67.
- SAVELLI, A. (1989) *Sociología del turismo*. Milano: Franco Angeli.
- SCHELLHORN, M.; PERKINS, H. (2004) "The stuff of which dreams are made: representations of the South Sea in german-language tourist brochures". A *Current Issues in Tourism* XX, pàgs. 95-133.
- SEMPRONIO (1978) *Aquella entremaliada Barcelona*. Barcelona: Selecta-Catalònia.
- SEMPRONIO (1991) *Barcelona a mitja veu*. Barcelona: Selecta-Catalònia.

- SHALINS, M. (1988) [1985] *Islas de historia. La muerte del capitán Cook. Metáfora, antropología e historia*. Gedisa, Capellades.
- SELLA, A. (2006) "Els inicis del turisme a Sitges. De poble de pescadors a paradís de la burgesia". A *Sapiens*, 47: 34-37.
- SERRA, P. (2005) "Patrimoni i turisme, ús i conservació". A *Cidob. Turisme i sostenibilitat cultural*, 93: 36-39.
- SERRA BOLDÚ, V. (1949) *Fiestas y tradiciones populares: en Cataluña*. Barcelona: Edimar.
- SIMMEL, G. (1989) "Excursus sullo straniero". Dins SIMMEL, G. (1989) *Sociologia*. Milano: Comunità, pàgs. 580-584.
- SIMMEL, G. (1998) [1982] *La differenziazione sociale*. Roma: Laterza.
- SIMONICCA, A. (1997) *Antropologia del turismo: strategie di ricerca e contesti etnografici*. Roma: Carocci.
- SIMONICCA, A. (2003) "Etnografia, fronteres culturals i viatge". A *Revista d'Etnologia de Catalunya*, 22: 12-29.
- SIMONICCA, A. (2004) *Turismo e società complesse: saggi antropologici*. Roma: Meltemi.
- SMITH, A. (2005) "Conceptualizing City Image Change: The Re-Imagining of Barcelona". A *Tourism Geographies*, Vol 7, (4): 398-423.
- SMITH, A. (2007) "Monumentality in Capital Cities and its Implications for Tourism Marketing: the Case of Barcelona". A *Journal of Travel and Tourism Marketing*, Vol 22, (3-4): 79-93.
- SMITH, V. (comp.) (1989) *Anfitriones e invitados. Antropología del turismo*. Madrid: Endymion.
- SMITH, V. (1992) [1989] "Prefacio" & "Introducción". Dins SMITH, V. (comp) *Anfitriones e invitados. Antropología del turismo*. Madrid: Ediciones Endymion, pàgs. 9-41.
- SOLÀ-MORALES, I. de (1976) "L'exposició internacional de Barcelona (1914-1929) com a instrument de política urbana". A *Recerques*, 6: 137-145.
- SOLÀ-MORALES, I. de (1987) *L'Exposició Internacional de Barcelona (1914-1929): un model de política urbana*. I Col·loqui de Recerques.
- SOLÀ-MORALES, I. de (1994a) "Territorio construido. La ciudad desde la arquitectura". A *Arquitectura Viva*, 35: 35.
- SOLÀ-MORALES, I. de (1994b) "Los locos arquitectos de una ciudad soñada". Dins SÁNCHEZ, A. *Barcelona 1888-1929. Modernidad, ambición y conflictos de una ciudad*. Madrid: Alianza editorial, pàgs. 141-154.
- SOLÀ-MORALES, I. de; COSTA, X. (eds) (2004) *Metrópolis: ciudades, redes, paisajes*. Barcelona: Gustavo Gili.
- SOLÀ-MORALES, Immaculada (2003) "Els itineraris culturals a Barcelona", *Estudis de Turisme de Catalunya*, 13, 4-10.
- SOLÀ, P. (1993) *Història de l'associacionisme català contemporani: Barcelona i comarques de la seva demarcació, 1874-1966*. Barcelona: Generalitat de Catalunya, Departament de Justícia, Direcció General de Dret i d'Entitats Jurídiques.

- SPADONE, P. L. (2004) "Construir un espacio de la memoria". A *História, Antropología y fuentes orales*, 32: 151-160.
- SPERBER, D. (1978) *El simbolismo en general*. Barcelona: Promoción cultural.
- STERNBERG, E. (1997) "The iconography of the tourism experience". A *Annals of Tourism Research*, 24, (4): 951-969.
- STEVENSON, R. L. (1996) *Elogio dell'ozio*. Viterbo: Millelire, anno I, 27/28.
- SUÁREZ, Ll. (2002) "El Paral·lel al començament del segle XX". Dins *L'Avenç*, 269: 54-58.
- SUBIRÀ, A. "Municipalisme i turisme amb èxit al segle XXI". A BIOSCA, D. *El Municipalisme i el turisme en el segle XXI*. Barcelona: Associació d'Experts en Empreses Turístiques, pàgs. 8-10.
- SUE, R. (1992) *El Ocio*. México: Fondo de Cultura Económica.
- SUREDA PASCUAL, J. "La gestión turística: gestión pública vs. Gestión privada". Dins GÓMEZ, M. A.; MONDÉJAR, J. A.; SEVILLA, C. (coords) (2005) *Gestión del turismo cultural y de ciudad*. Cuenca: Ediciones de la Universidad de Castilla-La Mancha, pàgs. 61-94.
- SWANSON, K. K. (2004) "Tourists' and retailers' perceptions of souvenirs". A *Journal of Vacation Marketing*, 10, (4): 363-377.
- SWARTZ, J. (2008) "El debat turístic entre cercadors i receptors". A *Barcelona. Metròpolis Mediterrània*. "És això el que volíem", 72: 46-47.
- TASIS, R. (1961) *Barcelona. imatge i història d'una ciutat*. Barcelona: Editor Rafael Dalmau.
- TAUSSIG, M. (1993) *Mimesis and Alterity; A Particular History of the Senses*. London: Routledge.
- TELLO, R. (1993) "Barcelona post-olímpica: de ciudad industrial a escenario de consumo". A *Estudios geográficos*, 212: 507-522.
- TERRADAS, I. (2004) "La contradicción entre identidad vivida e identificación jurídico-política". A *Quaderns de l'institut Català d'Antropologia*, 20: 63-79.
- TISSOT, L. (2002) "Construcción y afirmación de una industria turística durante los siglos XIX y XX: tecnología, política y economía. Perspectivas internacionales". A *XIII Congreso de Historia económica* [Buenos Aires, Argentina] 28 de julio de 2002.
- TORNS, T. et al. (2006) "Les polítiques de temps: un debat obert". Ajuntament de Barcelona.
- TOSELLI, C. (2006) "Algunas reflexiones sobre el turismo cultural". A *Pasos. Revista de Turismo y Patrimonio Cultural*, 4, (2): 175-182.
- TRASSERRES, J. J. (2005) "Identitat(s), marca i destinacions turístiques. Límits i riscos dels models turístics". A *Cidob. Turisme i sostenibilitat cultural*, 93: 28-31.
- TRESIDDER, R. (1999). Dins CROUCH, D. (ed) *Leisure/tourism geographies: practices and geographical knowledge*. London: Routledge, pàgs. 137-148.
- TRIAS MERCANT, S. (2005) "Historia y Antropología de archivo". A *Memòries de l'Acadèmia Mallorquina d'Estudis Genealògics*, 15: 75-88.
- TRIMARCHI, M. (2000) "El turismo cultural en Italia: oportunidades y amenazas". Dins HERRERO PRIETO, L. C. (coord) *Turismo cultural: el patrimonio histórico como fuente de riqueza*. Valladolid: Fundación del Patrimonio Histórico de Castilla y León, pàgs. 139-154.

TROITIÑO, M. A. (2005) "Retos y oportunidades en la gestión del turismo cultural y de ciudad". Dins GÓMEZ, M. A.; MONDÉJAR, J. A.; SEVILLA, C. (coords) *Gestión del turismo cultural y de ciudad*. Cuenca: Ediciones de la Universidad de Castilla-La Mancha, pàgs. 15-28.

TROITIÑO VINUESA; TROITIÑO TORRALBA (2005) "Turisme cultural: un segment emergent difícil de quantificar". A *Nexus "Noves polítiques per al turisme cultural: reptes, ruptures, respostes"*, 35: 44-65.

TRULLÉN, J. (1990) "El plantejament territorial de la regió I des d'una perspectiva econòmica: cap a un nou model de desenvolupament econòmic i social de l'àrea metropolitana de Barcelona". A *Papers. Regió Metropolitana de Barcelona*, 3: 38.

TRUÑÓ, E. (1987) *La ciutat de les anelles. L'esport a la Barcelona olímpica*. Barcelona: Edicions 62.

TRUÑÓ, E.; GOMIS, J. M. (2001) "Qualitat i innovació", Ponències del IV Congrés de Turisme de Catalunya. A *Estudis de Turisme de Catalunya*, 8: 30-36.

TUAN, Yi-Fu (2003) *Escapismo: formas de evasión en el mundo actual*. Barcelona: Península.

TUDURI BORRÀS, C. (1998) *Turismo, imagen promocional y comunicación: el caso particular de la imagen de Mallorca en la prensa británica*. Treball d'investigació, Universitat Autònoma de Barcelona.

TURNER, V (1999) [1967] *La selva de los símbolos*. Madrid: Siglo XXI.

TURNER, L.; ASH, J. (1991a) [1976] "La periferia del placer". Dins *La Horda dorada*. Madrid: Endymion, pàgs. 135-166.

TURNER, L.; ASH, J. (1991b) [1976] "El futuro". Dins *La Horda dorada*. Madrid: Endymion, pàgs. 433-453.

TURRÓ, J. (1978) "Text i anàlisi dels decrets de transferència de competències: Agricultura, Indústria, Urbanisme i Turisme". A *CEUMT (Butlletí Oficial d'Estudis Urbanístics, Municipals i Territorials)*, 7: 66-70.

TYLER, D.; GUERRIER, Y.; ROBERTSON, M. (eds) (1998) *Managing tourism in cities: policy, process and practice*. Chichester, England: John Wiley & sons.

UDINA, F.; GARRUT, J. M. (1963) *Barcelona, vint segles d'història*. Barcelona: Aymà.

UNAMUNO, M. de (1975) [1940] "De Salamanca a Barcelona". Dins *Andanzas y visiones españolas*. Madrid: Espasa-Calpe, pàgs. 143-152.

URBAIN, J. (2006) "Del turisme al turista, o el món inesgotable?". A *Nexus "Noves polítiques per al turisme cultural: reptes, ruptures, respostes"*, 35: 20-29.

URÍA, J. (1996) *Una historia social del ocio. Asturias 1898-1914*. Madrid: UGT-Centro de Estudios Históricos.

URRY, J. (1990) *The Tourist gaze: leisure and travel in contemporary societies*. London: Sage.

URRY, J. (1995a) *Consuming places*. London; New York: Routledge.

URRY, J. (1995b) *Lo sguardo del turista. Il tempo libero e il viaggio nelle società contemporanee*. Roma: edizioni Seam.

URRY, J. (2004) "Percebre la ciutat". Dins VV.AA *Tour-ismes. La derrota de la dissensió. Itineraris crítics*. Barcelona, pàgs. 128-141.

- URRY, J. (2008) "La globalització de la mirada del turista". A *Barcelona. Metròpolis Mediterrània "És això el que volíem?"*, 72: 48-57.
- VACCARO, R. (2006) "Il turismo a Barcellona tra sviluppo locale, Stato centrale e Comunità autonoma". Dins *Convegno internazionale di studi Il turismo e le città tra XVIII e XXI secolo. Italia e Spagna* (Roma, 2006), pàgs. 1-18.
- VACAS, C.; LANDETA, V-M. (2009) "Aproximación al último medio siglo de turismo en España, 1959-2009". A *Estudios turísticos*, 180: 21-64.
- VALLÈS, E. (1977) *Història gràfica de la Catalunya Autònoma. La Pau. Del 14 d'abril de 1931 al 19 de juliol de 1936*. Barcelona: Edicions 62.
- VALLÈS, E. (1978) *Història gràfica de la Catalunya autònoma, 1931-1939. II La Guerra. Del 19 de juliol de 1936 a l'11 de febrer de 1939*. Barcelona: Edicions 62.
- VALLÈS, E. (1980) *Història gràfica de Catalunya sota el règim franquista 1939-1975*. Barcelona: Edicions 62.
- VALLÈS, J. M. i NEL·LO, O. (1989) "De ciutat a metròpoli. Notes per a una lectura del Pla estratègic Barcelona 2000 des d'una perspectiva metropolitana". A *Barcelona economia*, 18: 12.
- VALLÈS, M. (2003) *La Barcelona rebelde: guía de una ciudad silenciada*. Barcelona: Octaedro.
- VALLS, J. F. (1993a) "Les marques turístiques com a valor diferencial". A *II Simposi Internacional de Turisme de Catalunya: La competitivitat de l'empresa turística davant els nous escenaris immediats*. Barcelona, 21-22 de gener de 1993.
- VALLS, J. F. (1993b) "Conclusions". A *II Simposi Internacional de Turisme de Catalunya: La competitivitat de l'empresa turística davant els nous escenaris immediats*. Barcelona, 21-22 de gener de 1993.
- VALLS, J. F. (1996) *Las claves del mercado turístico*. Ediciones Deusto.
- VALLS, J. F. (2003) "Comunicació de país: Catalunya com a marca internacional". Dins URGELL, J. (director) *Donar protagonisme a Catalunya. Acció internacional i política de relacions exteriors catalana*. Barcelona: CETC: Pòrtic, pàgs. 341-360.
- VÁZQUEZ CASIELLES, R. (2005) "Recursos culturales y diseño del producto y la oferta de turismo cultural: importancia de las actividades de marketing". Dins GÓMEZ, M. A.; MONDÉJAR, J. A.; SEVILLA, C. (coords) *Gestión del turismo cultural y de ciudad*. Cuenca: Ediciones de la Universidad de Castilla-La Mancha, pàgs. 29-60.
- VEBLEN, T. (1988) *Teoría de la clase ociosa*. Madrid: Hyspamérica. Barcelona: Orbis.
- VEGA, C. (2004) "Paisajes de tránsito: invenciones de la mirada turística". Dins SANTA ANA, M. de (coord) *Paisajes de placer, paisajes de la crisis: el espacio turístico canario y sus representaciones*. Madrid: Fundación César Manrique, pàgs. 39-53.
- VEGA Y MARCH, M. (1918) *El orgullo de una ciudad*. Barcelona: Impremta barcelonesa.
- VELASCO, M. (2005) "Administració y política turística de 1978 a 2005" A *Estudios Turísticos. Número monográfico: 100 años de administración turística española. 1905-2005*, 163-164: 99-122.
- VENTEO, D. (2002) "Un ejemplo paradigmático de manipulación histórica del espacio público: la reforma del barri gòtic de Barcelona". A *Usos públicos de la Historia: Comunicaciones al VI Congreso de la Asociación de Historia Contemporánea* (Saragossa), Vol 1: 284-296.

- VERA, J. F.; DÁVILA, J.M. (1995) "Turismo y patrimonio histórico y cultural". A *Estudios Turísticos*, 126: 161-177.
- VERA, J. F. (coord); LÓPEZ PALOMEQUE, F.; MARCHENA, M. J.; ANTON CLAVÉ, S. (1997) *Análisis territorial del turismo: una nueva geografía del turismo*. Barcelona: Ariel.
- VICENÇ VIVES, J. (1954) *Notícia de Catalunya*. Barcelona: Àncora.
- VIDAL, D. (1998) "El patrimoni, atractiu bàsic del turisme cultural". A *Estudis de Turisme de Catalunya*, 3: 13-18.
- VIDAL, D. (ed) (1999a) *Cultura i turisme: actes del Seminari dut a terme a Barcelona el novembre de 1999*. Girona: Servei de Publicacions de la Universitat de Girona.
- VIDAL, D. (1999b) "El marc del turisme cultural". Dins *Cultura i turisme: actes del Seminari dut a terme a Barcelona el novembre de 1999*. Girona: Servei de Publicacions de la Universitat de Girona, pàgs. 21-25.
- VIDAL, D. (2001) "Turisme cultural: una possibilitat des de l'art". A *Congrés de Turisme Cultural*.
- VIDAL, D. (2002) "Una mirada al turisme cultural a Espanya". A *Revista de Girona*, 212: 62-64.
- VIDAL, D. (2005) *L'Imaginari monumental i artístic del turisme cultural: el cas de la revista Barcelona Atracción*. Tesi doctoral, direcció d'Eduard Carbonell Estellés. Universitat de Girona.
- VIDAL-FOLCH, E. (2003) "El turisme cultural a Catalunya: l'anàlisi del turisme estranger; de la formulació d'expectatives a la gestió d'una realitat". A *Nota d'Economia*, 76-77: 65-81.
- VILA FRADERA, J. (1961) *Hoteles, hoy*. Barcelona: Editur.
- VILA FRADERA, J. (1992) "La gran aventura de los Juegos Olímpicos de 1992 y el sector turístico de Barcelona". A *Revista de Estudios Turísticos*, 113: 25-40.
- VILA FRADERA, J. (1997) *La Gran aventura del turismo en España: vivencias y reflexiones de un observador durante casi medio siglo*. Barcelona: Editur.
- VILAGRASA IBARZ, J. (1997) "Impuls econòmic, plantejament urbà i agents socials en la definició de la Barcelona contemporània, 1859-1975". Dins ROCA ALBERT, J. (coord) *Expansió urbana i planejament a Barcelona*. Barcelona: Institut Municipal d'Història, pàgs. 47-70.
- VIVES REUS, A. (2005) *Història del Foment del Turisme de Mallorca, 1905-2005*. Palma: Foment del Turisme de Mallorca.
- VV.AA (2004) *Tour-ismes. La derrota de la dissensió. Itineraris crítics*. Barcelona: Fundació Antoni Tàpies.
- VV.AA (2004) *Barcelona. Marca registrada, un model per desarmar*. Barcelona: Virus editorial.
- VV.AA (2006) *Jornades de Turisme Cultural a la Mediterrània*. Aula Universitària de la Mediterrània (URV), Tarragona.
- WALTER, B. (1973) "La obra de arte en la época de su reproductibilidad técnica". Dins *Discursos interrumpidos I*. Madrid: Taurus, pàgs. 15-57.
- WIRTH, L. (1988) "El urbanismo como forma de vida". Dins FERNÁNDEZ MARTORELL, M. *Leer la ciudad: ensayos de antropología urbana*. Barcelona: Icària, pàgs. 29-53.

Documents, expedients, informes i recursos diversos

Documents, informes, expedients d'arxiu i publicacions relatives a les institucions del turisme barceloní, català i espanyol, així com publicacions, articles informes i documents d'altres administracions, empreses, institucions o autors, ordenats cronològicament¹.

Ayuntamiento Constitucional de Barcelona, Governació, Sèrie D, Núm. 558, Exp. Relativo a la sociedad Fomento Festival Barcelonés (s/d). Arxiu Municipal Administratiu de Barcelona.

Expedient núm. 108880 (1905). Arxiu Municipal Administratiu de Barcelona.

Ayuntamiento Constitucional de Barcelona, Governació, Número 1033, expediente relativo a la celebracion de fiestas populares en la Primavera de 1910. Arxiu Municipal Administratiu de Barcelona.

Ayuntamiento Constitucional de Barcelona, Número 984, Governación, Expediente relativo a la creación de una Comisión Municipal, denominada de "Atracción de Forasteros", 1906. Arxiu Municipal Administratiu de Barcelona.

Ayuntamiento Constitucional de Barcelona, Número 920, Expediente secuela del relativo a la Comisión de Atracción de Forasteros y Turistas, 1907. Arxiu Municipal Administratiu de Barcelona.

Ayuntamiento Constitucional de Barcelona, Carpeta Número 932, Governación, Expediente relativo a un concurso para cartel de propaganda de Barcelona como ciudad de invierno. Arxiu Municipal Administratiu de Barcelona.

Ayuntamiento Constitucional de Barcelona, Governació, Número 1032, Expediente Relativo a las Fiestas Esportivas de la Primavera de 1909. Arxiu Municipal Administratiu de Barcelona.

Ayuntamiento Constitucional de Barcelona, Governació, Número 1033, Expediente Relativo a la Celebracion de Fiestas Populares en la Primavera de 1910. Arxiu Municipal Administratiu de Barcelona.

(1908-1916) Memòries anuals del sindicat d'iniciativa Sociedad de Atracción de Forasteros. Sociedad de Atracción de Forasteros: Barcelona.

(1910-1924) *Boletín de la Sociedad de Atracción de Forasteros.* Barcelona: Sociedad de Atracción de Forasteros.

(1910-1912) *Touring Review.* Sociedad de Atracción de Forasteros: Barcelona.

(1910-1936) *Barcelona Atracción: revista mensual de la Sociedad de Atracción de Forasteros.* Barcelona: Sociedad de Atracción de Forasteros.

V CONGRESO INTERNACIONAL DE TURISMO (1913) *Memória general de V Congreso Internacional de turismo: 24 al 30 octubre de 1912.* Madrid: Artes Gráficas Mateu.

(1918) *Noticia de algunas instancias elevadas por la Comisaria Regia del Turismo al Gobierno de S.M. desde 1912 a 1917.* Madrid: Comisaría Regia del Turismo y Cultura Artística.

¹ S'especifiquen totes les dades possibles de cada document, tot i que en alguns casos hi manquen certs detalls (data, lloc d'edició o autoria) a causa de la tipologia i antiguitat del propi document i pel fet de tractar-se de documentació no editada. Al capítol *Mètodes i tècniques de recerca. Antropologia, Història, memòria* ja s'ha exposat a quins arxius i fons es conserven els diversos documents històrics, per això en aquesta relació de documents tan sols s'especifica la localització quan es tracta d'expedients (Arxiu Municipal Administratiu de Barcelona; Arxiu Nacional de Catalunya; Arxiu Històric de la Diputació de Barcelona; Pavelló de la II República; Arxiu del Govern Civil de Barcelona).

(1919) *Exposición Barcelona: trabajos realizados hasta fin de 1919*. Barcelona: Oficinas de la Exposición.

(1923) *Segon Congrés de Turisme de Catalunya celebrat a Tarragona els dies 26, 27 i 28 de març de l'any MCMXXI per el Sindicat d'Iniciativa de l'esmentada Ciutat*. Tarragona, Estampa de Francesc Sugrañes.

(1924-19.?) *Biblioteca de Turismo*. (34 números). Barcelona: Sociedad de Atracción de Forasteros.

(1925) *Laboratorio general de ensayos y acondicionamiento*. Barcelona: Mancomunidad de Catalunya.

(1927) *Anuario 1926-1927*. Sociedad de Atracción de Forasteros de Barcelona.

BORI, R. (1927) *Publicidad y Turismo. Conferencia*. Barcelona: Asociación de Hoteleros.

(1929) *Viajes por España*. Las exposiciones de Barcelona y Sevilla: Imprenta Prensa Nueva, año III.

EXPOSICIÓN INTERNACIONAL DE BARCELONA, 1929 (1929) *El Pueblo Español. Responsabilidad desconocida*. Barcelona: Xeix Barral.

(1931) *Revista de Turismo. Viajes Marsans*. Barcelona: Viajes Marsans, 1931-[19--] (Barcelona]: Impr. P.C.B.-E. Vidal-Ribas). Núm. 1 (enero, febrero, marzo 1931).

Expedient de Governació GM 164 / A 183 relatiu a la Comissió Consistorial de Turisme i Festes, 1934. Arxiu Municipal Administratiu de Barcelona.

PROJECTE DE CONVENI ENTRE LA GENERALITAT I EL PATRONATO NACIONAL DE TURISMO, Festes de primavera, Salo de turisme a la fira de Bbarcelona, Sessió del 13 de febrer de 1934 Junta Directiva. Dins Lligall OPP-5135. Arxiu Històric de la Diputació de Barcelona.

Lligall OPP-5135. Arxiu Històric de la Diputació de Barcelona.

Documentació relativa al turisme en temps de la II República. Dins *Fons 1 / Generalitat de Catalunya (II República), caixa 117, carpeta fons 1, codi 3755, descripció: documentació relativa a Turisme. Unitat número 117*. Arxiu Nacional de Catalunya.

Fons 1. Generalitat de Catalunya (II República), caixa 117 / Inventari 3755/Caixa 117 (1/4) / - Carpeta any 1933. Núm. 15. Lligall 110. Arxiu Nacional de Catalunya.

Documentació relativa al turisme en temps de la II República. Dins Fons 1, Generalitat de Catalunya (II República), caixa 117, inventari 1 / 3756. caixa 117 (4/4). Carpeta any 1933, número 19. Expedient: correspondència diversa. Arxiu Nacional de Catalunya.

Reglament de la Federació Catalano-Balear de Turisme / Pla de propaganda / Document Festes Tardor, Congrés i Exposició de Turisme (i altres documents). Arxiu Històric de Palafrugell.

(1936) *DOGC Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya*. Barcelona: Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya, 1 d'octubre de 1936.

(1937) *DOGC Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya, núm. 91, pàg. 6*. Barcelona: Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya, dijous 1 d'abril de 1937.

COMORERA, J. (1937) *III Congrés de la UGT a Catalunya. 13-18 novembre de 1937. Discurs*. Barcelona: Edicions UGT.

(1941) *Memòria de la Diputación Provincial de Barcelona. Secretaría General*. Barcelona: Diputación Provincial de Barcelona.

(1945-1954) *Barcelona Atracción: Revista mensual de la Sociedad de Atracción de Forasteros*. Barcelona: Junta Provincial del Turismo del Ministerio de Información y Turismo.

BORI, R.; GARDÓ, J. (1947, 3a. Edició) *Tratado completo de publicidad y propaganda*, Barcelona: José Monteso.

COMISIÓN DE MONUMENTOS HISTÓRICOS Y ARTÍSTICOS DE LA PROVINCIA DE BARCELONA. *Memoria de la labor realizada por la misma en su primer siglo de existencia (1844-1944) redactada por el secretario de la corporación D. JOSÉ GRAHIT Y GRAU Abogado y Correspondiente de la Academia de Historia*. Barcelona, MCMXLVII.

(1948) *Diputación Provincial de Barcelona. Memòria 1948*. Barcelona: Diputación Provincial de Barcelona.

BARCELONA (CATALUNYA). AJUNTAMENT (1950) *El Problema de la escasez de hoteles en la ciudad de Barcelona: memoria de la Comisión Especial designada por la Corporación para el estudio de tal problema y propuesta de soluciones hábiles al mismo*. Barcelona: Ayuntamiento de Barcelona (Gráficas Fomento). Arxiu Pavelló de la II República.

(de 1951 a 1977) *Revista San Jorge*. Barcelona: Diputación Provincial de Barcelona.

(1951) *Gaceta Municipal*, núm. 1, 1 de gener de 1951.

(1951) *Gaceta Municipal*, núm. 8, 19 de febrer de 1951.

RIBÉ, M. (1951) *La Misión del turismo: conferencia por D. Manuel Ribé y Labarta: Domingo, 25 de febrero de 1951 a las 12 de la mañana teatro El Retiro*. Sitges: Fomento del Turismo.

DIRECCIÓN GENERAL DEL TURISMO (1952-1958) *Oficina de Barcelona*. Memòries de 1952 a 1958. Madrid: Dirección General del Turismo.

(1952-1980) *Memòria de la gestión corporativa de la excma. Diputación Provincial de Barcelona*. Memòries des de 1952 a 1980). Barcelona: Diputación Provincial de Barcelona.

AYUNTAMIENTO DE BARCELONA. Oficinas Municipales de Turismo e Información. *Resumen de la actividad desplegada en estas Oficinas* (mayo-diciembre 1952).

AYUNTAMIENTO DE BARCELONA. Oficinas Municipales de Turismo e Información. *Resumen de las actividades desplegadas por estas Oficinas* (enero-marzo 1953).

AYUNTAMIENTO DE BARCELONA. Oficinas Municipales de Turismo e Información. *Resumen de las actividades desplegadas por estas Oficinas* (julio-septiembre 1953).

AYUNTAMIENTO DE BARCELONA. Oficinas Municipales de Turismo e Información. *Resumen de las actividades desplegadas por estas Oficinas* (octubre 1953-marzo 1954).

(1953) *Estadística municipal: resumen del año 1953*. Barcelona: Ayuntamiento de Barcelona.

(1953) *Expediente general de la Junta Provincial de Turismo de Barcelona*. Barcelona: Diputación Provincial de Barcelona.

TORRA-BALARI LLAVALLOL, J. (1954) *Las Oficinas de Información Turística. Conferencia pronunciada el día 30 de junio de 1954, en el casino de salou (tarragona) en el Primer Curso de Altos Estudios de Información organizado por el Ministerio de Información y Turismo*. Barcelona: Editado por las Oficinas Municipales de Turismo e Información.

AYUNTAMIENTO DE BARCELONA. Oficinas Municipales de Turismo e Información. *Resumen de las actividades desplegadas por estas Oficinas* (octubre 1954-junio 1955).

AYUNTAMIENTO DE BARCELONA. Oficinas Municipales de Turismo e Información. *Resumen de las actividades desplegadas por estas Oficinas* (julio-diciembre 1955).

(1955) *Barcelona 1955: II Juegos Mediterráneos, 1955*. Barcelona: Seix & Barral. Editado por la Casa de la Ciudad con motivo de los II Juegos del Mediterraneo, 16-25 – VII – 1955.

MOLLEVI RIBERA, M. (1956) *Organización Hotelera y Turismo. Conferencia pronunciada el día 20 de marzo de 1956 en el archivo histórico de la ciudad en el Tercer cursillo de perfeccionamiento para guías interpretes provinciales de turismo organizado por el Ministerio de Información y Turismo y la Delegación Provincial del Ministerio de Información y Turismo*. Barcelona: Editado por las Oficinas Municipales de Turismo e Información.

(1956) *XXI asamblea nacional de la federación española de centros de iniciativa y turismo (F.E.C.I.T.)*. Valencia, 4 al 9 de Junio de 1956.

(1956) *Expediente general de Educación, Deportes y Turismo*. Barcelona: Diputació Provincial de Barcelona.

(1956) *Asuntos diversos. Sección de Educación, Deportes y Turismo. Negociado de Educación*. Barcelona: Diputació Provincial de Barcelona.

(1956-1957) *Educación, Deportes y Turismo. Junta Provincial del Turismo de Barcelona*. Barcelona: Diputació Provincial de Barcelona.

(1957) *Expediente general. Sección de Educación, Deportes y Turismo*. Barcelona: Diputació Provincial de Barcelona.

ARIAS, J. (1957) *Relaciones periodísticas para un incremento en el exterior de la propaganda turística de Barcelona*. Dins Fons reservat Porcioles, núm. 365, unitat 3525, descripció: Turismo (Correspondencia). 1957-59. Arxiu Nacional de Catalunya.

Diversos fulletons de turisme d'Espanya (s/d). Dins Fons 365, codi 01.3036. Arxiu Nacional de Catalunya.

Informe Asamblea Nacional de la FECIT (1958–1963).

(1959) *Revista Hostelería y Turismo*. Barcelona: Sindicato Provincial de Hostelería y Similares.

AYUNTAMIENTO DE BARCELONA (1960) *Memoria sobre Turismo correspondiente al Año 1960 en relación con las actividades desplegadas por la corporación municipal durante dicho periodo y sus servicios auxiliares competentes de información y turismo*. Publicada por la Tenencia de alcaldía-delegada para asuntos generales de información y turismo.

(1961) *Proyecto para la creación y organización del: PATRONATO MUNICIPAL DE TURISMO DE BARCELONA*. Dins Fons Porcioles, núm. 365, unitat 3526, descripció: turisme. correspondència 1960-1966. Arxiu Nacional de Catalunya.

(1960) *Estadística municipal: resumen del año 1960*. Barcelona: Ayuntamiento de Barcelona.

(1960-1961) *Educación, Deportes y Turismo*. Barcelona: Diputació Provincial de Barcelona.

CAMPOS de ESPAÑA, R. (1961) *Festivales de España / Temas Españoles*, núm. 403. Madrid: publicaciones españolas.

(1961) *II Salón Internacional Turismo y Deporte*. Barcelona: Delegación Provincial del Ministerio de Información y Turismo.

ESPAÑA. MINISTERIO DE INFORMACIÓN Y TURISMO [19??] *Memoria del Ministerio de Información y Turismo (de 1962 a 1969)*. Madrid: Ministerio de Información y Turismo.

Fons Porcioles, número 365, unitat: 3527. Arxiu Nacional de Catalunya.

Centre d'Iniciatives i Turisme de Barcelona. Dins *Fons Reservat Porcioles, núm. 365, unitat: 1067.* Arxiu Nacional de Catalunya.

Fons reservat Porcioles, núm. 365, Unitat: 2174, descripció: Información y Turismo, Ministerio, (Carpeta B). Arxiu Nacional de Catalunya.

Fons reservat Porcioles, núm. 365, Unitat: 3232, descripció: Relaciones Públicas i Turisme. Arxiu Nacional de Catalunya.

TURISME. Presidència del Govern. Comissaria del Pla de Desenvolupament Econòmic, 1963. Dins *Fons Porcioles, número 365, unitat: 3527.* Arxiu Nacional de Catalunya.

COS CANALS, R. (1963) *Catalunya Turisme. 18 itineraris.* Barcelona: Alcides. Revistes per Camil Pallàs, Arquitecte, Cap dels Serveis de Conservació i Restauració de Monuments de la Diputació de Barcelona.

(1963) *Discurso del excmo. Sr. Ministro del Departamento en el acto de clausura de "Festivales de España".* Valladolid, octubre 1963. Madrid: Ministerio de Información y Turismo.

(1963) *Informe sobre Festivales de España. Plan Nacional 1963.* Madrid: Ministerio de Información y Turismo.

(1963) *Informe sobre la Asamblea constituyente del Consejo Nacional de Festivales de España. Octubre 1963.* Madrid: Ministerio de Información y Turismo.

(1963-1976) *Estadísticas de turismo.* Madrid: Ministerio de Información y Turismo. Servicio de Documentación de la Secretaría general Técnica.

(1963 i 1968) *Caja de Ahorros Provincial de la Diputación de Barcelona: memoria 1963 i 1968.* Barcelona: Caja de Ahorros Provincial de la Diputación de Barcelona.

AYUNTAMIENTO DE BARCELONA (1963) *Memoria sobre Turismo correspondiente al año de 1962.* Publicaciones de la Ponencia de Festejos y de la Delegación de Servicios de Régimen Interior y Relaciones públicas. Barcelona: Seix i Barral.

PLAN DE DESARROLLO ECONÓMICO Y SOCIAL 1964-1967 (Espanya) (1963) *Turismo y servicios de información: [anexos al Plan de Desarrollo Económico y Social].* Madrid: Presidencia del Gobierno. Comisaría del Plan de Desarrollo Económico y Social.

PLAN DE DESARROLLO ECONÓMICO Y SOCIAL 1964-1967 (Espanya) (1964) *Turismo y servicios de información. Anexo al Plan de Desarrollo Económico y Social años 1964 a 1967 / Comisaría del Plan de Desarrollo Económico y Social.* Madrid: Comisaría del Plan de Desarrollo Económico y Social.

(1964) *Festivales de España. Barcelona, II Festival.* Madrid: Ministerio de Información y Turismo.

(1965-1966) *Evasión. Catálogo general de viajes, excursiones y cruceros.* Barcelona: Viajes Marsans.

(1965) *Noticiero Turístico.* Núms. De l'1 al 34. Madrid: Dirección General de Promoción del Turismo.

(1965) *Revista Hostelería y Turismo.* Barcelona: Sindicato Provincial de Hostelería y Similares.

(1965-1971) *Encuesta sobre Turismo Receptivo.* Madrid: INE.

(1966) *Plan director del área metropolitana de Barcelona: memoria.* Barcelona: Comisión de Urbanismo y Servicios Comunes de Barcelona y Otros Municipios.

(1966) *Ponencia de posibilidades turísticas*. Vic: CESC.

(1966) *Promoción del turismo*. [Madrid: Publicaciones de la Subsecretaría de Turismo].

HUNZIKER, W. (1967) *Tendencias y perspectivas del desarrollo del turismo en Europa*. I.E.T. Ciclo de conferencias del año internacional del turismo.

(1967) *Festivales de España. Barcelona, V Festival*. Madrid: Ministerio de Información y Turismo.

(1967) *Revista Hostelería y Turismo*. Barcelona: Sindicato Provincial de Hostelería y Similares.

[1967?-1976?] *Coyuntura turística / Ministerio de Información y Turismo*. Madrid: Ministerio de Información y Turismo.

PLAN DE DESARROLLO ECONÓMICO Y SOCIAL 1968-1971 (Espanya) (1967) *Turismo: II Plan de Desarrollo Económico y Social*. Madrid: Comisaría del Plan de Desarrollo Económico y Social.

PLAN DE DESARROLLO ECONÓMICO Y SOCIAL II. (1967) *Comisión de Turismo*. Madrid: Presidencia del Gobierno. Comisaría del Plan de Desarrollo Económico y Social.

(1968) *Catàleg Exposición del centenario de la peseta*. Patrocinada por el Excmo. Ayuntamiento de Barcelona y Centro de Iniciativas y Turismo, 26 oct 1968.

(1968) *Festivales de España. Barcelona, VI Festival*. Madrid: Ministerio de Información y Turismo.

[1968?]- *Memòria econòmica de Catalunya / Cambra Oficial de Comerç, Indústria i Navegació de Barcelona*. Barcelona: Cámara Oficial de Comercio, Industria y Navegación de Barcelona.

(1968) *Plan General de Acción Municipal: segunda parte y plan de objetivos*. Barcelona: Ayuntamiento de Barcelona. Gabinete Técnico de Programación.

FERNÁNDEZ de CAÑETE, J. (1969) *Guía de la caza en España: 1969*. [Madrid: Publicaciones del Ministerio de Información y Turismo, Dirección general de Empresas y Actividades Turísticas, DL].

(1969) *Revista del Turismo: órgano nacional de difusión turística*. Núms. 1-5. Barcelona: Jesús Andrés Muniesa.

ESPAÑA. MINISTERIO DE INFORMACIÓN Y TURISMO (1970) *El turismo en 1969*. Madrid: Dirección General de Promoción del Turismo.

“Conclusiones del Simposio sobre el turismo en su aspecto municipal”, noviembre 1970. Dins *Caixa* 97. Arxiu del Govern Civil de Barcelona.

(1971) *Memòria econòmica de Catalunya. 1971*. Barcelona: Cámaras Oficiales de Comercio, Industria y Navegación de la región catalana.

(1971) *10 Años de Turismo Español. Datos Definitivos. Documentación complementaria del discurso pronunciado por el Ministro de Información y Turismo con motivo de la entrega de placas y medallas al merito turístico*. Madrid, febrero 1971.

REGIDOR SENDÍN, A. (1972) *Organización y administración de empresas turísticas*. Madrid.

RUBIO CAMBRONERO, I. (1972) *Diputación provincial de Barcelona*. Barcelona: Diputación provincial de Barcelona. Comisión de Turismo.

III PLAN DE DESARROLLO ECONÓMICO Y SOCIAL 1972-1975 (Espanya) (1972) *Turismo e información y actividades culturales. III Plan de Desarrollo Económico y Social 1972-1975 / Comisaría del Plan de Desarrollo Económico y Social*. Madrid: Comisaría del Plan de Desarrollo Económico y Social.

Barcelona, destinació turística

(1972) *Memòria econòmica de Catalunya. 1972*. Barcelona: Cámaras Oficiales de Comercio, Indústria y Navegación de la región catalana.

(1972) *Plan de Desarrollo Económico y Social*. Boletín Oficial del Estado. Madrid.

(1972) *Turismo 1972 (marzo)*. Informe de la coyuntura turística. Madrid: Ministerio de Información y Turismo, Dirección general de promoción del turismo, Oficina técnica.

Fons reservat Porcioles, núm. 365, Unitat: 3231, descripció: Relacions Públiques: Turisme, delegat de serveis 1973. Arxiu Nacional de Catalunya.

(1974) *Turismo*. Barcelona: CESP.

(1974) *Síntesis de la situación de la provincia de Barcelona con especial mención de los temas más actuales*. [manuscrit]. Barcelona: Diputación Provincial de Barcelona, julio 1974.

(1974-) *Anuario de estadísticas de turismo*. Madrid: Ministerio de Transportes, Turismo y Comunicaciones. Secretaría General de Turismo.

DIPUTACIÓ PROVINCIAL DE BARCELONA (1974 i 1975) *Assemblea Provincial de Turismo*. Barcelona: Diputación Provincial de Barcelona.

(1975) *Revista Hostelería y Turismo*. Barcelona: Sindicato Provincial de Hostelería y Similares.

(1975) *IV Curso de perfeccionamiento para guías-intérpretes provinciales de turismo, marzo-abril, 1957*. Barcelona: Ministerio de Información y Turismo, Delegación Provincial de Barcelona, Junta Provincial del Turismo de Barcelona.

(1977) *Antecedentes del turismo. Las primeras diligencias en España*. Barcelona: Diputación de Barcelona. Servicio de Promoción del Turismo.

(1978) *Congrés de Cultura Catalana: Resolucions II: Àmbit del turisme*. Barcelona.

(1978) *Congrés de Cultura Catalana: Resolucions III: Àmbit XXII: Àmbit esport i lleure*. Barcelona.

(1978) "Els partits polítics i el turisme". A *CEUMT (Butlletí Oficial d'Estudis Urbanístics, Municipals i Territorials)*, núm. 7: 30-37.

(1978-1979) *Direcció General de Turisme. Memòria. Novembre 1978 - Desembre 1979*. Barcelona: Direcció General de Turisme.

(1979) *Memoria de la II Asamblea Nacional del Turismo*. Madrid.

(1979) *III Congrés de Turisme de Catalunya: resum de les ponències i comunicacions: text de les conclusions i recomanacions*. Barcelona: Congrés de Turisme de Catalunya.

Congrés de Turisme de Catalunya (3r.: 1979: Barcelona) *III Congrés de Turisme de Catalunya: resum de les ponències i comunicacions: text de les conclusions i recomanacions*. Barcelona: Congrés de Turisme de Catalunya.

AYUNTAMIENTO DE BARCELONA. ESTADÍSTICA MUNICIPAL (1979 i 1980) *Boletín anual 1979, Boletín anual 1980*. Barcelona.

CATALUNYA. DIRECCIÓ GENERAL DE TURISME [1980] *Memòria: novembre 1978-desembre 1979 / Direcció General de Turisme*. Barcelona: Generalitat de Catalunya. Departament de Comerç i Turisme.

(1980) *Revista Hostelería y Turismo*. Barcelona: Sindicato Provincial de Hostelería y Similares.

Barcelona, destinació turística

- (1980-1991) *Memòries de 1980 a 1991*. Barcelona: Ajuntament de Barcelona.
- (1981) *Patronat Municipal de Turisme. Estatuts de Fundació*. Barcelona: Ajuntament de Barcelona.
- (1981) "El turisme". A *Evolució Econòmica*. Barcelona: Servei d'Estudis Banca Catalana, Banc Industrial de Catalunya, pàgs. 91-95.
- (1981-) *La Temporada turística a Catalunya*. Memòries de 1981 a 1995. Barcelona: Generalitat de Catalunya. Departament de Comerç i Turisme.
- (1981-1991) Memòries anuals de la Diputació de Barcelona. Barcelona: Diputació de Barcelona.
- (1981-1995) *Resum de la temporada turística: Catalunya / Generalitat de Catalunya. Departament de Comerç, Consum i Turisme. Agència Catalana de Tecnologia Turística*. Barcelona: Departament de Comerç, Consum i Turisme.
- (1982) *Fundacions, òrgans de gestió i empreses municipals / Ajuntament de Barcelona, Departament d'Assistència Tècnica*. Barcelona : el Departament, octubre 1982.
- (1982) *Carpeta 1982 / Patronat de Turisme de Barcelona*. Barcelona: Patronat Municipal de Turisme de Barcelona. Fons Direcció General de Turisme de la Generalitat de Catalunya.
- (1982) *Carpeta any 1982/n. 30. Expedient: Estatuts Autorització Patronat Municipal de Turisme*. Fons Direcció General de Turisme de la Generalitat de Catalunya.
- (1983) *Las Nuevas concepciones de la función del turismo en la sociedad moderna: modelos de desarrollo posibles / Organización Mundial del Turismo*. Madrid: OMT.
- (1983) *Butlletí Informatiu del Patronat Municipal de Turisme*, maig 1983, núm. 1.
- (1983) *Butlletí Informatiu del Patronat Municipal de Turisme*, desembre 1983, núm. 7.
- (1983) *Las Nuevas concepciones de la función del turismo en la sociedad moderna: modelos de desarrollo posibles / Organización Mundial del Turismo*. Madrid: OMT.
- (1983) Debat "Turisme de masses, turisme de qualitat?". Programa DIÀLEG – RTVE. Biblioteca de Catalunya.
- (1984-1985) *Carpeta 85/84 Patronat Municipal Turisme de Barcelona*. Fons Direcció General de Turisme de la Generalitat de Catalunya.
- (1984-2005) Memòries anuals *Empreses i institucions municipals de l'Ajuntament de Barcelona*. Barcelona: Ajuntament de Barcelona. Consell d'Empreses.
- (1984) *Resum de l'avantprojecte de la candidatura de Barcelona als Jocs Olímpics de 1992*. Barcelona: Oficina per a la Candidatura de Barcelona per als Jocs Olímpics de 1992.
- (1985) *Barcelona'85. Mostra de la presència de Barcelona a la premsa mundial. Barcelona, més que mai*. Patronat Municipal de Turisme.
- [1986] *Plan de Marketing del Turismo 1986*. [Madrid]: Instituto Nacional de Promoción del Turismo. Secretaría General del Turismo.
- (1986) "Els sectors econòmics de Catalunya i les Balears en el moment de l'entrada a la CEE" (tercera part). Document de Treball núm. 12. Barcelona: Caixa d'Estalvis i Pensions de Barcelona. Servei d'Estudis.
- MARSANS VIAJES (1986) *75 años de turismo en España: Marsans 1910-1985*. Barcelona.

(1987-1993) *Patronat Municipal de Turisme. Memòries exercici de 1987 a 1993*. Barcelona: Ajuntament de Barcelona.

(1987) *El turismo en España 1987*. Madrid: Ministerio de Transportes, Turismo y Comunicaciones. Secretaría General de Turismo.

(1987) *Història de la Diputació de Barcelona*. Volum II i Volum III. Barcelona: La Diputació.

(1988) *El Turismo en España en 1987 / Ministerio de Transportes, Turismo y Comunicaciones. Secretaría General de Turismo. Dirección General de Política Turística. Subdirección General de Planificación y Prospectiva Turísticas*. Madrid: el Ministerio.

(1988) *Revista Hostelería y Turismo*. Barcelona: Sindicato Provincial de Hostelería y Similares.

(1988-2001) *Memòries anuals*. Barcelona: Generalitat de Catalunya. Departament de Comerç i Turisme.

(1989) *PLA ESTRATÈGIC BARCELONA 2000 Pla Estratègic Econòmic i Social Barcelona 2000: treballs de les Comissions Tècniques entregats al President i Vicepresident del Consell General i al Comitè Executiu del Pla: Barcelona, 14 de setembre de 1989*. Barcelona: Pla Estratègic Econòmic i Social Barcelona 2000.

(1989) *PLA ESTRATÈGIC BARCELONA 2000 Pla Estratègic Econòmic i Social Barcelona 2000. Treball de les Comissions Tècniques entregats al President i Vicepresident del Consell General i al Comitè Executiu del Pla, de 14 de setembre de 1989*.

(1989) "Situación de la oferta turística española". A *Informe económico*, 5.

(1989) *Catalunya Turística 1989*. Generalitat de Catalunya, Departament de Comerç, Consum i Turisme, Servei d'Informació, Documentació i Publicacions.

(1989) *Carpeta 1989 / Patronat de Turisme de Barcelona*. Barcelona: Patronat Municipal de Turisme de Barcelona. Fons Direcció General de Turisme de la Generalitat de Catalunya.

(1989) *Informe de resultats sondeig autobús turístic / INITS*. Barcelona: INITS, Informació, gestió i desenvolupament.

(1989) *Situación de la oferta turística española*. Barcelona: Fira de Barcelona. Col·lecció: Informe económico; 5, 1989.

(1989-2000) *Taules Estadístiques / Turisme de Barcelona*. Barcelona: Turisme de Barcelona.

(1989-2003) *Memoria del Departament d'Indústria, Comerç i Turisme / Generalitat de Catalunya. Departament d'Indústria, Comerç i Turisme*. Barcelona: Departament d'Indústria, Comerç i Turisme.

AJUNTAMENT DE BARCELONA et al. (1990) *Pla Estratègic, Econòmic i Social Barcelona 2000*. Barcelona: Pla Estratègic, Econòmic i Social Barcelona 2000.

(1990) *Llibre d'estadístiques, 1990*. Patronat Municipal de Turisme de Barcelona.

(1990) "Turismo, Ocio y Tiempo Libre". A *Informe Económico*, 20. Barcelona: Fira de Barcelona, Departamentos de Estudios y Publicaciones.

(1990-) *Barcelona Tourism News / Patronat de Turisme de Barcelona*. Període 1990 a 1993, 13 números. Barcelona: el Patronat, 1990-.

[1991?] *Barcelona: información turística...: guía para profesionales*. 1992/1993. 1994/1995. 1996/1997. 1998/1999. Barcelona: Turisme de Barcelona.

(1991) *Patronat Municipal de Turisme. 10 anys. 1981-1991*. Patronat Municipal de Turisme de Barcelona.

(1991) *Estadísticas de Turismo, año 1991*. Patronat Municipal de Turisme de Barcelona.

(1992) Dossier "Els Jocs Olímpics de Barcelona a la premsa internacional". A *Departament de Premsa Internacional*. Barcelona: Ajuntament de Barcelona.

(1992) *Barcelona'92 / Holsa. Barcelona Holding Olímpic SA*. [Barcelona]: Holsa.

(1992) *Memòria econòmica 1992*. Barcelona: Ajuntament de Barcelona.

(1992) "Salutació de l'Honorable Senyor Lluís Alegre, conseller de comerç, consum i turisme de la generalitat de catalunya". A *I Simposi Internacional de Turisme a Catalunya*. Vol I. ESADE. Barcelona, 23 i 24 de gener de 1992, pàgs. 13-15.

(1992) *El Turismo en Catalunya*. Fira de Barcelona. Barcelona: la Fira. Fira de Barcelona. Col·lecció: Informe Económico; 6.

(1992) *Reforçament de l'avantatge competitiu del sector turístic a Catalunya*. Barcelona: Departament de Comerç, Consum i Turisme.

PARLAMENT DE CATALUNYA (1992) *Debat de Política Turística 1992*.

Diari de Sessions, núm. 27 / 3 de novembre de 1992 / Sessió plenària núm. 17.1.

(1992-2002) *Memòries anuals de la Diputació de Barcelona*. Barcelona: Diputació de Barcelona.

COMISSIÓ PLÀ ESTRATÈGIC DE TURISME DE BARCELONA *Pla d'accions*, Maig de 1993. Barcelona: Turisme de Barcelona.

(1993) *Pla d'actuació 1993*. Febrer 1993. Barcelona: Patronat de Turisme. Ajuntament de Barcelona.

(1993) *L'activitat turística a la ciutat i el Patronat de Turisme de Barcelona*. Març 1993. Barcelona: Patronat de Turisme. Ajuntament de Barcelona.

(1993) *Enquesta Olímpica: Anàlisi de la imatge de Barcelona i grau de satisfacció dels visitants a Barcelona durant els JJOO*. Barcelona: Patronat Municipal de Turisme de Barcelona.

AJUNTAMENT DE BARCELONA, CAMBRA DE COMERÇ I PATRONAT DE TURISME (1993) *Barcelona. Pla estratègic de desenvolupament turístic de la ciutat*. Barcelona: Ajuntament de Barcelona.

ASSOCIACIÓ PLÀ ESTRATÈGIC BARCELONA 2000 (1994) *II Pla Estratègic, Econòmic i Social Barcelona 2000*. Barcelona: Associació Pla Estratègic Barcelona 2000. Institució promotora: Ajuntament de Barcelona, 30 de novembre de 1994.

(1993) *Estadístiques de Turisme 1993*. Patronat Municipal de Turisme de Barcelona.

(1993) *Estatuts Consorci Turisme de Barcelona*. Turisme de Barcelona.

(1994) *Pla d'empresa 1995-1996 de Turisme de Barcelona*. Barcelona: Patronat Municipal de Turisme de Barcelona.

(1994) *La Catalunya turística en xifres...* Barcelona: Agència Catalana de Tecnologia Turística.

(1994) *Dossier Estadístiques de Turisme 1994*. Turisme de Barcelona.

(1994) *Catalunya en 1000 cartells: des dels orígens fins a la Guerra Civil*. Barcelona: Postermil.

Barcelona, destinació turística

(1994-2009) Memòries anuals de Turisme de Barcelona. Barcelona: Consorci de Turisme de Barcelona.

(1995) *Dossier Estadístiques de Turisme 1994*. Turisme de Barcelona.

CONVERGÈNCIA I UNIÓ. (1995) *Programa de Turisme per a Barcelona: 1995-1999*. Barcelona: Convergència i Unió.

[1995-] *Destination Barcelona: butlletí informatiu de Turisme de Barcelona = boletín informativo de Turisme de Barcelona*. Barcelona: Turisme de Barcelona, 1995-.

(1995) *Ciudades culturales. Paseos de color: análisis, diagnóstico y plan de promoción turística de la red C-6 = Villes culturelles. Promenades en couleur: analyse, diagnostic et plan de promotion touristique du reseau C-6*. [s.l.]: [s.n.]

(1995-1999) *Balanç any turístic. (Roda de premsa) / Generalitat de Catalunya. Departament de Comerç, Consum i Turisme. Agència Catalana de Tecnologia Turística*. Barcelona: Departament de Comerç, Consum i Turisme.

(1995-2006) *Informe anual de l'Ajuntament de Barcelona*. Informes del 1995 al 2006. Barcelona: Ajuntament de Barcelona.

(1995) Dossier-Resum dels Debats que s'han dut a terme en els darrers sis mesos sobre les mesures del *II Pla Estratègic de BCN 2000*. Barcelona, juliol 1995.

(1995) Dossier "L'economia del turisme". A *Revista Econòmica del Turisme*, 28. [Col·legi d'Economistes de Catalunya] Barcelona.

(1995) *Evolució temporada turística gener-setembre 1995*. Barcelona: Agència Catalana de Tecnologia Turística.

(1996) *Directius d'actuació*. Presentació. Barcelona: Pla de mobilitat turística de Barcelona. Octubre 1996.

(1996) *Recull d'informació turística de la Generalitat de Catalunya*. Barcelona: Generalitat de Catalunya, Departament d'Indústria Comerç i Turisme.

Barcelona Destination. Butlletí Informatiu de Turisme de Barcelona. Turisme de Barcelona.

(1997) *Tot Barcelona, turisme total: la revista del món del turisme / Diputació de Barcelona, Servei d'Esports i Turisme*. Barcelona: Diputació de Barcelona, Servei d'Esports i Turisme.

(1997) Magazin: "Tot Turisme Magazin". De *Turisme Total*. Barcelona: Diputació de Barcelona.

(1998) "Barcelona ja és una de les ciutat més turístiques d'Europa". A *Estudis de Turisme de Catalunya*, pàg. 17. Barcelona: Direcció General de Turisme. Dept. Indústria, comerç i turisme.

(1998) *Barcelona, punt de partida: 10 anys / Fundació Barcelona Promoció*. Barcelona: Fundació Barcelona Promoció.

(1998-2004) *Revista Estudis de Turisme de Catalunya*. Barcelona: Departamen d'Indústria, Comerç i Turisme.

(1999) *Catalunya Turística en números*. Barcelona: Turisme de Barcelona.

(1999) *Barcelona. Meeting Total. Guía para profesionales*. Barcelona: Diputació de Barcelona.

(1999) *Dossier Estadístiques Turisme de Barcelona 1999*. Turisme de Barcelona.

(2000) *Estrategias de marketing de las instituciones culturales europeas y su relación con el turismo urbano. Los casos de Madrid i Barcelona*. Barcelona: Turisme de Barcelona.

(2000) *Barcelona dossier de premsa internacional: col·laboracions de Turisme de Barcelona: primer semestre 2000*. Barcelona: Turisme de Barcelona.

(2000) "El turisme L'ANY 2000: Culminació d'una etapa expansiva". A *Evolució Econòmica*. Barcelona: ed. BBVA, pàgs. 70-79.

(2000) *La Temporada turística a Catalunya (1998) / Turisme de Catalunya*. Barcelona: Generalitat de Catalunya. Col·lecció: Registre Públic d'Enquestes i Estudis d'Opinió de la Generalitat de Catalunya; 132.

(2000) *La Temporada turística a Catalunya (1999) / Turisme de Catalunya*. Barcelona: Generalitat de Catalunya. Col·lecció: Registre Públic d'Enquestes i Estudis d'Opinió de la Generalitat de Catalunya; 153.

(2001) *Congrés de Turisme de Catalunya: Tarragona 20 i 21 febrer 2001 Palau de Congressos de Tarragona*. [Tarragona: Consell de Cambres de Catalunya: Generalitat de Catalunya. Departament d'Indústria, Comerç i Turisme, 2001 [Duran, P.; Portabella, J.; Mayoral, J.; López Burniol, J.]; Guitart, J.; Claret, A.; Delàs, I. de; Gaspart, J.].

(2001) *El Futur del turisme urbà a Catalunya al segle XXI: resum i conclusions de la jornada*. Barcelona: Jornada sobre Turisme Urbà 2001.

(2001) *El Turisme estranger a Catalunya [Recurs electrònic]: any ... / Direcció General de Turisme. Servei d'Estudis i Assessorament*. Barcelona: Generalitat de Catalunya. Departament d'Indústria, Comerç i Turisme. Direcció General de Turisme. Servei d'Estudis i Assessorament.

(2001) *Seminario de Promoción Turística Cooperación público-privado: Los antecedentes y creación de Turisme de Barcelona. El Plan Estratégico de Turismo*. Quito - Guayaquil, 12-16 noviembre de 2001.

(2001-2003) *Fem números...: indústria, comerç i turisme*. Barcelona: Generalitat de Catalunya. Departament d'Indústria, Comerç i Turisme.

(2002) *Catalunya Innovació*. Barcelona: Generalitat de Catalunya, Departament d'Indústria Comerç i Turisme.

CONSELL DE TREBALL, ECONÒMIC I SOCIAL DE CATALUNYA (2003) *Dictamen 1, 2003 sobre l'Avantprojecte de llei de l'Agència Catalunya Turisme*. Barcelona: Generalitat de Catalunya. Consell de Treball Econòmic i Social de Catalunya.

(2003) *Turismo cultural y urbano*. 6º Congreso de Turismo. Universidad y Empresa.

(2003) *Barcelona, una cultura en moviment: 1996-2002*. Barcelona: Ajuntament de Barcelona. Institut de Cultura.

(2004) *Plan Estratégico del sector cultural de la ciudad*. Barcelona: Ajuntament de Barcelona, Institut de Cultura.

(2005) *Dossier Estadístiques de Congressos, Convencions i incentius a Barcelona 2005*. Turisme de Barcelona.

(2005) *City, tourism & culture: the european experience*. Madrid: World Tourism Organization.

(2005) *Revista Barcelona bones notícies* (tardor hivern 2004-2005), núm. 32. Ajuntament de Barcelona.

(2005) *Índex UAB d'Activitat Turística. Anàlisi conjuntural de la demanda, prediccions i estudi d'empreses hoteleres*. Juny 2005.

(2005) *City tourism & culture: the european experience*. Madrid: World Tourism Organization.

(2005-2010) *Pla Estratègic de turisme a Catalunya 2005-2010*. Barcelona: PETC. Agència Catalana de Turisme, Generalitat de Catalunya.

(2006) *Estudi del mercat congressual 2005 / BCF Consultors*. Barcelona.

(2006) *Dossier de Premsa 2006*. Turisme de Barcelona.

(2006) "Indicadors econòmics de Barcelona i de la regió metropolitana". A *Barcelona economia*, núm. 60, març 2006. Barcelona: Ajuntament de Barcelona, pàgs. 40-45 [recurs electrònic. Consulta: 12 de maig de 2006].

(2006) *Catturisme*. Maig-Juny 2006, núm. 5. Barcelona: Generalitat de Catalunya, Departament de Comerç, Turisme i Consum.

(2006) *Tourism business frontiers: consumers, products and industry / edited by Dimitrios Buhalis and Carlos Costa*. Amsterdam [etc.]: Elsevier.

(2006) *Anuari estadístic de la ciutat de Barcelona 2006*. Barcelona: Ajuntament de Barcelona.

Activitat turística 2000-2006. Barcelona Ciutat de Compres. Turisme de Barcelona.

(2006) *Assaborir Barcelona: memòria de l'Any de l'Alimentació, la Cuina i la Gastronomia 2005-2006 = Saboreando Barcelona: Memoria del Año de la Alimentación, la Cocina y la Gastronomía 2005-2006 = Savouring Barcelona: Report on the Year of Food, Cuisine and Gastronomy 2005-2006 / [textos dels actes: David Noguera]*. Barcelona: Turisme de Barcelona.

(2006-2007) *Barcelona congress guide [Recurs electrònic]: a guide to meeting and convention facilities=guía profesional para organizadores de congresos=guide professionel pour les organisateurs de congrès = führer für kongressveranstalter*. Barcelona: Barcelona Convention Bureau, Turisme de Barcelona Programme, [2000]-.

(2007) *Tendencias de los mercados turísticos, edición 2007 - Panorama mundial y actualidad del turismo*. OMT.

(2007) Dossier Turisme de Barcelona, impacte socioeconòmic. Dins SANTANA, J. A. (coord) (2007) *Informe sobre el sector turisme, oci i cultura a Catalunya*, 18 d'abril de 2007, CESB.

(2008) *Programa d'Actuació Municipal 2008-2011*. Ajuntament de Barcelona.

(2008) *Estadístiques de Turisme de Barcelona, 2008*. Turisme de Barcelona.

(2008) *El turisme a Barcelona*. Turisme de Barcelona.

OFICINA DEL PLA ESTRATÈGIC (2008) *Aspectes crítics i temes clau del turisme a Barcelona. Un relat dels Focus Grups*. Pla Estratègic de Turisme de la ciutat de Barcelona.

UNWTO (2009) *Panorama del turismo internacional*.

UAB (2009) *Índex d'Activitat turística 2008*. Anàlisi de conjuntura, previsions per Catalunya i Espanya i anàlisi del turisme de negocis. UAB - Escola Universitària de Turisme i Direcció Hotelera.

OFICINA DEL PLA ESTRATÈGIC (2009) *Recull de dades generals sobre el turisme i la ciutat*. Pla Estratègic de turisme de la ciutat de Barcelona.

OFICINA DEL PLA ESTRATÈGIC (2009) *Recull de dades generals sobre el turisme i la ciutat. Document per les Comissions de treball.* Pla Estratègic de turisme de la ciutat de Barcelona.

OFICINA DEL PLA ESTRATÈGIC (2009) *Recull de dades Comissió Turisme a Ciutat Vella.* Pla Estratègic de Turisme de la ciutat de Barcelona.

OFICINA DEL PLA ESTRATÈGIC (2009) *Informe Anàlisi del sector de l'Allotjament turístic.* Pla Estratègic de Turisme de la ciutat de Barcelona.

OFICINA DEL PLA ESTRATÈGIC (2009) *Informe Anàlisi de la demanda turística (trienni 2006.2007-2008).* Pla Estratègic de Turisme de la ciutat de Barcelona.

OFICINA DEL PLA ESTRATÈGIC (2009) *Informe Anàlisi del producte Barcelona a les webs, guies de viatge i operadors turístics.* Pla Estratègic de Turisme de la ciutat de Barcelona.

OFICINA DEL PLA ESTRATÈGIC (2009) *Diagnosi Estratègica del turisme a Barcelona.* Pla Estratègic de Turisme de la ciutat de Barcelona.

Multiplica (2009) *Imatge i posicionament turístic de Barcelona a les xarxes socials d'internet.* Pla Estratègic de Turisme a la ciutat de Barcelona.

OFICINA DEL PLA ESTRATÈGIC (2009) *Imatge de Barcelona en els mercats emissors.* Pla Estratègic de Turisme de la ciutat de Barcelona.

ALS (2009) *Estudi Benchmarking Barcelona.* Pla Estratègic de Turisme de la ciutat de Barcelona.

ESADE (2009) *Estudi Deplhi sobre les tendències del turisme urbà i la seva vinculació a Barcelona.* Pla Estratègic de Turisme de la ciutat de Barcelona.

GESOP (2009) *Estudi d'opinió de la ciutadania. Baròmetre: la percepció del turisme a Barcelona.* Pla Estratègic de Turisme de la ciutat de Barcelona.

(2009) *Estadístiques de Turisme de Barcelona, 2009.* Turisme de Barcelona.

OFICINA DEL PLA ESTRATÈGIC (2010) *Proposta Estratègica i Programa d'Actuació.* Pla Estratègic de Turisme de la ciutat de Barcelona.

AQR-UB; IREA (2010) *Impacte de l'activitat turística a la ciutat de Barcelona (2007).* Pla Estratègic de Turisme de la ciutat de Barcelona.

AQR-UB; IREA (2010) *Impacte econòmic de l'activitat turística a Barcelona (2009).* Pla Estratègic de Turisme de la ciutat de Barcelona.

TEA-CEGOS CONSULTUR (2010) *Estudi de quantificació de visitants (2009).* Pla Estratègic de Turisme de la ciutat de Barcelona.

(2010) *Empremtes de Catalunya: crafts with identity.* Barcelona: Generalitat de Catalunya, Departament d'Innovació, Universitats i Empresa, Consorci de Comerç, Artesania i Moda de Catalunya (CCAM).

Índex d'Activitat turística 2010 Anàlisi de conjuntura, previsions per Catalunya i Espanya i anàlisi del turisme de negocis. UAB – Escola Universitària de Turisme i Direcció Hotelera.

(2010) *Barcelona en xifres 2009.* Promoció Econòmica, Ajuntament de Barcelona.

(2010) *Pla d'Usos de Ciutat Vella.* Març 2010

Guies turístiques

Guies i diversos materials de promoció editats per les institucions de foment turístic, així com àlbums i almanacs publicats a Barcelona durant els segles XVII, XVIII i XIX ordenats cronològicament².

Àlbums i almanacs dels segles XVI, XVIII i XIX

(1589) *Excellencias de la muy insigne ciudad de Barcelona. Diario de Jerónimo Jorba*

(1777) *Calendario manual, y guia de forasteros en Barcelona, para el año de MDCCLXXVIII: contiene los tribunales, juntas, oficinas y administraciones de esta ciudad: los señores que las componen, calles donde viven y otras noticias de varios establecimientos utiles à la sociedad civil, &c : las fiestas de precepto se anotan con esta señal *, los dias de fiesta en que se puede trabajar con este + : en el Tribunal de la Real Audiencia, y en el del Real Juzgado de la Provincia se observan todos los feriados, que van notados en el Calendario con la estrellita.* Barcelona: En la imprenta de los Hered. de Maria Angela Martí

ALGAVA MÁRQUEZ y BELLÓN, J. [1778?] *Barcelona à la mano.* Barcelona: a la impremta de Juan Centenè.

(1787) *Kalendario y guia de forasteros en Barcelona para el año de MDCCLXXXVII: contiene los tribunales, juntas, oficinas, administraciones y academias de esta ciudad...* Barcelona: por la Viuda Piferrer, vendese en su librería administrada por Juan Sellent.

A. B. C. E. (1789) *Diversión de ciudadanos, norte seguro de forasteros y estrella luciente de Barcelona que guia à unos, y otros, para saber el numero cierto de parroquias, conventos, oratorios, cárceles, reclusiones, plazas, plazuelas, y calles de la ilustre ciudad de Barcelona : el nombre de los fundadores de los conventos, y año de su fundación, y un camino breve, en que con toda perfeccion qualquiera puede saber los nombres y sitios de las calles de esta ciudad sin tener que preguntar ni valerse de otro.* Barcelona: por Teresa Nadal, viuda.

[1797?] *Kalendario y guía de forasteros en Barcelona, para el año de 1798: contiene los tribunales, juntas, oficinas, administraciones y academias de esta ciudad, los señores que las componen, calles donde viven, y otras noticias de varios establecimientos útiles á la sociedad civil etc.* Barcelona: En la imprenta del Diario.

[1802?] *Papel economico é instructivo, para mayor comodidad de los forasteros que hayan de concurrir en esta ciudad con motivo de los obsequios preparados á los Reyes, ... en que se da noticia de las fondas, hosterías (vulgo becos), mesones ó casas de posadas, cafés, pasteleros (vulgo pastisés), hornos de pastas finas y licoristas, como tambien se dá una breve idea y explicacion de los nuevos adornos de las obras públicas y algunas otras noticias particulares, para satisfacer la curiosidad de los aficionados á las Artes.* Barcelona: Impr. de Francisco Isern y Oriol.

A. B. C. E. (1802) *Diversión de ciudadanos, norte seguro de forasteros y estrella luciente de Barcelona : que guia á unos y otros para saber el número cierto de parroquias, conventos, oratorios, cárceles, reclusiones, plazas, plazuelas, y calles de la ilustre ciudad de Barcelona : el nombre de los fundadores de los conventos, y año de su fundacion, y un camino breve en que con toda perfeccion qualquiera puede saber los nombres y sitios de las calles de esta ciudad sin tener que preguntar ni valerse de otro.* [Barcelona]: por la Viuda Aguasvivas y los Consortes Garriga.

A. B. C. E. (1803) *Diversión de ciudadanos, norte seguro de forasteros y estrella luciente de Barcelona : que guia á unos y otros para saber el número cierto de parroquias, conventos, oratorios, cárceles, reclusiones, plazas, plazuelas, y calles de la ilustre ciudad de Barcelona : el nombre de los fundadores*

² Algunes informacions de les guies, àlbums i almanacs que es relacionen en aquest llistat no s'han pogut identificar (com per exemple l'editorial o l'autoria); en alguns casos, l'any de publicació també és dubtós.

de los conventos, y año de su fundacion, y un camino breve en que con toda perfeccion qualquiera puede saber los nombres y sitios de las calles de esta ciudad sin tener que preguntar ni valerse de otro. [Barcelona]: por la Viuda Aguasvivas y los Consortes Garriga.

[1805?] *Kalendario y guía de forasteros en Barcelona, para el año de 1806: contiene los tribunales, juntas, oficinas, administraciones y academias de esta ciudad, los señores que las componen, calles donde viven, y otras noticias de varios establecimientos útiles á la sociedad civil, etc.* Barcelona: Imp. del Diario.

[1814?] *Kalendario manual y guía de forasteros en Barcelona, para el año de 1815: contiene los tribunales, juntas, oficinas, administraciones y academias de esta ciudad, los señores que las componen, calles donde viven, y otras noticias de varios establecimientos útiles á la sociedad civil etc.* Barcelona: En la imprenta de Agustin Roca [se hallará en su oficina... y en la de Juan Sellent...]

A. B. C. E. (1819) *Manual de Forasteros : que les guiará á saber el número cierto de Parroquias, Conventos, Oratorios, Carceles, Reclusiones, Plazas, Plazuelas y Calles de la ilustre ciudad de Barcelona y su Barceloneta; el nombre de los fundadores de los Conventos y año de su fundación; y un camino breve en que con toda perfección qualquiera puede saber los nombres y sitios de las calles de esta Ciudad, sin tener que preguntar ni valerse de otro : sale arreglado al estado en que se halla Barcelona de 1819.* Barcelona: Garriga y Aguasvivas.

[1821?] *Guía de forasteros en Barcelona para el año 1821.* [Barcelona]: Impr. del ciudadano Dorca.

A. B. C. E. (1831) *Manual de Forasteros : que les guiará a saber el número cierto de Parroquias, Conventos,... Plazas, Plazuelas y Calles de la Excelentísima ciudad de Barcelona y su Barceloneta...* Barcelona: Imp. de Garriga y Aguasvivas.

[1833] *El Amigo del forastero en Barcelona y sus cercanías / dáse á luz con arreglo al estado de la ciudad en 1833.* 3a ed. corr. y adicionada por José Solá. Barcelona: Librería de José Solá.

[1837?] *Guía estadística de Barcelona y manual de forasteros para el año 1836.* Barcelona: Imprenta de J. Verdaguer.

(1838) *Itinerario de la mayor parte de los caminos y veredas de las cuatro provincias de Barcelona, Tarragona, Lérida y Gerona: con los pueblos y posadas situados en sus carreteras y las horas que á paso de tropa distan unos de otros: adornado con el mapa de Cataluña en el que están señaladas las varias carreras que contiene este itinerario, y se hallan marcados los límites de dichas cuatro provincias.* Barcelona: Impr. de Manuel Texero.

(1840) *Guía de forasteros en Barcelona para el año de 1840, ó sea El amigo del forastero en la misma y cercanías: dase á luz con arreglo al estado de dicha ciudad en 1840 / corregido y adicionado por José Solá.* Barcelona: Librería de José Solá.

PATXOT, F. (1840) *Manual del viajero en Barcelona.* Barcelona: Impr. de Francisco Oliva.

D. F. C. (1841) *Guía de forasteros de Barcelona: manual de agentes y de curiosos: dáse á luz conforme al estado de esta ciudad en 1841.* Barcelona: Imprenta de Manuel Saurí.

MILÀ de la ROCA, J. N. (1845) *Guía catalana historica, geográfica, astronómica, instructiva y religiosa pera lo any 1845.* Barcelona: Imp. y Llib. de la Viuda y Fills de Mayol.

MAYANS FERRER, I. (1846) *Plan topográfico del Principado de Cataluña: precedido de una reseña histórica y descriptiva de Cataluña...* Barcelona: Imprenta de I. Estivill.

BERTRAN SOLER, T. (1847) *Itinerario descriptivo de Cataluña.* [S.l.: s.n.], Barcelona: Impr. de Oliveres.

BOFARULL, A. (1847) *Guía-cicerone de Barcelona, o sea, Viajes por la ciudad, con el objeto de visitar y conocer todos los monumentos artisticos, enterarse de todos los recuerdos y hechos historicos y saber*

el oríjen de todas las tradiciones mas originales, pertenecientes a aquella: obra útil y necesaria á toda clase de personas. Barcelona: Impr. Del Fomento.

(1847) *Guia de Barcelona para 1847: contiene cuanto puede ser útil á los forasteros y habitantes.* Barcelona: Imp. de la Fraternidad de José Font y Campins.

ANGELÓN, M. (1854) *Guia satírica de Barcelona: bromazo topográfico-urbano-típico-burlesco.* Barcelona: Impr. de Ramirez.

M. D. y N. (1856) *Guía almanaque de Barcelona para extranjeros y forasteros: contiene cuántas noticias se han creído útiles para los que visitan esta ciudad.* Barcelona: Impr. Ramírez.

BALAGUER, V. (1857a) *Guia de Barcelona á Arenys de Mar por el ferro-carril.* Barcelona: Imprenta Nueva de Jaime Jepús y Ramon Villegas.

BALAGUER, V. (1857b) *Guia de Barcelona á Tarrasa, por el ferro-carril.* Barcelona: Imprenta Nueva, de Jaime Jepús y Ramon Villegas.

(1868) *Guia de las plazas y calles de Barcelona, Ensanche y barrios de la Barceloneta: con sus entradas y salidas.* Barcelona: [s.n.], 1868: véndese en la Tienda de Antonio Bosch (Imp. á cargo de A. Sierra).

ÁLVAREZ, F. J. (1872) *Album fotográfico de los Monumentos y Edificios más notables que existen en Barcelona, con su correspondiente descripción.* Barcelona: Tip. Obradors.

(1873) *Guía y plano de Barcelona: Ensanche y Gracia.* Barcelona: Imp. y Lib. Religiosa y Científica.

MARTÍ CENTELLAS, J. (1874) *Bellezas de Barcelona [Visual]: relación fotografiada de sus principales monumentos, edificios, calles, paseos y todo lo mejor que encierra la antigua capital del principado.* Barcelona: Vives: Martí.

PUIGGARÍ, J. (1879) *Garlanda de joyells: estudis é impressions de Barcelona monumental.* Barcelona: [La Renaixensa].

(1880) *La Ilustración [Recurs electrònic]: periódico semanal de literatura, artes, ciencias y viajes.* Barcelona: [s.n.], 1880-1891 (Calle del Arco del Teatro, 21-23: Impr. de Luis Tasso).

[1881?] *Guia y plano de Barcelona y su ensanche [Document cartogràfic].* Barcelona: Dirección-administración de la guia consultiva.

BOFARULL, A. de (1881) *Pasado, presente y porvenir de Barcelona: memoria histórica, filosófica y social.* Barcelona: Establ. tip. de los Sucesores de N. Ramírez y Ca.

[1882?] *Guía de las calles y plazas de esta ciudad y su ensanche: Centenario de Colón: programa de las fiestas que han de celebrarse en esta ciudad desde el día 24 de septiembre hasta el 16 de octubre de 1882 [i.e. 1892].* [Barcelona?]: [Juan J. Soler?], [1892?].

(1882-1883) *Europa pintoresca: descripcion general de viajes / ilustrada con numerosos y artísticos grabados y redactada por reputados escritores en vista de los trabajos de los mas distinguidos viajeros.* Barcelona: Montaner y Simon.

ROCA i ROCA, J. (1884) *Barcelona en la mano: guia de Barcelona y sus alrededores: ilustrada con grabados foto-tipográficos y cinco planos.* Barcelona: E. López.

(1986) *Kalendario y guía de forasteros en Barcelona, para el año de MDCCLXXXVI: contiene los tribunales, juntas, oficinas, administraciones, y academias de esta ciudad, los señores que las componen, calles donde viven, y otras noticias de varios establecimientos útiles á la sociedad civil.* Barcelona: Por la Viuda Piferrer [vendese en su librería administrada por Juan Sellent].

COROLEU, J. (1887) *Barcelona y sus alrededores. Guía histórica, descriptiva y estadística del forastero*. Barcelona: Jaime Seix.

MARTÍ de SOLÀ, M (1888) *Barcelona y su provincia: guía-itinerario descriptiva, estadística y pintoresca*. Barcelona: Establecimiento Tipográfico "La Academia".

VALERO de TORNOS, J. (1888) *Guía ilustrada de la Exposición Universal de Barcelona en 1888: de la ciudad, de sus curiosidades y de sus alrededores*. Barcelona: G. de Grau.

[1892] *Guía y plano de Barcelona y su ensanche: con expresión de las calles que afecta la reforma interior: regalo de los principales comercios de la calle Archs / por el Centro General de Inquilinato*. Barcelona: [Solé Imp., 1892].

[1892] *Nuevo plano y guía de Barcelona: texto en catalán, castellano y francés: edición económica = Nouveau plan et guide de Barcelone: texte en catalan, espagnol et français: édition économique*. Barcelona: Viuda e Hijos de Esteban Pujal.

[1893] *Guía del viajero en Barcelona*. Barcelona: Luis Tasso.

BALLESTEROS de la TORRE, R. (1893) *Barcelona: situación geográfica, clima, historia, costumbres...* Buenos Aires: Argos.

VIETA, J. (1893) *Guía numérica del Ensanche de Barcelona*. Barcelona: Tip. Española.

TRAVAGLIA (1894) *Guía de la Villa de Gracia / por Travaglia y Mani; acompañada del calendario para el año 1894*. Gracia: Taller Tip. de José Miguel.

ROCA i ROCA, J. (1895) *Barcelona en la mano: guía de Barcelona y sus alrededores*. Barcelona: E. López.

VIDAL TUSELL, Ll. (1895) *Diccionario municipal de la provincia de Barcelona: habitantes, riqueza imponible, situación, clima...* Barcelona: Impr. de Ramón Anglada.

GARCÍA del REAL, L. (1896) *Barcelona: guía diamante: metódica descripción de la ciudad y sus alrededores, acompañada de un magnífico plano, é ilustrada con varias vistas en fotografado*. Barcelona: Libr. de Francisco Puig.

RUS, F. (1897) *Barcelona a la vista: álbum de fotografías de la capital y sus alrededores: 192 vistas*. Barcelona: Antonio López: Librería Española.

ARTIGAS i FEINER, J. (1898) *Guía itineraria y descriptiva de Barcelona y de sus alrededores...* Barcelona: Librería y Tipografía Católica.

Guies, àlbums i diversos materials de promoció dels anys 10, 20 i 30 del segle XX

[s/d] *Barcelona. Catalogne. Iles Balears*.

[19??] *Barcelona romana y medieval*. Tríptic. Barcelona: Ajuntament de Barcelona.

(1900) *Guía de Barcelona para el viajero balear*. Barcelona: El Fénix Anunciador: Centro de Anuncios Deuloféu.

PEINADO, A. (1902) *Datos curiosos de Barcelona: Folleto interesante en todo tiempo y para toda persona por los muchos detalles que contiene*. Barcelona: Imp. de Pedro Ortega.

GARCÍA del REAL, L. (1904) *Barcelona: guía diamante: metódica descripción de la ciudad y sus alrededores, acompañada de in magnífico plano é ilustrada con varias vistas en fotografado = guide diamant = description méthodique de la ville et ses faubourgs, accompagnée d' un plan magnifique et*

illustrée avec quelques photogravures. Barcelona: Librería de Francisco Puig. 3a. ed. corregida y aumentada / por F.P.A.

GARCÍA del REAL, L. (1904) *Barcelona: guía diamante: metódica descripción de la ciudad y sus alrededores, acompañada de in magnífico plano é ilustrada con varias vistas en fotograbado.* Barcelona: Librería de Francisco Puig.

(1905) *Dun's Review: International Edition.* [New York. Dun & Bradstreet, Inc., 1903- 1931?] Novembre de 1905.

[de 1896 a 1897 i 1904 a 1905] *Barcelona á la vista: album de fotografías de la capital y sus alrededores.* Barcelona: Antonio López: Librería Española.

[1905?] *Guía de Barcelona.* [Barcelona]: [s.n.] (La Hormiga de Oro).

TYLER, R. *Spain: Barcelona and its province. Pamphlet-guides to spanish art and history* [London: T. Whittingham, 19--?]. Comería Regia de Turismo (s/d).

(1905) *Barcelona historica.*

[1907 a 1922, 15 edicions] *Barcelona artística e industrial: lujoso álbum de fotografías con un resumen histórico de la ciudad / repartido por la Sociedad de Atracción de Forasteros.* Barcelona: Establecimiento Gráf. Thomas.

(1908) *Heu estat a Barcelona?* Sociedad de Atracción de Forasteros [fulletó; diversos idiomes].

(1908) *Barcelona.* Sociedad de Atracción de Forasteros [fascicle].

(1908) CASA ABARCA, P. (dir) / ROCA ROCA, J. (text) *Barcelona, Catalunya, Balears.* Sociedad de Atracción de Forasteros [àlbum].

(1908) *Barcelona selecta. 1908.* Barcelona: [s.n.], 1908 (Barcelona: F. Giró).

(1908) *Guía de Barcelona: enciclopedia artística.* Villanueva y Geltrú: [s.n.], 1908 (Impr. Oliva).

[19..?] *Balnearios y manantiales minero-medicinales de Cataluña.* Barcelona: Sociedad de Atracción al Forastero.

[19..?] *Barcelona docente: la enseñanza superior oficial y semioficial en Barcelona.* Publicación de la Sociedad de Atracción de Forasteros. Sindicat d'Initiative. Barcelona: Tip. La Académica.

[19..?] *Barcelona. Cataluña.* Sociedad de Atracción de Forasteros.

FOLCH I TORRES, J. (1910-1911) *Select Guide. Barcelona. Invierno 1910-1911. Verdadera y única guía práctica para el turismo. Escrita por Jose M. Folch y Torres, Jefe de las Oficinas de la Sociedad de Atracción de Forasteros.*

FOLCH I TORRES, J. (1911-1912) *Select-Guide: Barcelona: Guía práctica para el turismo.*

(1914) *Álbum-guía: Barcelona.* Barcelona: Impr. Francisco Borrás.

[1914-1916?] *Plano Monumental de Barcelona patrocinado por la Sociedad de Atracción de Forasteros.*

(1916) *La Ciudad de Barcelona: itinerarios prácticos: guía LOP.* Barcelona: Antonio López.

MYSELF (SOLDEVILA, C.) [192?] *L'Art d'ensenyar Barcelona: manual del cicerone amateur que vol quedar bé, tot fent quedar bé la ciutat.* Barcelona: Llibreria Catalònia.

[192?] *Guía hotelera de Cataluña*. Barcelona: Sociedad de Atracción de Forasteros (Syndicat d'Iniciative)

MERINO LUBIÁN, J. M. (1922) *Barcelona: guía general de la ciudad: guía de Sarriá*. Barcelona: Imp. Henrich y Cª.

(1922) *Guía del turista en Barcelona*. Barcelona: Sociedad de Atracción de Forasteros.

(1923) *Barcelona: guía del turista*. [Barcelona]: Royal-Lux.

[1925?] *Guía de Barcelona: año 1925*. [Barcelona?]: [s.n.]

(1926) *Guía de Barcelona y sus pueblos agregados*.

[1926?] *Guía de Barcelona: año 1927*. [Barcelona?]: [s.n.], (Imp. Moderna).

(1926) *Barcelona 1926: album de fotografías*. [Barcelona]: Sociedad de Atracción de Forasteros de Barcelona.

(1926) *Plano-guía de Barcelona*. Publicación de la Sociedad de Atracción de Forasteros. Barcelona: Librería Francisco Puig [document cartogràfic].

COMA SOLEY, V. [1926 o 1927] *De Barcelona al Caire, passant pels Dardanells (divagacions d'un turista)*. Barcelona: Llibr. Verdaguer.

(1928) *Barcelona: 1928: anuario de la ciudad*. Barcelona: Sociedad de Atracción de Forasteros.

(1928) *Libro de actas. 86. Sesión pública extraordinaria de la Diputación provincial en pleno de diez y ocho de diciembre de mil novecientos ventiocho*. Barcelona: Diputación Provincial de Barcelona.

JORBA, D. J. (1928) [1589] *Descripción de las excellencias de la muy insigne ciudad de Barcelona / hecha por Dionysio Hieronymo de Jorba*. Barcelona: Arts Gràfiques, 1928. Facsím., Barcinone: Apud Hubertum Gotardum, 1589.

EXPOSICIÓ INTERNACIONAL DE BARCELONA (1929) *Plano-Guía oficial de la Exposición Internacional de Barcelona 1929*. [Barcelona: l' Exposició].

(1929) *Barcelona: guía de la ciudad y de la Exposición*. Barcelona: Sociedad Atracción de Forasteros.

(1929) *Guia [sic] de Barcelona: Hotel Oriente: para que su estancia en Barcelona le sea grata, conserve esta pequeña guía...* [Barcelona: s.n.]

(1929) *Plano-guía oficial de la Exposición Internacional de Barcelona [Document cartogràfic]*. [Barcelona]: Rudolf Mosse Ibérica.

BOHIGAS TARRAGÓ, P. (1929) *El Palacio de la Excma. Diputación Provincial de Barcelona*. Barcelona: Diputación Provincial de Barcelona.

(1930) *Guia ilustrada de archivos, Bibliotecas, museos y entides análogas de Barcelona, publicada por la Sociedad de Atraccion de Forasteros, junio del año MCMXXX*. Sociedad de Atracción de Forasteros.

PRATS VÁZQUEZ, J. (1930) *Guia de Barcelona de calles, plazas, paseos, avenidas, parques, oficinas públicas, asilos, iglesias, teatros, etc.: índice de las vías públicas que han cambiado de nombre desde 1907...* Barcelona: Rápido.

MONLAU, P. F. (1831) *El Amigo del forastero en Barcelona y sus cercanías / dáse á luz con arreglo al estado de la ciudad en 1831 por Felipe Roca y Lavedra*. Barcelona: Librería de José Solá.

(1931) *Anuario regional: descriptivo, informativo y seleccionado de la industria, comercio, agricultura, profesiones, arte y turismo de Cataluña. Comprende las provincias de BARCELONA, GERONA, LERIDA Y TARRAGONA*. Madrid: Anuarios Regionales de España.

(1934) *Autoòmnibus de Catalunya: horaris, tarifes, itineraris*. Barcelona: Oficina de Turime de Catalunya. Gener-abril 1934.

Guies i altres materials de promoció dels anys dels anys 40, 50, 60 i 70

(193?) *Barcelona*. Madrid: Publicaciones de la Dirección General de Turismo. Ministerio de Información y Turismo.

[195?] *A few days in Barcelona : Catalonia and the Balearic Islans : a practical guide to the town and its environs*. Barcelona: Perrier.

[195?] *Barcelona / Oficina Municipal de Turismo e Información*. Barcelona: Ayuntamiento: Seix i Barral.

[195?] *Barcelona / Oficina Municipal de Turismo e Información*. Barcelona: Ayuntamiento.

[195?] *Semana Santa Barcelona*. Barcelona: Oficina Municipal de Turismo e Información.

MIRAVALL, J. [195?] *Barcelona*. Barcelona: Editorial Noguer, S.A. Primera edició.

(1950) *Museos de Barcelona*. Barcelona: Oficina Municipal de Turismo e Información.

SOLDEVILA, C. (1951) *Guía de Barcelona*. Barcelona: Destino, S.L.

(1951) *Guía turística de Barcelona: 1951*. Barcelona: Oficina Municipal de Turismo e Información.

(1951) *Un día en Montserrat*. Barcelona: [Boix?].

(1952) *Barrio Gótico*. Barcelona: Oficina Municipal de Turismo e Información.

(1952) *Expiatory temple of the Holy Family*. Barcelona: Council of the Expiatory Temple of the Holy Family and the Spiritual Association of the Devouts of St. Joseph.

(1952) *Turismo: guía y plano de Barcelona: años 1952-1953*. Barcelona: [s.n.].

(1952) *Guía del peregrino al Congreso Eucarístico Internacional de Barcelona / por un peregrino*. [Tarragona]: [Revista Adoración Diurna].

DURAN I SANPERE, A. (1952) *Barcelona. La ciudad. Los museos. La vida*. Barcelona: Ed. Labor.

(1952) *Plànol BarcelonaTours. Excursiones – Sightseeings*. L'Hospitalet.

(1953) *Guía turística de la Provincia de Barcelona*. Barcelona: Diputació Provincial de Barcelona.

(1957) *Barcelona. Centro de excursiones*. Barcelona: Oficina Municipal de Turismo e Información.

(1958) *Las fuentes de Barcelona*. Barcelona: Oficinas Municipales de Turismo e Información, DL.

(1959) *Pueblo Español*. Barcelona: Oficina Municipal de Turismo e Información. [dos despleables, existeix la versió en castellà i la versió en francès].

VOLTES BOU, P. (1960) *Dos mil años de Barcelona*. [Barcelona]: [s.n.], DL.

[196?] *Barcelona*. Oficina Municipal de Turismo e Información. Barcelona: Ayuntamiento de Barcelona.

[19??] *Barcelona*. Dirección General de Promoción del Turismo.

[196?] *Barcelona: quinientos años de turismo*. Barcelona: Oficina Municipal de Información y Turismo.

[196?] *Gaudí*. Barcelona: Ayuntamiento. Oficina Municipal de Turismo e Información.

[196?] [*Gaudí en Barcelona*]. Barcelona: Oficina Municipal de Información y Turismo.

[196?] *La Casa de la Ciudad de Barcelona*. Barcelona: Oficina Municipal de Turismo e Información.

[196?] *La sardana: danza catalana*. Díptic. [Barcelona: Oficina Municipal de Turismo e Información]

[196?] *Noches de España en Barcelona*. Barcelona: Oficina Municipal de Turismo e Información.

[196?] *Toros: la fiesta nacional española*. Barcelona: Oficina Municipal de Turismo e Información.

(1962-) *Barcelona ciudad de ferias y congresos / Barcelone ville de fetes et de congrès / Barcelona city of festivals and conventions*. Ayuntamiento de Barcelona.

(1964) *Barcelona todo el año / Barcelona tout l'année durant / Barcelona round the year*. Barcelona: Ayuntamiento de Barcelona. Publicaciones de la Ponencia de Festejos y de la Delegación del Régimen Interior y Relaciones Públicas. Oficina Municipal de Turismo e Información.

LÓPEZ, M. B. (1964) *Rutas comerciales y turísticas de España, X Parte, Gerona – Barcelona, Baleares y Tarragona*. Barcelona: Ed. Quiris.

MIRAVALL, J. (1964) *Barcelona*. Barcelona: Editorial Noguer, S.A. Cinquena edició.

(1966) *El Mar / texto, documentación, mapas y gráficos Comisión de la Semana Naval de Barcelona*. Colección España es así. [s.l]: [Servicio informativo español], D.L.

(1969) *Programa de "Fiestas de la Merced. Festivales de otoño. Barcelona septiembre-octubre 1969"*. Barcelona: Ajuntament de Barcelona.

(1967) i (1970) *Barcelona y sus alrededores*. Madrid: Ministerio de Información y Turismo. Dirección General de Promoción del Turismo [també versió en anglès: *Barcelona and its surroundings*].

[197?] *Barcelona [document cartogràfic]: the roman and medieval city*. [Barcelona]: Oficina Municipal de Turismo e Información.

(1970) *Plànol BarcelonaTours. Excursiones – Sightseeings*. L'Hospitalet.

LUJÁN, N. (197?) *Así se come en Cataluña*. Barcelona: Oficina Municipal de Turismo e Información.

(1972) *Tres Tombs*. Barcelona: Diputación Provincial de Barcelona.

(1972) *Museos de la Diputación Provincial de Barcelona*. Comisión de Turismo. Dirección General de Promoción del Turismo. Barcelona: Diputación Provincial de Barcelona.

(1973) *Barcelona y su conjunto monumental*. Publicaciones del Ministerio de Información y Turismo–Dirección General de Promoción del Turismo.

CARANDELL, J. M. (1974) *Guía secreta de Barcelona*. Barcelona: Al-Borak.

MARTÍ, F.; MORENO, E. (1974) *Barcelona ¿a dónde vas?*. Barcelona: Dirosa.

(1975) *Tourist cities: Spain / text: Servicio de Propaganda e Información Turística*. [Madrid]: Ministerio de Información y Turismo, Subsecretaría de Turismo, Dirección General de Ordenación del Turismo.

CIRICI, A. (1976) *Barcelona pam a pam*. Barcelona: Teide.

SALVADOR, T. (1976) *Yo, Barcelona*. Textos: Tomás Salvador, Fotografies: Clemente Merino. Barcelona: Marte.

(1979) *Guía urbana de Barcelona 1979-1980. [document cartogràfic]*. Barcelona: Pamias.

Guies i altres materials de promoció des dels anys 80 fins el present

[198?] *Barcelona museus*. Barcelona: Ajuntament de Barcelona, Patronat Municipal de Turisme.

[198?] *La Barcelona del futuro = The Barcelona of the future*. Barcelona: Patronat de Turisme.

[198?] *Barcelona*. Patronat de Turisme [fulletó].

[198?] *Espais urbans 1981-1987 Barcelona*. Barcelona: Ajuntament de Barcelona.

(1982) *Plano y guía de Barcelona / [textos: Ajuntament Municipal de Barcelona, Pla de la Ciutat, Patronat Municipal de Turisme, Estadística Municipal]*. Barcelona: Ajuntament de Barcelona.

(1982) *Barcelona*. Datos Informativos, ejemplar gratuito. Madrid: Ministerio de Transportes, Turismo y Comunicaciones. Secretaría General de Turismo. Dirección General de Promoción del Turismo.

(1982 i 1984) *Barcelona*. Madrid: Ministerio de Transportes, Turismo y Comunicaciones. Secretaría General de Turismo. Dirección General de Promoción del Turismo.

CARANDELL, J. M. (1983) *Barcelona Shopping*. [Barcelona]: Patronato Municipal de Turismo de Barcelona.

ADROER, A. M. (1985) *Barcelona: La Casa de la Ciutat*. Barcelona: Patronat Municipal de Turisme.

(1985) *Barcelona*. (Llibre per acolorir) Barcelona: Patronat Municipal de Turisme. Ajuntament de Barcelona, Relacions Ciutadanes.

(1985) *Barcelona'85*. Mostra de la presència de Barcelona a la premsa mundial. Barcelona: Patronat Municipal de Turisme de Barcelona.

(1986) *Barcelona [document cartogràfic]: España: plano-guía*. Secretaría General de Turismo.

(1987) *Barcelona*. [S.l.]: Inprotur. Secretaría General de Turismo.

[1988?] *Barcelona: Barri Gòtic*. Barcelona: Ajuntament. Patronat de Turisme.

PERMANYER, LL. (1988) *Barcelona: Modernisme*. Barcelona: Ajuntament. Patronat de Turisme.

(1989) *Barcelona sales guide 1989/90*. Barcelona: Consorci de Promoció Turística.

(1989) *Barcelona única* [text de Borja Calzado] Barcelona: Generalitat de Catalunya, Direcció General de Turisme i Patronat Municipal de Turisme de Barcelona.

Barcelona, destinació turística

(1990) *Barcelona one and only*. [text de Borja Calzado] Barcelona: Generalitat de Catalunya, Departament de Comerç, Consum i Turisme, Servei d'Informació, Documentació i Publicacions.

[199-?] *Barcelona: Modernisme*. Barcelona: Patronat Municipal de Turisme.

GARCIA ESPUCHE, A. (1990) *Barcelona: Quadrat d'Or*. Barcelona: Patronat de Turisme.

(1991) *Barcelona: la ciutat central*. Barcelona: Institut d'Estudis Metropolitans de Barcelona.

(1991) *Barcelona. Projectes d'Infraestructura. Octubre 1991*. Barcelona: Patronat de Turisme. Ajuntament de Barcelona.

CORBERÓ, X. (1992) *Barcelona 1992*. Barcelona: Ajuntament de Barcelona. Patronat de Turisme.

(1992) *Los Museos de Barcelona: guía*. [Barcelona]: Ajuntament de Barcelona. Regidoria d'Edicions i Publicacions.

(1994) *Barcelona 4 visions / textos: Borja Calzado, Isabel Deniel*. Barcelona: 2a edició: Ajuntament de Barcelona. Turisme de Barcelona.

Barcelona, puerta de Europa. Anys noranta, s/d. Turisme de Barcelona.

(1996) *Barcelona: guía de compras / textos: Anna M. Alvarez*. Barcelona: Book Style: Turisme de Barcelona.

(1998) *Barcelona style 1998-1999*. Barcelona: Book Style.

CALZADO, B. [1999?] *Barcelona: Nou urbanisme*. Barcelona: Ajuntament. Patronat Municipal de Turisme.

(2005) *Barcelona: en tots els sentits*. Barcelona: Turisme de Barcelona.

(2005-2006) *Barcelona the official gay & lesbian tourist guide = la guia turística oficial per a gais i lesbianes = la guía turística oficial para gays y lesbianas*. Barcelona : Turisme de Barcelona, 2005-.

(2006) *Guia de la Barcelona Accessible*. Barcelona: Viena edicions i Turisme de Barcelona.

(2006) *Museus de Barcelona*. Barcelona: Ajuntament de Barcelona. Turisme de Barcelona. Octubre 2005-març 2006.

(2006) *Ruta del Modernisme de Barcelona [document cartogràfic]*. Barcelona: Ajuntament de Barcelona, Institut del Paisatge Urbà i Qualitat de Vida.

(2009) *BCN DESIGN TOUR*. Turisme de Barcelona.

(2009) *Plànol Guia de Barcelona*. Triangle Postals

(2009) *Metrowalks*. Turisme de Barcelona.

(2009) *Guia Cataluña, Barcelona*. Michelin.

(2009) *Guia Barcelona Shortlist 2009*. TimeOut.

(2009) *Guia Barcelone 2009*. Le guide du routard.

(2009) *Guia Barcelona y Cataluña*. El País-Aguilar.

(2009) *Guia National Geographic Barcelona*. National Geographic.

Barcelona, destinació turística

(2009) *Guia Barcelona Guías de Ciudad*. Lonely Planet.

(2009) *Guia Barcelona*. Rough Guides.

(2009) *Guia Wallpaper City Guide Barcelona*. Phaidon.

(2009) *Guia Barcelona*. Stadt Guadís.

(2009) *Guia Michelin España & Portugal 2009*. Michelin.

Premsa

Articles publicats a la premsa barcelonina i catalana relatius al turisme a Barcelona, ordenats cronològicament des de finals del segle XIX fins el present.

- (1879) *Diario de Barcelona*. Dimecres, 14 d'abril de 1879, núm. 104, pàg. 44-51.
- (1900) PUIG I CADAFALCH, J. "La Barcelona d'anys á venir". A *La Veu de Catalunya*, 29 de desembre de 1900.
- (1901) PUIG I CADAFALCH, J. "La Barcelona d'anys á venir II". A *La Veu de Catalunya*, 7 de gener de 1901.
- (1901) PUIG I CADAFALCH, J. "La Barcelona d'anys á venir III y últim". A *La Veu de Catalunya*, 22 de gener de 1901.
- (1905) "La Reforma de Jaussely: la ciutat ideal". A *La Veu de Catalunya*, 11 d'octubre de 1905.
- (1905) "La Sagrada Família: La Catedral Nova". A *La Veu de Catalunya*, 27 d'octubre de 1905.
- (1907) "La atracción de forasteros". A *Diario de Barcelona*.
- (1908) BOFILL i MATES, J. "L'altra Concòrdia i altres textos sobre el classisme". A *La Cataluña*, núm. 14, 1908.
- (1908) "El turismo en España. La Sociedad de atracción de viajeros y los museos de Barcelona". A *Nuevo Mundo*, any XV, núm. 756, dijous 2 de juliol de 1908.
- (1908) "Crónicas catalanas: el veraneo en Barcelona". A *Nuevo Mundo*, año XV, número 766, 10 de setembre de 1908.
- (1908) "Crónicas catalanas: más sobre el veraneo en Barcelona". A *Nuevo Mundo*, any XV, núm. 767, 17 de setembre de 1908.
- (1908) "Crónicas catalanas: las Fiestas de la Merced". A *Nuevo Mundo*, any XV, núm. 769, dijous 1 d'octubre de 1908.
- (1908) "Forasterismo en Madrid". A *Nuevo Mundo*, any XV, núm. 780, dijous 17 de desembre de 1908.
- (1909) TULP "Barcelona, estació d'hivern". A *L'Esquella de la Torratxa*, XXXI, núm. 1569, 31 de gener de 1909, pàgs. 50-52.
- (1911) RUCABADO, R. "Un barrio gótico en Barcelona". A *Cataluña*, 189, pàgs. 308-311.
- (1914) "L'Exposició de 1888. En honor d'en Rius i Taulet". A *La Veu de Catalunya*, 25 de maig de 1914.
- (1914) VEGA, M.; BUSQUETS, G.; BOFILL, J.; DELASARTE, J. M. "Programa d'algunes obres a fer, amb motiu o amb ocasió de l'Exposició de 1917". A *La Veu de Catalunya*, 18 de juny de 1914.
- (1914) FOLCH I TORRES, J. "Les ciutats belles". A *La Veu de Catalunya*, 8 de novembre de 1914.
- (1918) GINER de los RÍOS, H. "La cultura en Barcelona". A *La Esfera*, any V, núm. 225, 1918.
- (1925) CARIVELA, E. "Qué son los Sindicatos de Iniciativa y Propaganda?". A *Aragón*, 1925, pàg. 18.
- (1922) RUBIÓ, M. "La caza del extranjero". A *La Vanguardia*, agost 1922.

- (1928) "Aspectes de la cultura i la riquesa de Catalunya". A *La Veu de Catalunya*, Número extraordinari, Barcelona, novembre de 1928.
- (1929) "Els bitllets ferroviaris de l'Exposició". A *La Publicitat*, dimarts 10 de setembre de 1929.
- (1929) "L'atracció de forasters". A *La Publicitat*, 14 setembre de 1929, pàg. 2.
- (1929) GALLARD, A. "El turisme, factor economic". A *La Publicitat*, 14 de setembre de 1929, pàg. 4.
- (1929) CAPDEVILA, C. "Siguem dignes del turisme". A *La Publicitat*, 20 de setembre de 1929.
- (1930) ARTIS, A. A. "Montjuïc, abans de la Font Màgica". A *Mirador*, any II, núm. 82, dijous 21 d'agost de 1930.
- (1930) ARMENGOU, I. "Per una indústria turística catalana". A *Mirador*, 25 de setembre de 1930, pàg. 3.
- (1930) ARMENGOU, I. "Per una indústria turística catalana". A *Mirador*, 2 d'octubre de 1930, pàg. 3.
- (1930) "Els dijous blancs". A *Mirador*, any II, núm. 91, dijous 23 d'octubre de 1930, pàg. 1.
- (1931) MUNTANYOLA, Ll. "El Comitè de Turisme Català". A *Mirador*, 9 de juliol de 1931, pàg. 8.
- (1931) M. C. "El valor econòmic del turisme". A *Mirador*, 9 de juliol de 1931, pàg. 8.
- (1931) MUNTANYOLA, Ll. "El Port de Barcelona". A *Mirador*, 30 de juliol de 1931, pàg. 8.
- (1931) MUNTANYOLA, A. "La futura organització turística de Catalunya i el Centre Excursionista". Conferència. A *La Veu de Catalunya*, 16 de desembre de 1931.
- (1932) ARMENGOU, I. "L'organització del turisme". A *Mirador*, 14 de gener de 1932, pàg. 3.
- (1932) "Constitució de la Federació de Turisme de Catalunya i Balears". A *La Publicitat*, 24 de gener de 1932.
- (1932) ARMENGOU, I. "La Federació de turisme". A *Mirador*, 4 de febrer de 1932, pàg. 3.
- (1932) "Turisme". A *Mirador*, 31 de març de 1932, pàg. 1.
- (1932) M. B. "Barcelona, camí de Mallorca". A *Mirador*, dijous 5 de maig de 1932, pàg. 1.
- (1932) "El turisme a Catalunya". A *La Publicitat*, 11 de maig de 1932, pàg. 8.
- (1932) "El turisme i la República". A *La Publicitat*, 11 de maig de 1932, pàg. 9.
- (1932) CASAS, J. M. "Els cicerones fantasiosos". A *Mirador*, 1 de desembre de 1932, pàg. 10.
- (1932) PASSARELL, J. "Detalls antiturístics". A *Mirador*, 1 de desembre de 1932, pàg. 11.
- (1933) "La exposición internacional de turismo". A *Diario de Barcelona*, dijous 22 de juny de 1933, pàgs. 293-294.
- (1934) "Breve comentario. Las Fiestas de Primavera". A *El Diluvio*, 4 de febrer de 1934.
- (1934) CORTÈS VIDAL, J. "L'obra de l'OTC. La propaganda turística". A *Mirador*, any VI, núm. 281, Barcelona, dijous 21 de juny de 1934.
- (1934) "Llei relativa a la creació d'una taxa sobre consum i serveis d'hostalatge i restaurant". A *L'Opinió*, 20 de juliol de 1934.

- (1935) CASTRO CHESER, J. "El turismo marítimo ha producido en Barcelona durante el año 1935 un ingreso de cerca tres millones de pesetas". A *El Diluvio*, 19 de febrer de 1935, pàg. 7.
- (1935) MARINEL·LO, M. Propaganda turística". A *El Productor Hispano Americano. Industria, comercio, economía y finanzas*, Barcelona, any XVII, núm. 256, abril de 1935, pàgs. 17-18.
- (1935) "La II Asamblea de los Sindicatos de Turismo". A *Diario de Barcelona*, dimecres 22 de maig de 1935, pàg. 5.
- (1935) "Crònica General". A *El Noticiero Universal*, 22 de maig de 1935, pàg. 4.
- (1935) "Vuelos de Turismo". A *El Noticiero Universal*, 22 de maig de 1935, pàg. 13.
- (1935) "El turismo en la Costa Brava". A *El Noticiero Universal*, 22 de maig de 1935, pàg. 13-22.
- (1935) "Una nota del Patronato de Turismo de Cataluña". A *El Diluvi*, 1 de juny 1935.
- (1935) "Se celebró la Asamblea de Turismo de Cataluña". A *La Vanguardia*, 4 d'octubre de 1935.
- (1935) "La Asamblea pro turismo celebrada en la Generalidad. Creación de la Touring Asociación de Cataluña". A *El Diluvio*, 5 d'octubre de 1935.
- (1935) "El Patronato de Turismo de Cataluña". A *Diario de Barcelona*, 23 d'octubre de 1935, pàg. 492.
- (1936) CASTRO CHESER J. "El turismo marítimo ha producido en Barcelona durante el año 1935 un ingreso de cerca tres millones de pesetas. 25,419 turistas extranjeros visitaron nuestra ciudad". A *El Diluvio*, 19 de febrer de 1936, pàg. 7.
- (1936) CASTRO CHESER J. "Barcelona y las fiestas de primavera. Su celebración fueron beneficiosas para el comercio barcelonés y para el turismo catalán". A *El Diluvio*, 13 de març de 1936, pàg. 12.
- (1936) BADOSA, J. "Passen de dos-cents quaranta mil els forasters que estigueren l'any passat a Barcelona". A *El Matí*, diumenge 22 de març de 1936, pàg. 1.
- (1936) "Tot i la campanya estrangera... vénen més turistes que mai!". A *La Rambla. Diari Catalanista de les Esquerres*, 2 de maig de 1936, pàg. 6.
- (1936) "Organització del Turisme". A *La Rambla. Diari Catalanista de les Esquerres*, 9 de maig de 1936, pàg. 6.
- (1936) "La Federació de Sindicats de Turisme de Catalunya celebrarà a Sitges la seva tercera Assemblea". A *La Rambla. Diari Catalanista de les Esquerres*, 9 de maig de 1936, pàg. 6.
- (1936) SOLDEVILA, C. "Arreglos y desarreglos del turismo". A *La Vanguardia*, 8 de juliol de 1936, pàg. 5.
- (1941) "El gobernador civil constituye la Junta Provincial del Turismo. Nuestro amigo José M. Junyent presidente de la Comisión Ejecutiva". A *El Correo Catalán*, 13 de novembre de 1941, pàg. 8.
- (1943) "Reunión de la Junta Provincial de Turismo". A *La Prensa*, 4 de març de 1943, pàg. 2.
- (1949) "El Ayuntamiento se enfrenta con los problemas que plantea la falta de hoteles. Se está elaborando un plan para resolverlos de acuerdo con apremiantes necesidades actuales". A *La Vanguardia española*, 27 de desembre de 1949, pàg. 12.
- (1950) "Movimiento turístico en Barcelona. En los últimos seis meses ha llegado a 221.068 personas". A *La Vanguardia española*, divendres 3 de novembre de 1950, pàg. 11.

- (1951) "Para el prestigio de Barcelona. Realizaciones y proyectos de la Oficina Municipal de Turismo e Información". A *Gaceta Municipal*, núm. 8, 19 de febrer de 1951
- (1952) "El turismo es una fuente de riqueza nacional". A *Destino*, 1 de març de 1952, pàg. 11.
- (1955) GARRUT, J. M. "Una exposición sobre turismo retrospectivo". A *Suplemento ilustrado de la Gaceta Municipal*, febrer de 1955, Año I, núm. 2: 50-55.
- (1955) CERRO DEL, A. "El turismo en serie y en serio". A *El Noticiero Universal*, 8 de juny de 1955.
- (1955) FIVALLER, J. "Turismo barcelonés". A *Solidaridad Nacional*, 8 de novembre de 1955, pàg. 15.
- (1956) "Barcelona y el turismo". A *La Prensa*, divendres 13 d'abril de 1956.
- (1956) "El turismo invierte en Barcelona, quinientos millones de pesetas por año. Habla el tiniente de alcalde Don Mateo Mollevi". A *El Correo Catalán*, 28 d'abril de 1956, pàg. 3.
- (1956) "Un trimestre en turismo". A *Destino*, 14 de juliol de 1956, pàg. 29.
- (1956) CARCASONA, J. M. "Cada día, su personaje: Jorge Vila Fradera". A *Solidaridad Nacional*, 31 de juliol de 1956, pàg. 15.
- (1957) MARTÍN, M. "Labor municipal en pro del turismo". A *La Prensa*, 20 de març de 1957.
- (1957) "Turismo en cifras". A *La Vanguardia*, 21 d'agost de 1957, pàg. 11.
- (1957) LOPE MATEO "Playas españolas". A *La Vanguardia*, 21 d'agost de 1957, pàg. 1.
- (1958) PERNAU, J. "Turismo y folklore. Es imposible conocer en un viaje "forfait" toda la historia y el costumbrismo de España". A *El Correo catalán*, 12 d'abril de 1958.
- (1958) "La Barcelona moderna también tiene intereses. El turista busca algo más que el tópico". A *El Correo Catalán*, 20 de novembre de 1958.
- (1959) "La sardana, imán para el turismo". A *Diario de Barcelona*, 17 de febrer de 1959.
- (1959) "Lanzamiento de carteles turísticos de Barcelona". A *Diario de Barcelona*, 10 de maig de 1959, pàg. 2.
- (1959) "Retener y distraer al turismo". A *La Prensa*, 19 de maig de 1959.
- (1959) CANIGÓ, M. "Barcelona se está convirtiendo en una ciudad de paso para el turismo. El turismo, tal y como se hace ahora, poco contribuye a fomentar el conocimiento mutuo de los pueblos". A *La Gaceta del Norte*, juliol de 1959.
- (1959) BOIX MELGOSA, C. "Se inicia el año turístico". A *Hostelería y Turismo*, núm. 39-41, pàgs. 17-18.
- (1959) "Barcelona, ciudad de invierno". A *La Vanguardia española*, 29 de desembre de 1959, pàg. 23.
- (1960) "Nuevas motivaciones de interés turístico". A *Editur*, 25, 2 de setembre de 1960.
- (1960) FÁBREGAS, J. "Barcelona a ojo de turista. De la Diputación al Ayuntamiento". A *Solidaridad Nacional*, 28 de setembre de 1960, pàg. 12.
- (1960) CERRO, A. del "Qué ha hecho y qué ha dejado de hacer el Ayuntamiento en 1960". A *Destino*, 31 de desembre de 1960.

- (1961) "El turismo, tema permanente de la prensa barcelonesa". A *Editur*, 77, any 1961.
- (1961) "Hay que acrecentar los atractivos turísticos de Barcelona. Y hay que intensificar la propaganda de los muchos e importantísimos que ya posee. Federico Marés y Jorge Vila Fradera hablan de museos y otras muchas cosas para "Amigos de la Ciudad". A *La Prensa*, 26 de maig de 1961.
- (1961) VÁZQUEZ-PRADA, F. "Barcelona registra estos días una verdadera invasión de turistas". A *Arriba*, 10 d'agost de 1961.
- (1961) "Turista: ¿Busca alojamiento?". A *Diario de Barcelona*, 18 d'agost de 1961.
- (1961) [sense títol]. A *Ya*, 20 d'agost de 1961.
- (1961) "Las oficinas municipales de turismo. A través de ellas y de sus publicaciones, el turista se siente acompañado en la ciudad. El servicio de información hotelera ha dado gran resultado en su primer año". A *El Correo Catalán*, 12 de setembre de 1961.
- (1961) "La revitalización turística de Barcelona". A *La Vanguardia española*, 11 de novembre de 1961, pàg. 33.
- (1961) "Barcelona, ciudad turística y de congresos". A *La Prensa*, 30 de desembre de 1961.
- (1961) "La Diputación y el turismo". A *La Prensa*, desembre de 1961.
- (1962) "Inistiendo sobre "Barcelona, ciudad de congresos"". A *Editur*, 1962.
- (1962) "Turismo, turismo..." A *Revista Barcelona*, núm. 3.
- (1962) "El calendario «Barcelona, ciudad de fiestas y congresos»". A *Editur*, 100, 9 de febrer de 1962.
- (1962) RIAMBAU, A. "El gran turismo, empresa de la gran Barcelona". A *Revista*, 15 de febrer de 1962.
- (1962) "La primavera está encima. La anuncian la llegada de los primeros turistas". A *El Correo Catalán*, 2 de març de 1962.
- (1962) "Cataluña, cantera inagotable para el turismo". A *La Vanguardia*, 13 de març de 1962.
- (1962) "Prosiguen las estadísticas: movimiento en 1961 en el Aeropuerto de Barcelona". A *Editur*, 106, 23 de març de 1962.
- (1962) "Folleto divulgador de la ciudad. Concurso patrocinado por el Ayuntamiento", 19 de maig de 1962.
- (1962) "Turismo y propaganda", 6 de juny de 1962.
- (1962) "Para anunciar en público las fiestas y congresos". A *La Vanguardia española*, 21 de juliol de 1962.
- (1962) "Cartelera de actos para turistas. Mas de un dia no habrá nada que anunciar en la pancarta de la Plaza de Cataluña. Tampoco el turismo que recibimos siente demasiadas inquietudes espirituales". A *El correo catalán*, 22 de juliol de 1962.
- (1962) VÁZQUEZ-PRADA, F. "Se espera que este año visiten la ciudad más de tres millones de turistas extranjeros". A *Arriba*, 24 de juliol de 1962.
- (1962) "Un plan municipal de propaganda turística". A *Diario de Barcelona*, 25 de juliol de 1962.

- (1962) "Hacia un plan municipal de propaganda turística". A *El Noticiero Universal*, 27 de juliol de 1962, pàg. 18.
- (1962) "El turismo, de permanente actualidad". A *Diario de Barcelona*, 28 de juliol de 1962, pàg. 2.
- (1962) "El Ayuntamiento de Barcelona solicita la aportación de ideas para un plan de promoción turística". A *Editur*, 3 d'agost de 1962.
- (1962) "Ayuda municipal a las organizaciones que escojan nuestra ciudad como sede de congresos", 8 d'agost de 1962.
- (1962) CRUYLLES, S. "Consideraciones sobre el turismo". A *La Vanguardia*, 13 d'octubre de 1962.
- (1962) "Ciudad de congresos. Barcelona, con un nuevo folleto, continúa la campaña emprendida. Una abierta competencia entre diversas capitales europeas que aspiran a ser sede de reuniones". A *El Correo Catalán*, 1 de novembre de 1962.
- (1962) "Ciudad de congresos". A *La Vanguardia española*, 3 de novembre de 1962.
- (1962) "¿Voces contradictorias?". A *Editur*, 9 de novembre de 1962.
- (1962) "El Ayuntamiento de Barcelona planea su promoción turística con las empresas del ramo". A *Editur*, 143, 7 de desembre de 1962.
- (1962) "Promoción turística de Barcelona". A *Diario de Barcelona*, 9 de desembre de 1962.
- (1962) "Barcelona, en la edición internacional de la revista "LIFE". A *La Vanguardia española*, 19 de diciembre de 1962.
- (1963) SEGURA PALOMARES, J. "No tenemos atractivo". A *La Prensa*, 9 de enero de 1963.
- (1963) "Nuevos carteles para la campaña turística. En ellos aparece la Policía Municipal Montada". A *Diario de Barcelona*, 12 de febrer de 1963, pàg. 31.
- (1963) ALIAGA, J. "Presente y futuro turístico de Barcelona". A *Diario de Barcelona*, 10 de març de 1963, pàgs. 40-41.
- (1963) "Propaganda turística municipal". A *Diario de Barcelona*, 3 d'abril de 1963, pàg. 3.
- (1963) "Falta un servicio de información hotelera". A *El Correo Catalán*, 4 d'abril de 1963.
- (1963) "Asociaciones para el fomento de las iniciativas del turismo". A *Centro Villa*, 25 d'abril de 1963.
- (1963) "Barcelona en el mundo". A *El Correo Catalán*, 28 d'abril de 1963.
- (1963) "Mirador de turismo. Barcelona ante el turismo". A *Cataluña económica*, abril de 1963.
- (1963) "Barcelona y el turismo". A *La Prensa*, juliol de 1963.
- (1963) CASARES, F. "Acción combinada para una política turística". A *La Vanguardia española*, 14 de juliol de 1963.
- (1963) "Significación de Barcelona en el turismo nacional". A *La Vanguardia española*, 14 de juliol de 1963.
- (1963) "Continuos brotes de mendicidad "interesada". A *Diario de Barcelona*, 6 d'agost de 1963.
- (1963) "Necesidad de un turismo de invierno". A *Cataluña económica*, novembre de 1963.

- (1963) "Ciudad de invierno". A *Diario de Barcelona*, 26 de novembre de 1963.
- (1963) "Navidad en Barcelona como folleto". A *Diario de Barcelona*, 11 de desembre de 1963.
- (1963) "Barcelona, ciudad de historia y de turismo". A *Revista Europa*, 15 de desembre de 1963.
- (1963) "La turista numero 10.000.000 llega hoy a Barcelona". A *Diario de Barcelona*, 15 de desembre de 1963, pàg. 5.
- (1964) "Millón y medio de visitantes en 1963". A *La Vanguardia española*, 15 de gener de 1964.
- (1964) F. RUANO, E. "El turismo y Barcelona". A *Destino*, 18 de gener de 1964, pàg. 22.
- (1964) BASSOLS, E. "El impulso turístico de Barcelona. Una ciudad que tiene el pulso alerta, progresa y se relaciona". A *La Vanguardia*, 26 de gener de 1964, pàg. 10.
- (1964) "Suplemento turístico" del *Diario de Barcelona*, 10 de març de 1964.
- (1964) "Se ha constituído el centro de iniciativas y turismo de Barcelona". A *Diario de Barcelona*, 15 de maig de 1964.
- (1964) "Ayer inició sus actividades el Centro de Iniciativas y Turismo de Barcelona". A *La Vanguardia*, 26 de maig de 1964, pàg. 20.
- (1964) "Plan de promoción turística de Barcelona. Hay que romper el círculo vicioso determinado por el desconocimiento de sus abundantes y poderosos atractivos. Enorme y complejo quehacer para el Centro de Iniciativas y Turismo que acaba de constituirse". A *Arriba*, 27 de maig de 1964.
- (1964) "Termometro turístico barcelonés". A *La Vanguardia*, 21 de juny de 1964, pàg. 29.
- (1964) "Hacia una ciencia del turismo". A *La Vanguardia*, 5 d'agost de 1964, pàg. 19.
- (1964) "Festejos ciudadanos dedicados a los turistas", 11 d'agost de 1964.
- (1964) "Una desagradable distracción". A *Diario de Barcelona*, 3 de setembre de 1964.
- (1964) "Seis rutas turísticas". A *El Correo Catalán*, 30 de setembre de 1964.
- (1964) "Condiciones para atraer al turismo: buenos servicios, baratura de preciosa, simpatía". A *El Noticiero Universal*, 20 de novembre de 1964.
- (1964) "Barcelona, entre los pinos y el mar". A *La Prensa*, 31 de desembre de 1964.
- (1964) "Barcelona, ciudad turística y de Congresos". A *La Prensa*, 31 de desembre de 1964.
- (1964) PORCIOLES, J. M. de "Barcelona constituye la Metrópoli más importante del mar Mediterráneo". A *La Prensa*, 31 de desembre de 1964.
- (1964) RUANO, E. "El turismo y Barcelona". A *La Prensa*, 31 de desembre de 1964.
- (1965) "El Auge turístico del pasado año". A *La Vanguardia española*, 9 de gener de 1965, pàg. 21.
- (1965) ALIAGA, J. "Hace falta un gran espectáculo folklórico de alto nivel para atracción del turista. Este año nos visitarán más extranjeros que en 1964". A *Diario de Barcelona*, 13 de gener de 1965, pàg. 17.
- (1966) "Bassols, barcelonés del año". A *La Vanguardia*, 25 de gener de 1966, pàg. 20.
- (1966) "Inauguración del Centro de Información Hotelera y Turística. Una oficina inutilizada por las actuales disposiciones". A *Diario de Barcelona*, 18 de novembre de 1966.

- (1967) "Visión panorámica de la Cataluña actual en la hora del turismo". A *Hostelería y Turismo*, núm. 133, enero-febrero 1967, pàg. 15.
- (1967) "Meritosa labor de las oficinas municipales de turismo". A *El Noticiero Universal*, 13 de juliol de 1967.
- (1967) "Recepción de visitantes". A *La Vanguardia española*, 24 d'agost de 1967.
- (1968) "Amplia Colaboración del CIT con el Municipio". A *La Vanguardia española*, 22 de febrer de 1968.
- (1968) "Renacimiento del Centro de Iniciativas y Turismo de Barcelona". A *El Correo Catalán*, 22 de febrer de 1968.
- (1968) "Ribé, el adelantado". A *Tele Expres*, 12 de març de 1968.
- (1968) "Barcelona registra este año una gran afluencia de turistas modestos". A *ABC*, 11 d'agost de 1968.
- (1968) "La Sagrada Familia, lugar preferente en los itinerarios turísticos". A *La Vanguardia española*, 18 d'agost de 1968.
- (1968) "Ciudad de paso: estancias de día y medio. Faltan playas bien comunicadas, promoción de fiestas y descuentos a los compradores extranjeros." A *La Vanguardia española*, 31 de juliol de 1968.
- (1969) "Oleada turística". A *El Noticiero Universal*, 28 de juliol de 1969, pàg. 35.
- (1969) "Don Esteban Bassols Montserrat «public relations» de Barcelona". A *El Noticiero Universal*, 30 de juliol de 1969, pàg. 15.
- (1969) "Proyectos del CIT para este año. Homenaje a Rusiñol y al Modernismo, y actos dedicados a la aviación". A *Diario de Barcelona*, 7 de febrer de 1969.
- (1970) "Exportar turismo barcelonés". A *La Vanguardia española*, 4 de gener de 1970.
- (1970) MUÑOZ, C. "Cara y cruz del turismo". A *Diario de Barcelona*, 10 de juliol de 1970, pàg. 14-15.
- (1971) JORDAN, B. "Peligro en las vacaciones. No se bañen en las playas «negras»". A *News of the World*, Londres, 1 d'agost de 1971.
- (1971) "De la Expo-82, saldrá beneficiada la ciudad. Los turistas vienen a Barcelona por los negocios, los congresos o la cultura. Charla con Esteban Bassols, director general de Promoción del Turismo". A *Diario de Barcelona*, 15 d'agost de 1971.
- (1971) "La promoción turística de Barcelona y su provincia". A *La Vanguardia*, 20 de novembre de 1971.
- (1972) CERRO del, A. (entrevista a Antoni Ros) "Cómo se fomentó el turismo en Barcelona. A nuestra ciudad le falta una canción que haga reaccionar. Un «slogan» diferente para cada nación". A *Noticiero Universal*, 7 de febrer de 1972.
- (1972) "Nueva Junta Directiva del Centro de Iniciativas y Turismo". A *La Prensa*, 27 de maig de 1972.
- (1972) "El Centro de Iniciativas y Turismo de Barcelona afronta su nueva etapa con tiento y voluntad". A *Hoja del lunes*, 12 de juny de 1972.
- (1976) "La avalancha turística". A *La Vanguardia española*, 10 d'abril de 1976, pàg. 31.

- (1979) "El congreso de turismo". A *Editur*, 1 de juny de 1979.
- (1980) MARTÍN, M. "Barcelona ha de hacer un esfuerzo para retener el turismo". A *La Vanguardia*, dijous 11 de setembre de 1980, pàg. 23.
- (1982) "Nova obertura d'una Oficina de Turisme". A *Diario de Barcelona*, 27 de juliol de 1982, pàg. 5.
- (1983) BATISTA, A. "Fer de turista a la pròpia ciutat". A *L'Avui*, divendres 15 d'abril de 1983, pàg. 19.
- (1983) BORDA, J. "Promoción internacional de Barcelona para atraer turismo mucho más selecto. Gastronomía, arte y Modernismo, son los reclamos turísticos más utilizados". A *La Vanguardia*, dilluns 11 de juliol de 1983, pàg.13.
- (1985) M. C., J. "Barcelona promociona su turismo en la calle". A *La Vanguardia*, dilluns 1 juliol de 1985, pàg. 11.
- (1986) ARIAS, J. "El turismo de negocios... importante negocio". A *La Vanguardia*, 2 d'abril de 1986, pàg. 27.
- (1986) MARAGALL, P. "La promoción de Barcelona". A *La Vanguardia*, 2 d'abril de 1986, pàg. 27.
- (1986) SANUY, F. "Ciudad de ferias y congresos". A *La Vanguardia*, 2 d'abril de 1986, pàg. 27.
- (1986) "Muere Esteban Bassols, el primer "public relations" de Barcelona". A *El Periódico*, 28 de junio de 1986, pàg. 23.
- (1986) "La promoción de Barcelona", "Ciudad de ferias y congresos", "El turismo de negocios... importante negocio". A *La Vanguardia*, 2 d'abril de 1986.
- (1990) GONZÁLEZ, A. "Barcelona ve peligrar su turismo". A *El Periódico*, 7 de juny de 1990, pàg. 25.
- (1992) AROCA, J. V. "Los expertos aseguran que en Barcelona en diez años desaparecerá el turismo de masas". A *La Vanguardia*, 27 de gener de 1992, pàg. 21.
- (1992) GARCÍA, M. D. "¿Qué metro lleva a Montserrat?". A *El Periódico*, 1 d'agost de 1992, pàg. 15.
- (1993) BAIGES, S. "Sis hotels de la ciutat han optat per perdre categoria per captar clients". A *Diari de Barcelona*, 14 de març de 1993, pàg. 4.
- (1993) NIN, P. "La ciutat diversifica la seva imatge de marca turística". A *Nou Diari*, divendres 7 de maig de 1993, pàg. 3.
- (1994) SERRA, E. "Barcelona engega una campanya mundial de promoció de la ciutat". A *L'Avui*, dissabte 12 de febrer de 1994.
- (1994) RELATS, V. "Barcelona inicia una campanya de revistes europees per captar visitants vacacionals". A *L'Avui*, 31 de maig de 1994.
- (1994) "La demanda turística de Barcelona sigue creciendo muy lentamente desde 1992". A *La Vanguardia*, 24 de juliol de 1994, pàg. 22.
- (1994) VILASERÓ, M. "Ofensiva para vender BCN en el mundo" / Raimon Martínez Fraile: "Ya somos un destino turístico". A *El Periódico*, 1 d'agost de 1994, pàg. 21.
- (1995) RELATS, V. "Els hotels de Barcelona recuperen clients després de la crisi del 92". A *L'Avui*, 1 de març de 1995, pàg. 19.

- (1996) TRUÑÓ, E. (1996) "Una ciudad turística llamada Barcelona". A *Editur*, 1916, 29 novembre 1996.
- (1997) "L'Eix Barcelona Shopping Line es vol projectar amb l'impacte mediàtic". A *L'Avui*, divendres 23 de maig de 1997, pàg. 23.
- (1998) RELATS, V. "El turistes disparen les vendes del comerç de gamma alta de Barcelona". A *L'Avui*, dimarts 17 de gener de 1998, pàg. 23.
- (1998) RELATS, V. "Els turistes superen per primer cop els visitants de negoci a Barcelona. Els hotels van arribar el 1997 a un 76% d'ocupació". A *L'Avui*, dimarts 31 de març de 1998, pàg. 23.
- (1999) "Bus turístic: una pequeña Babel en Barcelona". A *Hora Punta*, núms. 50-51, pàgs. 3-6.
- (1999) "Turisme de BCN inicia una captación de gays estadounidenses". A *El Mundo*, 10 de maig de 1999, pàg. 7.
- (1999) RELATS, V. "Barcelona estrenarà un trenet turístic que recorrerà el centre les nits d'estiu". A *L'Avui*, 30 de juny de 1999, pàg. 27.
- (1999) VIDAL-FOLCH, I. "El trenecito chu-chu-chu". A *El País*, 28 de juliol de 1999, pàg. 2.
- (1999) FONTOVA, R. "Barcelona dedicará el 2002 a Gaudí". A *El Periódico*, 24 de desembre de 1999, pàg. 33.
- (2000) CASTAN, P. "BCN se lanza a la conquista de China". A *El Periódico*, 25 de febrer del 2000, pàg. 23.
- (2000) BAÑOS, J. J. "Así ven Barcelona las guías extranjeras". A *La Vanguardia*, 6 d'agost del 2000, pàg. 35.
- (2000) BERNAL, M. "Sólo los turistas animan los museos". A *El Periódico*, 26 d'agost del 2000, pàg. 27.
- (2001) "Barcelona es elegida "mejor ciudad del mundo" por viajeros británicos". A *La Vanguardia*, 2 d'octubre de 2001, pàg. 5.
- (2002) RELATS, V. "Gaudipassió més que Gaudimania". A *L'Avui*, 3 d'abril de 2002, pàg. 23.
- (2003) MONTANER, J. M. "Memoria metropolitana". A *El País*, 21 de febrer de 2003.
- (2003) VIDAL, D. "Un siglo a la caza del turismo". A *La Vanguardia*, 12 d'octubre de 2003.
- (2004) AZCÁRATE BANG, T. "Bases para el turismo del futuro". A *El País*, Madrid, 10 de juliol de 2004.
- (2004) WINKELS, E. "Touropoperadores utilizan el alcohol para atraer jóvenes a Catalunya". A *El Periódico*, 19 d'agost de 2004, pàg. 2-3.
- (2004) "Barcelona es y no es España". A *El País*, 30 d'agost de 2004.
- (2004) MENDOZA, E. "Barcelona en perspectiva". A *Revista Ronda Iberia*, setembre de 2004.
- (2004) HOSTE, X. "Els turistes que arriben a BCN amb vols barats augmenten el 67%". A *El Periódico*, 22 de novembre de 2004, pàg. 30.
- (2004) MORET, X. "Otros tiempos, otros turistas". A *El País*, 30 de desembre de 2004.
- (2005) FONTOVA, R. "La pitjor botiga del món". A *El Periódico*, Barcelona, 25 de febrer de 2005.

- (2005) FONTOVA, R. "La Sagrada Família desbanca a l'Alhambra com a lloc més visitat". A *El Periódico*, Barcelona, 11 d'abril de 2005.
- (2005) "El perfil del turista no ha experimentado ningún cambio sustancial". Entrevista a Pere Duran. A *In&Out*, abril 2005.
- (2005) SANZ, R. M. "L'ombra de Filadèlfia". A *El Periódico*, Catalunya, 21 de maig de 2005.
- (2005) "Catalunya va rebre 3,3 milions de turistes fins a l'abril". A *El Periódico*, maig de 2005.
- (2005) CASTÁN, P. "BCN prepara un plan para resolver los «inconvenientes» del turismo". A *El Periódico*, 16 de juny de 2005, pàg. 52.
- (2005) "Un turismo que funciona". A *El Periódico*, 21 de juliol de 2005, pàg. 5.
- (2005) ROSADO, J. C. "Catalunya se afianza como primer destino de los turistas en España". A *El Periódico*, 21 de juliol de 2005, pàg. 2.
- (2005) SUST, T. "L'arribada de turistes a BCN va augmentar el 9% al mes de juliol". A *El Periódico*, 11 d'agost de 2005.
- (2005) "El turisme estranger a Espanya creix el 6,1 % després de tres anys de crisi". A *El Periódico*, 20 d'agost de 2005.
- (2005) BOHIGAS, O. "Turisme i cultura". A *El País*, 18 de setembre de 2005.
- (2005) "Ciudades incómodas". A *La Vanguardia*, 13 d'octubre de 2005.
- (2005) "Somnis de Bollywood. Clos proposa a l'elit del cine indi rodar una pel·lícula a Barcelona com a ganxo turístic. La gran fàbrica d'il·lusions de Bombai extasia milions de persones". A *El Periódico*, 28 d'octubre de 2005.
- (2005) LLEIXÀ, G.; VIDAL, J.; AGUILAR, X. "La salamandra s'ha menjat el gos d'atura. Ni Cobi, ni Floquet de Neu ni l'avi del Barça tenen la mateixa força representativa que el drac del Parc Güell". A *El Punt*, 22 de novembre de 2005.
- (2005) "Asaltos masivos y turismo de masas". A *El País*, 9 de novembre de 2005.
- (2006) "L'Alberg de la festa contínua". A *Editur*, 129, gener de 2006, pàg. 4.
- (2006) CANALIS, X. "Turistes i pernoctacions, divorci obert. Les nits d'hotel tan sols creixen un 3'6% i els estrangers, un 12'3%". A *Editur*, 129, gener de 2006, pàg. 14.
- (2006) VALLS, A.; CANALIS, X. "La ciutat dels prodigis... turístics. L'èxit de Barcelona no ha d'impedir veure les amenaces de futur". A *Editur*, 129, pàgs. 2-3.
- (2006) VALLS, A.; OLIVA, J.; CANALIS, X. "Barcelona: les 10 preguntes del milió. Com consolidar el creixement turístic en temps de més competència?". A *Editur*, 130, pàgs. 2-5.
- (2006) ANDRÉ, M. "El turisme millora el benestar del ciutadà". Entrevista. A *El Periódico*, 1 de febrer de 2006.
- (2006) "10 associacions i consorcis turístics demanen revisar el projecte de l'ACT". A *Apartur*, 16 de febrer de 2006.
- (2006) "Espanya no se quita la peineta". A *La Vanguardia*, 18 de febrer de 2006, pàg. 58.
- (2006) "Guiris que enyoren la costa dels setanta". A *L'Avui*, 26 de març de 2006.

- (2006) "Catalunya viu la millor setmana santa turística". A *El Periódico*, 21 d'abril de 2006.
- (2006) BOHIGAS, O. "Tiendas preciosas". A *El Periódico*, 3 de maig de 2006.
- (2006) PLACER, D. "La Generalitat promocionará souvenirs más catalanes". A *El Periódico*, 7 de maig de 2006.
- (2006) "El Govern català dóna llum verda al projecte de creació de l'ACT". A *Vilaweb*, 9 de maig de 2006.
- (2006) "L'Agència Catalana de Turisme obre un nou model de cofinançament i participació mixta entre sector públic i privat". A *Nota de premsa Notícies del Govern de Catalunya gencat.net/premsa*, 9 de maig de 2006.
- (2006) "El valor de la *marca* España". A *El País*, dilluns 19 juny de 2006.
- (2006) "El final del espejismo". A *El País*, dimarts 20 de juny de 2006.
- (2006) "Superar el *Spain is different*". A *El País*, 21 de juny de 2006.
- (2006) GASPART, J. "El turismo ha crecido un 60% en Barcelona en los últimos 10 años". A *La Vanguardia*, 20 de juliol de 2006.
- (2006) "¿La Sangría Familia?". A *El Periódico*, 8 d'agost de 2006.
- (2006) MAS DE XAXAS, X. "El turismo que visita Barcelona crece un 17% y su gasto aumenta". A *La Vanguardia*, 15 de setembre de 2006.
- (2006) "BCN no gusta en NYC". A *ADN*, 9 d'octubre de 2006.
- (2007) BOADA, A. "La mejor fan de Barcelona". A *La Vanguardia*, 28 de gener de 2007.
- (2007) ALARCÓN, J.; MORATA, P. "¿Es sostenible la Barcelona turística". A *La Vanguardia*, diumenge 4 de febrer de 2007.
- (2008) MAS DE XAXÀS, X. "La Rambla más fea". A *La Vanguardia*, 11 de juliol de 2008.
- (2008) DELGADO, M. "Turistofòbia". A *El País*, 12 de juliol de 2008.
- (2008) WINKELS, E. "Cartells en anglès inten els turistes a respectar més la Rambla". A *El Periódico*, 17 de juliol de 2008.
- (2008) GABANCHO, P. "Barcelona y la gestión de la riqueza". A *El País*, 19 de juliol de 2008.
- (2008) CASTÁN, P. "BCN abrirá un debate ciudadano sobre el futuro del turismo local". A *El Periódico*, 24 de juliol de 2008.
- (2008) SUÑÉ, R. "Barcelona se cuestiona su existoso modelo turístico". A *La Vanguardia*, 24 de juliol de 2008.
- (2008) CIA, B. "Hereu y los hoteleros piden más turismo". A *El País*, 24 de juliol de 2008.
- (2008) MASCARÓ, V. "Els visitants de Barcelona baixen un 4% en mig any". A *L'Avui*, 24 de juliol de 2008.
- (2008) BALLBONA, A. "Más negoci que no pas oci, encara". A *El Punt*, 24 de juliol de 2008.
- (2008) GARCIA, E. "El Pla estratègic del turisme a Barcelona vol consolidar l'oferta de qualitat". A *El Punt*, 24 de juliol de 2008.

- (2008) PERIS-MARCHETA, D. "El turismo en Barcelona se desacelera tras 15 años de crecimiento sostenido". A *ABC*, 24 de juliol de 2008.
- (2008) TUESELL, Ll. "Hereu refusa aplicar una "ecotasa" al turismo". A *ADN*, 24 de juliol de 2008.
- (2008) SÀLMON, À. "Turismo de calidad". A *El Mundo*, 24 de juliol de 2008.
- (2008) M. A. "Barcelona priorizará la calidad del turismo frente a la cantidad". A *Expansión Cataluña*, 24 de juliol de 2008.
- (2008) MOLINS, M. "Barcelona frenará su crecimiento turístico". A *La Razón*, 24 de juliol de 2008.
- (2008) "BCN impulsará un Plan para potenciar el turismo de calidad". A *Qué!*, 24 de juliol de 2008.
- (2008) CIA, B. "Vecinos de la Sagrada Família piden prohibir el paso de autocares". A *El País*, 25 de juliol de 2008.
- (2008) "Grups internacionals renoven l'oferta hotelera de Barcelona". A *L'Avui*, 27 de juliol de 2008.
- (2008) CAPELLA, J. "El bombero pirómano". A *El Periódico*, 29 de juliol de 2008.
- (2008) MOZÓ, Q. "Queridos visitantes y otros cuentos chinos". A *La Vanguardia*, 19 de setembre de 2008.
- (2008) Entrevista a Enric Truñó "El reto para mantener el turismo es gestionar mejor la demanda". A *Expansión Cataluña*, 20 de setembre de 2008.
- (2008) CAROL, M. "La ciudad museo". A *La Vanguardia*, 24 de setembre de 2008.
- (2008) SUBIRATS, J. "Ciudad turismo Barcelona". A *El País*, 25 de setembre de 2008.
- (2008) ALZAMORA, S. "Paranoies turísticas". A *Avui*, 27 de setembre de 2008.
- (2008) SUBIRATS, J. "Barcelona, la marca o la vida". A *El País*, 29 de setembre de 2008.
- (2008) CIA, B. "Un nuevo hotel en el barrio del Raval desplazará la vivienda social prevista". A *El País*, 21 d'octubre de 2008.
- (2008) PEIRÓN, F. "Más turistas? No, gracias". A *La Vanguardia*, 6 de novembre de 2008, pàg. 3.
- (2008) LLARCH, E. "Turismo: la madurez". A *La Vanguardia*, 7 de novembre de 2008.
- (2008) FOLCH, R. "Turismo". A *El Periódico*, 23 de novembre de 2008.
- (2008) CASTÁN, P. "Operació caça del turista. El sector serà essencial per pal·liar els efectes de la crisi a Barcelona". A *El Periódico*, 20 de desembre de 2008.
- (2008) "La BCN turística satisfà el 60% de ciutadans i disgusta el 32%". A *El Periódico*, 20 de desembre de 2008.
- (2009) "Una noche de hotel a 500 euros". A *El País*, 17 de febrer de 2009.
- (2009) MARS, A. "Los hoteles de lujo se lanzan a una carrera de oferta para conjurar la crisis". A *El País*, 5 de maig de 2009.
- (2009) GONZÁLEZ, E. "La fiesta fingida". A *El País*, 13 de maig de 2009.
- (2009) GOMÀ, R. "Veles que no cal hissar". A *El Periódico*, 30 de maig de 2009.
- (2009) VALLS, F. "La T-1, buen punto de partida". A *El País*, 14 de juny de 2009.

- (2009) AROCA, J. "La ciudad Erasmus no es suficiente", entrevista a Salvador Estapé. A *La Vanguardia*, 27 de juny de 2009, pàg. 3.
- (2009) editorial "La Barcelona que queremos". A *La Vanguardia*, 28 de juny de 2009.
- (2009) AROCA, J. "Una indigestión de excelencia", entrevista a Carme Miralles. A *La Vanguardia*, 29 de juny de 2009, pàg. 5.
- (2009) BOHIGAS, O. "El Tour, el turisme i l'atur". A *El Periódico*, 14 de juliol de 2009.
- (2009) GIMENO, A. "Coctelera turística". A *La Vanguardia*, 17 de juliol de 2009, pàg. 7.
- (2009) MONZÓ, Q. "Please don't come to Barcelona". A *La Vanguardia*, 9 d'agost de 2009.
- (2009) TORAL, Ò. "El viatge experiència s'obre pas en l'era del turisme de masses". A *El País*, 30 d'agost de 2009, pàgs. 20-21.
- (2009) SÁNCHEZ, J. "De putes i turies". A *L'Avui*, 9 de setembre de 2009.
- (2009) AROCA, J. V. "Olviden aquella ciudad fácil de gobernar, ya no existe" entrevista a Joan Subirats. A *La Vanguardia*, 14 de setembre de 2009, pàg. 7.
- (2009) "La Boquería se rinde a los turistas". A *La Razón*, 11 d'octubre de 2009, pàg. 39.
- (2009) "Els turistes deixen 20 milions d'euros cada dia a Barcelona". A *El Punt*, 14 de novembre de 2009.
- (2009) "El sobrepeso de Ciutat Vella i la Sagrada Família". A *La Vanguardia*, 14 de novembre de 2009.
- (2009) SUÑÉ, R. "Larga vida al turismo". A *La Vanguardia*, 14 de novembre de 2009.
- (2009) "El turismo deja 20 millones de euros al día en Barcelona, el doble que en el 2001". A *La Vanguardia*, 14 de novembre de 2009.
- (2009) CASTÁN, P. "Els turistes veuen el clima i la platja com el millor de Barcelona". A *El Periódico*, 15 de novembre de 2009.
- (2009) CASTÁN, P. "Un estudi revela que Barcelona atreu 18'4 milions de visitants l'any". A *El Periódico*, 15 de novembre de 2009.
- (2009) editorial "Convivir con el turismo". A *La Vanguardia*, 16 de novembre de 2009.
- (2009) PERMANYER, Ll. "El autobús turístico nació ya en 1929". A *La Vanguardia*, 19 de novembre de 2009.
- (2009) JUSTÍCIA, A. "Excedente de camas". A *La Vanguardia*, 12 de desembre de 2009, pàg. 1.
- (2009) CLARK, G. "La aparición de la ciudad mundial inteligente". A *El País (suplemento extra)*, 13 de desembre de 2009.
- (2010) COPELLINI, L. "A cosmopolitan icon in traditional Spain: Barcelona". A *Examiner.com*, 5 de gener de 2010.
- (2010) GASTESI, A. "El lujo se reivindica como sector estrategico". A *La Vanguardia*, 10 de gener de 2010, pàg. 65.
- (2010) LÓPEZ, M.-P., "Barcelona, un valor que resiste". A *La Vanguardia*, 25 de gener de 2010.

- (2010) GARCÍA LÓPEZ, E. "Barcelona: Imán de capital, turismo y talento". A *Ausbancrevista.com*, núm. 236, 25 de gener de 2010.
- (2010) TUSELL, L. "Se busca "guiri" metropolitano". A *ADN*, 27 de gener de 2010.
- (2010) "Otra Barcelona para otros turistas". A *Qué!*, 27 de gener de 2010.
- (2010) BARRENA, X. "Hereu aposta pel model de turisme descentralitzar de París". A *El Periódico*, 27 de gener de 2010.
- (2010) BALLBONA, A. "Barcelona aposta per descentralitzar el turisme en els barris i l'àrea metropolitana". A *El Punt*, 27 de gener de 2010.
- (2010) SUÑÉ, R. "Turismo descentralizado". A *La Vanguardia*, 31 de gener de 2010.
- (2010) GASTESI, A. "Turismo. El año más negro". A *La Vanguardia*, 31 de gener de 2010, pàg. 72.
- (2010) À. G. "Los turistas ven el catalanismo como un factor negativo de Barcelona". A *ABC*, 4 de febrer de 2010.
- (2010) BARRENA, X. "ICV-EUiA fulmina el feble consens municipal sobre els Jocs del 2022". A *El Periódico*, 8 de febrer de 2010.
- (2010) "Catalunya concentra un 20% del turisme d'Espanya". A *lamalla.cat*, 19 de febrer de 2010.
- (2010) "El nou relat de Barcelona". A *El Periódico*, 22 de febrer de 2010.
- (2010) FARRÀS, A. "L'arribada de turistes torna a créixer després de caure durant 18 mesos". A *El Periódico*, 23 de febrer de 2010.
- (2010) ROSELL, J. "Paro, déficit y deuda". A *La Vanguardia*, 25 de febrer de 2010, pàg. 58.
- (2010) "Los nuevos pobres". A *La Vanguardia*, 28 de febrer de 2010.
- (2010) CASTÁN, P. "Más de 100.000 europeos resideixen a BCN atrets pel clima i la cultura". A *El Periódico*, 21 de març de 2010.
- (2010) JUSTÍCIA, A. "Un euro por turista". A *La Vanguardia*, 5 de juliol de 2010.
- (2010) CALATAYUD, K. "La tasa". A *La Vanguardia*, 11 de juliol de 2010.
- (2010) SABALLS, M. "Qui no sap gestionar, puja els impostos". A *Expansión*, 12 de juliol de 2010.
- (2010) SUBIRATS, J. "Apartaments, hotels i taxes". A *La Vanguardia*, 12 de juliol de 2010.
- (2010) JUSTÍCIA, A. "Aval político pero sin prisas". A *La Vanguardia*, 14 de juliol de 2010.
- (2010) BARRENA, X. "La ecotasa no se discutirá hasta el próximo mandato". A *El Periódico*, 14 de juliol de 2010.
- (2010) BENEVENUTY, L. "Faraloes de BCN". A *La Vanguardia*, 13 d'agost de 2010.
- (2010) BAGÓ, R. "Una tasa inadecuada". A *La Vanguardia*, 14 d'agost de 2010.
- (2010) editorial "BCN busca otros turistas". A *La Vanguardia*, 18 d'agost de 2010.
- (2010) JUSTÍCIA, A. "Urgencia turística". A *La Vanguardia*, 19 d'agost de 2010.
- (2010) "Un fondo de 10 millones protegerá y promocionará BCN". A *El Periódico*, 23 d'agost de 2010.

Barcelona, destinació turística

(2010) CASTÁN, P. "La ola de turistas en BCN causa una invasión de autocares y buses". A *El Periódico*, 26 d'agost de 2010.

(2010) MONTANER, J. M. "Querido turistas". A *El País*, 9 de setembre de 2010.

(2010) FERRER, J. "L'aeroport de Barcelona recupera els tres milions de passatgers mensuals". A *El Punt*, 10 de setembre de 2010.

(2010) JUSTÍCIA, A. "Un respiro para Ciutat Vella". A *La Vanguardia*, 23 de setembre de 2010.

“El tren comença a marxar.

-Gràcies per tot! Ens n’anem agraïdíssims!
No oblidarem mai Barcelona!

Són sinceres aquestes veus. Ho sabeu; ho sentiu.
Una gran satisfacció melangiosa puja del fons del vostre ésser
fins a entelar lleugerament la vostra vista.
El tren desapareix en la primera corba.
Tots els sacrificis que heu fet us semblen ben esmerçats”.